KALLELSE/FÖREDRAGNINGSLISTA

Instans: KOMMUNFULLMÄKTIGE

Tid: Tisdag den 10 april kl. 18.30

Plats: Kommunhusets sessionssal

Protokollsjustering: Administrations- och kommunikationsenheten,
tisdag 2018-04-17 kl 15.30

Kent Johansson
Ordförande

Anthon Gustavsson
Sekreterare

Nr	*Ärende*	*DNR*	*Kommentar*
1	Allmänhetens frågestund	KS 7/2018 910	
2	Svar på medborgarförslag om GC-väg Eggvena till Fölene och Herrljunga	KS 220/2017 351	KS 180319
3	Svar på medborgarförslag om laddstolpar i Herrljunga kommun	KS 141/2017 261	KS 180319
4	Ombudgetering av investeringsmedel 2017-2018	KS 44/2018 942	KS 180319
5	Hantering av nämndernas över- respektive underskott från 2017	KS 43/2018 942	KS 180319
6	Årsredovisning 2017 Sjuhärads samordningsförbund	KS 42/0218 992	KS 180319
7	Tillståndsansökan Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler gällande uppförande av hall för bilreparation	KS 32/2018 264	KS 180319
8	Policy för informationssäkerhet och personuppgiftshantering	KS 47/2018 101	KS 180319
9	Biblioteksplan Herrljunga kommun	KS 52/2018 101	KS 180319
10	Startbeslut för VA-anslutningar Södra Horsby	KS 35/2018 828	KS 180319
11	Konsekvensbeskrivning tvättverksamhet	KS 113/2017 7744	KS 180319
12	Rapportering av ej verkställda gynnande beslut enligt SoL och LSS per 2017-12-31	KS 7/2017 730	KS 180319
13	Redovisning av ej färdigberedda motioner	KS 40/2018 901	KS 180319

14	Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag	KS 41/2018 901	KS 180319

Nr	*Meddelanden*	*DNR*	*Kommentar*
1	Granskning av internkontroll i lönehanteringen	KS 36/2018 912	

KS § 51 DNR KS 220/2017 351

Svar på medborgarförslag om GC-väg Eggvena till Fölene och Herrljunga

Sammanfattning
Medborgarförslag har inkommit 2017-10-16 från Ronny Norrman, Herrljunga. Förslaget är att:
"En cykelväg från Eggvena skola till befintlig cykel/gångväg vid väg 1921 byggs utefter den redan befintliga landsväg 192. Förslag till finansiering är att Tekniska nämnden budgeterar i 2018 års investeringsbudget samt söker pengar från Trafikverket och VGR."
Kommunstyrelsen har i mars 2016 antagit en cykelstrategi med prioritering av utbyggnadsobjekt. Beslutet innehåller de prioriteringar av utbyggnad gällande cykelvägar som kommunen vill göra, fördelat på kort-, längre- och lång sikt. Cykelväg längs landsväg 1927 från Eggvena skola finns inte med bland de prioriterade utbyggnadsobjekten. Avståndet från Eggvena skola till korsningen med väg 1927 är ca 7,3 km. Det finns några boende längs vägen om man räknar in de många, mindre anslutningsvägar som finns och vägen löper igenom Fölene, men bedömning är att sträckningen inte bör prioriteras framför de redan beslutade prioriterade utbyggnadsobjekten.

Beslutsunderlag
Tekniska nämnden § 23/2018-02-01
Kommunfullmäktige § 183/2015-11-10 Medborgarförslag inkommet 2017-10-16
Cykelstrategi med prioritering av utbyggnadsobjekt 2017-2019

Förslag till beslut
Tekniska nämndens förslag till beslut
- Medborgarförslaget avslås.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om tekniska nämndens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Medborgarförslaget avslås.

TN § 23 TK 281/2017

Svar på medborgarförslag om GC-väg Eggvena till Fölene och Herrljunga

Sammanfattning

Medborgarförslag har inkommit 2017-10-16 från Ronny Norrman, Herrljunga. Förslaget är att:
"En cykelväg från Eggvena skola till befintlig cykel/gångväg vid väg 1921 byggs utefter den redan befintliga landsväg 1927. Förslag till finansiering är att Tekniska nämnden budgeterar i 2018 års investeringsbudget samt söker pengar från Trafikverket och VGR."
Kommunstyrelsen har i mars 2016 antagit en cykelstrategi med prioritering av utbyggnadsobjekt. Beslutet innehåller de prioriteringar av utbyggnad gällande cykelvägar som kommunen vill göra, fördelat på kort-, längre- och lång sikt. Cykelväg längs landsväg 1927 från Eggvena skola finns inte med bland de prioriterade utbyggnadsobjekten. Avståndet från Eggvena skola till korsningen med väg 1927 är ca 7,3 km. Det finns några boende längs vägen om man räknar in de många, mindre anslutningsvägar som finns och vägen löper igenom Fölene, men bedömning är att sträckningen inte bör prioriteras framför de redan beslutade prioriterade utbyggnadsobjekten.

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktige § 183/2015-11-10
Medborgarförslag inkommer 2017-10-16
Cykelstrategi med prioritering av utbyggnadsobjekt 2017-2019

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut

- Kommunfullmäktige föreslås avslå medborgarförslaget.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut

1. Medborgarförslaget avslås.

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom:

KF § 127 DNR KS 220/2017 351

Medborgarförslag om cykel och gångväg från Eggvena via Fölene till Herrljunga tätort

Sammanfattning

Följande medborgarförslag inkom 2017-10-16 från Ronny Norrman, Herrljunga;

"Som Eggvenabo så vill jag också kunna ta mig fram på cykel på ett säkert sätt, precis som de i Hudene, Remmenedal.
Landsväg 1927 används inte enbart av boende i Eggvena eller Fölene. Utan att det är många som använder den för att komma till E20.
Samt att det är många fordon som kommer ifrån E20 som skall till arbetsplatser i Herrljunga tätort.
Eggvena uppfyller kriterierna som nämns i Cykelstrategin. Eggvena växer, allt mer personer har ett miljötänk.
Vi vill kunna ta oss till Herrljunga tätort gående/cyklande på ett säkert sätt året runt.

Så mitt förslag är följande:

Att en cykelväg från Eggvena Skola till befintlig cykel/gångväg vid väg 1921 byggs utefter den redan befintliga landsväg 1927.
Förslag till finansiering är att Tekniska nämnden budgeterar i 2018 års investeringsbudget samt söker pengar från Trafikverket o VGR."

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om medborgarförslaget överlämnas till tekniska nämnden för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Ärendet överlämnas till tekniska nämnden för beredning.

Cykel & gångväg från Eggvena via Fölene till Herrljunga tätort

Som Eggvenabo så vill jag också kunna ta mig fram på cykel på ett säkert sätt, precis som de i Hudene, Remmenedal.
Landsväg 1927 används inte enbart av boende i Eggvena eller Fölene.
Utan att det är många som använder den för att komma till E20.
Samt att det är många fordon som kommer ifrån E20 som skall till arbetsplatser i Herrljunga tätort.

Eggvena uppfyller kriterierna som nämns i Cykelstrategin.
Eggvena växer, allt mer personer har ett miljötänk
Vi vill kunna ta oss till Herrljunga tätort gående/cyklande på ett säkert sätt året runt.

Så mitt förslag är följande:

Att en cykelväg från Eggvena Skola – till befintlig cykel/gångväg vid väg 1921 byggs utefter den redan befintliga landsväg 1927.
Förslag till finansiering är att Tekniska nämnden budgeterar i 2018 års Investeringsbudget samt söker pengar från Trafikverket o VGR.

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2017 -10- 16
Dnr 220/2017 Beteckning 351

Ronny Norrman
[redacted]
[redacted] Herrljunga
[redacted]

15/10-17 Ronny Norrman Eggvena

KS § 52 DNR KS 141/2017 529

Medborgarförslag – Laddstolpar i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Simon Fredrikssons har inkommit med följande medborgarförslag, daterat 2017-06-12, till kommunstyrelsen för beredning.

"....att: Herrljunga kommun under år 2017 utreder kostnaderna och möjligheterna för att sätta upp faddstolpar i kommunen. "

Kommunfullmäktige (2017-06-20, § 77) översände medborgarförslag till kommunstyrelsen för beredning 2017-06-20, § 77.
En beredningsgrupp bestående av representanter för Herrljunga kommun, Herrljungabostäder AB, Företagarna och Herrljunga Elektriska AB har diskuterat förutsättningarna för laddinfrastruktur i Herrljunga kommun.
Behovet av ladd-infrastruktur är uppenbart. Utvecklingen avseende elbilar och hybridbilar går med enorm hastighet. En fråga att ta ställning till är bland annat, när och i vilken takt ska förverkligande av laddinfrastruktur i Herrljunga kommun påbörjas eller vara på plats.
Länsstyrelsen har arbetat fram Rapport 2017:43, "Laddinfrastruktur för Elfordon, Strategisk studie för utbyggnad av publik laddning i Västra Götalands län", vilken beskriver önskade insatser utifrån ett Västra Götalands läns-perspektiv.
Länsperspektivet bör även kopplas till ett lokalt perspektiv. Inom projekt "Klimatklivet" kan sökas medfinansiering av "laddstolpar".
Lokala möjliga platser har identifierats såväl inom Herrljunga Centralort som i Annelund. Dessa platser är kopplade till transformatormöjligheter för leverans av önskad effekt av elström. Även finansieringsfrågan bör lyftas.
Herrljunga Elektriska AB har satt upp en laddstolpe för intern och publik laddning, vid företagets kontor, Mariedalsgatan. Herrljunga kommun har laddstolpar för kommunens el- och hybrid-bilar vid kommunhuset, samt en laddstolpe för besökare.
Det är angeläget att Herrljunga kommun arbetar fram en "Strategi för ladd-infrastruktur", såväl utifrån ett regionalt perspektiv som ur ett lokalt perspektiv, där ansvarsfrågan belyses och där finansieringsfrågorna belyses.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-03-05
Länsstyrelsens VGR rapport 2017:43

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta godkänna förslag till svar på Medborgarförslag – Laddstolpar i Herrljunga kommun
- Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommundirektören att arbeta fram förslag till "Strategi för ladd-infrastruktur".

Fortsättning KS § 52

Elin Hegg (MP) bifaller förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommundirektören att arbeta fram förslag till "Strategi för ladd-infrastruktur

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslag till svar på Medborgarförslag – Laddstolpar i Herrljunga kommun, godkänns.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2018-03-05
DNR KS 141/2017 529

Förslag till svar på

Medborgarförslag – Laddstolpar i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Kommunfullmäktige (2017-06-20 § 77) remitterade Medborgarförslag från Simon Fredriksson, daterat 2017-06-12, till kommunstyrelsen för beredning.
Yrkandet i medborgarförslaget lyder ”Herrljunga kommun under år 2017 utreder kostnaderna och möjligheterna för att sätta upp laddstolpar i kommunen”.

Som ett led i beredningen av medborgarförslaget har en beredningsgrupp bestående av representanter för Herrljunga kommun, Herrljungabostäder AB, Företagarna och Herrljunga Elektriska AB diskuterat förutsättningarna för laddinfrastruktur i Herrljunga kommun, med inledande föredragning av VD Anders Mannikoff.

Behovet av ladd-infrastruktur är uppenbart. Utvecklingen avseende elbilar och hybridbilar går med enorm hastighet. Batterikapacitet förbättras. Behovet av laddningsmöjligheter kommer uppenbart att finnas.
En stor fråga att ta ställning till är bland annat, när och i vilken takt ska förverkligande av laddinfrastruktur i Herrljunga kommun påbörjas eller vara på plats.

Uppsättning av ”laddstolpar” i kommunen förutsätter en genomtänkt strategi för laddinfrastruktur, såväl utifrån det regionala perspektivet som utifrån det lokala perspektivet.

Länsstyrelsen har arbetat fram Rapport 2017:43, ”Laddinfrastruktur för Elfordon, Strategisk studie för utbyggnad av publik laddning i Västra Götalands län”, vilken beskriver önskade insatser utifrån ett Västra Götalands läns-perspektiv. Länsperspektivet beskriver behovet i olika etapper och berör huvudstråken för biltrafik inom länet. Länsperspektivet bör även kopplas till ett lokalt perspektiv. Inom projekt ”Klimatklivet” kan sökas medfinansiering av ”laddstolpar”.

Lokala möjliga platser har identifierats såväl inom Herrljunga Centralort som i Annelund. Dessa platser är kopplade till transformatormöjligheter för leverans av önskad effekt av elström. Vidare bör behovet tydliggöras, kopplat till mängden el-fordon.

Även finansieringsfrågan bör lyftas. Är det rimligt att Herrljunga kommun agerar energiförsäljare, eller ska någon annan huvudman ges detta uppdrag? Ska Herrljunga kommun bedöma att det är förenligt med den kommunala kompetensen att agera säljare av driftsenergi för fordon?

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2018-03-05
DNR KS 141/2017 529

Ska näringslivet anses som ägare av frågan, där kommunen medverkar som möjliggörare?

Herrljunga Elektriska AB har satt upp en laddstolpe för intern och publik laddning (Mode 3, Type-2-kontakt, 2*22 kW, sk. Destinationsladdning), vid företagets kontor, Mariedalsgatan.
Herrljunga kommun har laddstolpar för kommunens el- och hybrid-bilar vid kommunhuset, samt en laddstolpe för besökare.

Inom utvecklingsområdet ”laddinfrastruktur”, finns en mängd frågeställningar att ta ställning till innan utplacering av ”laddstolpar” påbörjas.

Det är angeläget att Herrljunga kommun arbetar fram en ”Strategi för ladd-infrastruktur”, såväl utifrån ett regionalt perspektiv som ur ett lokalt perspektiv, där ansvarsfrågan belyses och där finansieringsfrågorna belyses.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse daterad 2018-03-05
Länsstyrelsens VGR rapport 2017:43

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta godkänna förslag till svar på Medborgarförslag – Laddstolpar i Herrljunga kommun

Kommunstyrelsen ger i uppdrag till kommundirektören att arbeta fram förslag till ”Strategi för ladd-infrastruktur”.

Niels Bredberg
Kommundirektör

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Laddinfrastruktur för elfordon

Strategisk studie för utbyggnad av publik laddning i Västra Götalands län

Rapport 2017:43

Rapportnr: 2017:43

ISSN: 1403-168X

Rapportansvarig: Rapport framtagen av Gordon Strömfelt, Engineering Force AB, på uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götalands län, efter remiss hos kommuner och andra berörda aktörer. Innehåll och rekommendationer avspeglar inte nödvändigtvis Länsstyrelsens officiella ståndpunkt. Rapporten har producerats inom Länsstyrelsens projekt ”E-WEST”. Projektet är finansierat av Energimyndigheten.

Foto: Laddplats Hamnen Hjo, uppladdning.nu

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Enheten för miljö- och klimatsamverkan

Rapporten finns för nedladdning på *www.lansstyrelsen.se/vastragotaland* under Publikationer/Rapporter.

Förord

Att begränsa klimatförändringarna är vår tids stora utmaning. I Paris 2015 enades världens länder om ett avtal med målet att hålla temperaturökningen under 2 grader och helst till 1,5 grader. Sveriges riksdag har röstat igenom ett klimatpolitiskt ramverk, med en klimatlag och nya klimatmål om bland annat en minskning av utsläppen från transporter med 70 procent till 2030. I den regionala kraftsamlingen Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om är målet att minska utsläppen med 80 procent till 2030. Hållbara transporter utgör ett av fyra fokusområden, inom vilket en accelererad omställning till fossilfria fordon är en av fyra satsningar.

För att möjliggöra en storskalig omställning till elfordon är en utbyggd och väl fungerande laddinfrastruktur med både publika och icke-publika laddstationer en förutsättning. Icke-publik laddning av elfordon sker i huvudsak när fordonet står parkerat en längre tid, som vid hemmet eller arbetsplatsen. Publik laddning i form av snabbladdning eller destinationsladdning utgör viktiga komplement vid långresor eller när den dagliga körsträckan överstiger bilens räckvidd.

Länsstyrelsen driver under 2017 och 2018 projektet EWEST i syfte att snabba på omställningen till elfordon. Att säkerställa tillgång till laddning i flerbostadshus samt på företag och organisationer kommer vara avgörande, men en utbyggnad av den publika laddinfrastrukturen behövs också och kan även bidra till landsbygdsutveckling och en stärkt turismnäring.

Inom ramen för projekten Infragreen och ECOAST togs en rapport fram år 2013 med rekommendationer för placering av snabbladdning i Fyrbodal och Göteborg vilket bidrog till att sträckan Göteborg-Oslo nu är väl utbyggd. Länsstyrelsen publicerar nu en uppdatering och utvidgning av rapporten för hela Västra Götalands län. Syftet är att erbjuda ett aktuellt planeringsunderlag som pekar ut platser utifrån rapportförfattarens bedömning av behov för utbyggd snabbladdning, samt principer för placering av destinationsladdare. Fokus är avgränsat till publik laddning och hur offentliga aktörer kan vara pådrivande för en utbyggnad genom att lyfta behovet, upplåta mark och erbjuda samverkanslösningar. Olika aktörers roller i utbyggnaden av såväl publik som icke-publik laddning för boende i flerbostadshus och på arbetsplatser identifieras, men kommer att behandlas mer i detalj i kommande publikationer inom projektet EWEST. Förhoppningen är att dessa underlag ska underlätta för såväl offentliga som privata aktörer att kunna ställa om till fossilfria fordon och transporttjänster redan runt år 2020.

Camilla Funke, projektledare

Länsstyrelsen Västra Götalands län

December 2017

Innehållsförteckning

Sammanfattning 7
Rekommenderad utbyggnad 7

1. Inledning 8

2. Kunskapsöversikt 9
2.1. Elfordon och räckvidd 9
2.2. Elbilsförsäljning 9
2.2.1. Prognos för elbilsbeståndet i Västra Götaland 11
2.2.2. Regionala mål för andelen elbilar i Västra Götaland 11
2.3. Laddstandarder och laddeffekt 12
2.4. Kontakter för laddning 12
2.5. Hemmaladdning 14
2.6. Publik laddning 14
2.5.1 Destinationsladdning 15
2.5.2. Snabbladdning 15
2.5.3. Betalmodeller vid laddning 16

3. Nulägesbeskrivning 18
3.1. Befintlig laddinfrastruktur i Västra Götaland 18
3.1.1. Laddinfrastruktur Fyrbodal 20
3.1.2. Laddinfrastruktur Skaraborg 23
3.1.3. Laddinfrastruktur Sjuhärad 26
3.1.4. Laddinfrastruktur Göteborgsregionen 27
3.2. Utbyggnadsplaner 32
3.3. Trafikflöden i Västra Götaland 34
3.4. Pendling/Resmönster i regionen 35

4. Strategi för utbyggnad i Västra Götaland 36
4.1. Principer för placering av snabbladdare 36
4.1.1. Korridorstruktur 36
4.1.2. Klusterstruktur 36
4.1.3. Kombinerad struktur 36
4.2. Lämpliga placeringar av snabbladdare 37
4.2. Rekommenderad uppförande av snabbladdare i en första etapp 37
4.3. Rekommenderad uppförande av snabbladdare i en andra etapp 40
4.4. Principer för placering av destinationsladdare 41
4.5. Rekommenderade placeringar av destinationsladdare 43

5. Olika aktörers roller i utbyggnaden 44
5.1. Laddoperatörer 44
5.2. Offentliga aktörer 44
5.2.1. Kommuner 44
5.2.2. Kommunala energibolag 44
5.2.3. Kommunala bostadsbolag 45
5.3. Privata aktörer 45
5.3.1. Fastighetsägare och bostadsrättsföreningar 45
5.3.2. Privata företag och arbetsgivare 45
5.3.3. Dagligvaruhandel och handelsplatser 45
5.3.3. Hotell och restauranger 45

6. Generella rekommendationer 46
6.2. Destinationsladdning 46
6.1. Snabbladdning 47

Sammanfattning

Det finns i nuläget snabbladdare på 50 platser i Västra Götalands län och utbyggnaden börjar ta fart på allvar med flera större laddoperatörer med finansiering genom nationella och europeiska projekt. Både E6 och riksväg 40 har väl sammanhängande korridorstruktur för att elbilsresor utan problem kan göras på dessa vägar genom hela länet. Dock finns fortfarande stora luckor i laddinfrastrukturen där exempelvis E20 öster om Mariestad och E45 mellan Vänersborg och Grums saknar snabbladdare.

Det saknas även laddmöjligheter i framförallt norra Fyrbodal och södra Sjuhärad samt i stora delar av Skaraborg där sammanhängande korridorstruktur med snabbladdare helt saknas.

Rekommenderad utbyggnad

Studien visar att det endast krävs snabbladdare på 14 strategiska platser för att komplettera redan befintliga snabbladdare och möjliggöra längre elbilsresor genom i stort sätt hela Västra Götalands län. Ytterligare 3 platser rekommenderas för uppförande av större snabbladdningsstationer som kan ladda upp till tre elbilar samtidigt. På 18 av länets lite större orter rekommenderas dessutom uppförande av snabbladdare för att även tillgodose laddbehovet för elbilister som dagligen kör längre sträckor inom den egna kommunen.

För att möta behovet av ökad laddeffekt och minska laddtiderna rekommenderas att de snabbladdare som ska komplettera korridorstrukturen har en minsta laddeffekt på 150 kW. För att öka tillgängligheten bör dessa snabbladdare endast utrustas med DC-laddning med CHAdeMO och CCS. Även befintliga laddplatser utefter de större vägarna i länet behöver uppgraderas för att leverera 150 kW laddeffekt så att mer än en elbil ska kunna ladda åt gången. Genom att fler elbilar kan ladda samtidigt minskas risken för laddkö när elbilarna blir vanligare på vägarna i Västra Götands län.

En satsning på utbyggd laddinfrastruktur för elfordon innebär möjligheter för turismnäringen i Västra Götaland. Mindre orter med besöksnäring som hotell, restauranger och hantverk kan öka antalet besökare genom att erbjuda laddning av elfordon. Beroende på näringens art och den tid besökare spenderar på platsen kan laddeffekten anpassas för att öka tillgängligheten ytterligare.

Vid uppförande av laddplatser för både snabbladdning och destinationsladdning är det viktigt att redan från början planera för högre laddeffekt och erbjuda ett större antal laddpunkter på samma plats.

Generellt rekommenderas även att laddplatser förses med tydlig skyltning om parkeringsförbud och max laddtid. Det krävs även tydligt ansvar för drift och underhåll samt att samtliga laddplatser rapporteras in i Sveriges två nationella databaser. Även realtidsdata bör lämnas ut för att informera elbilister om laddplatsen är tillgänglig eller ej (ledig, upptagen eller trasig).

En väl utbyggd och rätt utformad laddinfrastruktur skapar förutsättningar för de aktörer, både offentliga och privata, som vill ställa om till fossiloberoende transporter redan till år 2020.

1. Inledning

Sverige har antagit målet om en fossiloberoende fordonsflotta till år 2030, vilket innebär att en snabb övergång till förnybara drivmedel måste göras inom transportsektorn – något som kommer att kräva engagemang, innovation och handlingskraft från samhällets olika aktörer. Flera alternativa drivmedel kommer sannolikt att finnas inom olika delar av den framtida fordonsflottan och elen kommer att ha en betydande roll. En elektrifierad fordonsflotta har fördelen att den är mer energieffektiv och kraftigt reducerar partikelutsläppen och buller från trafiken.

Trots att laddning av nuvarande elfordon till största delen sker i hemmet anses en begränsat utbyggd laddinfrastruktur fortfarande utgöra hinder för såväl elbilsförsäljning som för nyttjandet av befintliga elbilar. Publika laddplatser för så väl snabbladdning som destinationsladdning skapar en trygghet för elbilsförare och möjliggör användning av elbilar utöver den dagliga räckvidden. En väl fungerande publik laddinfrastruktur med god geografisk täckning är således en viktig förutsättning för att driva på omställningen till en fossilfri fordonsflotta.

Rapporten är framtagen som ett stöd för beslutsfattare inom offentliga organisationer och näringsliv vid etablering av i huvudsak publik infrastruktur för så väl snabbladdning och destinationsladdning av elfordon. Rekommenderade placeringar av publik laddinfrastruktur för snabbladdning i regionen bygger på en analys av faktorer som befintlig laddinfrastruktur, trafikflöden, resvanemönster, placeringsorter för större arbetsgivare i regionen etc. Placering av laddare har gjorts för att på enklast sätt stärka befintlig laddinfrastruktur och skapa robusta korridorer för arbetspendling och genomresor i länet.

Rapporten är en uppdatering och utvidgning av den studie som gjordes 2013 för placering av snabbladdare inom Fyrbodal och Göteborgsregionen i syfte att utreda förutsättningar att skapa en laddkorridor utefter E6 från norska gränsen ner till Halland. Rapporten kan även ses som en naturlig fortsättning på de ytterligare studier som gjorts för Halland & Skåne och Småland, Blekinge & Öland samt Östra Mellansverige.

2. Kunskapsöversikt

2.1. Elfordon och räckvidd

En rent eldriven bil släpper inte ut några avgaser i närmiljö och förorenar därför inte den lokala luftkvaliteten som en fossildriven bil. Vid inbromsning regenereras större delen av rörelseenergin tillbaka till batteriet vilket även gör att det frigörs betydligt färre partiklar från elbilens bromsar jämfört med konventionella bilar som bromsar bort all rörelseenergi. Däckslitage har visat sig vara oförändrat vilket innebär likvärdiga utsläpp av partiklar från båda biltyperna.

De största hindren för bredare acceptans av rena elfordon är den begränsade räckvidden och ett relativt högt inköpspris. Elbilens högre inköpspris kompenseras av energieffektiviteten vid körning vilket ger en låg driftskostnad. Beroende på väderlek och hastighet förbrukar elbilar allt mellan 1,2 – 2,5 kWh el per mil vilket ger en milkostnad kring 1,50 – 3,00 kr vid hemmaladdning med hushållsel.

Elbilar hämtar sin energi från stora batteripack som laddas upp då elbilen står parkerad. Elbilarna som lanserades under åren 2011-2015 hade batterier på 16-24kWh vilket innebar en praktisk räckvidd på 100-150 km. Modernare elbilar som lanserats under senaste året har utrustats med något större batterier på 30-40 kWh vilket utökar den verkliga räckvidden till 150-250 km. Elbilstillverkaren Tesla har redan idag modeller med mycket stora batteripack på 60-100 kWh som ger en faktisk räckvidd på 300 - 450 km.

Motorvägskörning och användning av klimatanläggning är faktorer som ökar energiförbrukningen för samtliga elbilar vilket förkortar den verkliga räckvidden.

Den snabba teknikutvecklingen leder till energitätare batterier i kommande elbilar vilket gör det möjligt att utöka kommande elbilars räckvidd. Teknikutveckling och ökade tillverkningsvolymer leder också till lägre pris på elfordon under kommande år och vi kommer troligen se olika varianter av elfordon – dels lite större elbilar med räckvidder på upp till 50-60 mil samt mindre elfordon med lite mindre batteripack för vardagspendling och räckvidd på upp till 20-25 mil. Lägre priser och förbättrad räckvidd kommer i sin tur att öka intresset för elfordon och med större försäljningsvolymer väntas ytterligare prissänkningar på elbilar under kommande år.

Många biltillverkare kommer lansera helt eldrivna bilar under närmaste åren vilket redovisas i tabellen på kommande sida. Vissa tillverkare har aviserat att de kommer släppa elbilar men har inte angivit några mer specifika detaljer kring dessa, och är därför inte inkluderade i tabellen.

2.2. Elbilsförsäljning

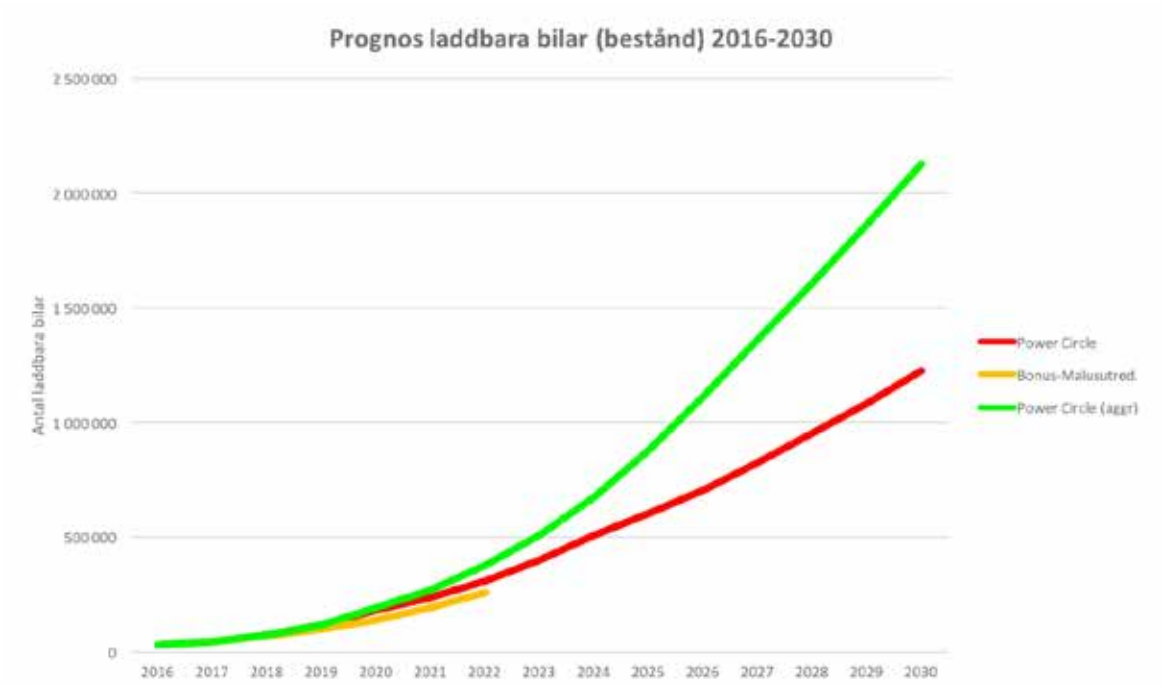
Försäljningen av laddbara fordon har tagit ordentlig fart under senaste året, mycket tack vare supermiljöbilspremien samt att fler nya bilmodeller lanserats. I oktober 2017 utgjorde laddfordon 6,6% av den totala personbilsförsäljningen, de flesta av dessa är dock laddhybrider som har sin primära framdrivning via en bensinmotor. Laddhybrider har vanligtvis en deklarerad elektrisk räckvidd på 30-60 km vilket i verklig körning innebär 20-40 km beroende på hastighet och väderlek. Bara 2% av alla sålda personbilar i oktober utgjordes av rent eldrivna bilar.

Fabrikat och Bilmodell	Säljstart i Sverige	Räckvidd (NEDC)	Snabbladdning		Normalladdning	
			Laddintag	Effekt	Laddintag	Effekt
Audi e-tron Quattro	2018	500 km	CCS	150 kW	Typ 2	7,4 kW
BMW i3 63Ah	2014	190 km	CCS	50 kW	Typ 2	3,3 kW
BMW i3 94Ah	2016	300 km	CCS	50 kW	Typ 2	7,4 kW
Citroën Berlingo Electrique	2015	170 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Citroën Z-cero	2012	150 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Ford Focus Electric	2014	160 km	Nej	-	Typ 1	3,3 kW
Hyundai IONIQ Electric	2017	280 km	CCS	75 kW	Typ 2	7,4 kW
Hyundai KONA EV 45kWh	2018	300 km	CCS	100 kW	Typ 2	7,4 kW
Hyundai KONA EV 60kWh	2019	500 km	CCS	100 kW	Typ 2	7,4 kW
Jaguar I-PACE	2018	510 km	CCS	50 kW	Typ 2	11 kW
Kia Soul EV	2015	212 km	CHAdeMO	100 kW	Typ 1	7,4 kW
Mercedes B-class 250E	2015	200 km	Nej	-	Typ 2	10 kW
Mitsubishi i-MiEV	2011	160 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Nissan e-NV200 24kWh	2014	160 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Nissan e-NV200 40kWh	2018	280 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 2	6,6 kW
Nissan Leaf 24kWh	2012	174 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Nissan Leaf 24kWh	2013	199 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Nissan Leaf 30kWh	2016	250 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Nissan Leaf 40kWh	2018	378 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 2	6,6 kW
Opel Ampera-e	2018	520 km	CCS	80 kW	Typ 2	6,6 kW
Peugeot iOn	2012	150 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Peugeot Partner Electric	2015	170 km	CHAdeMO	50 kW	Typ 1	3,3 kW
Renault Kangoo Z.E.	2012	170 km	Nej	-	Typ 1	3,3 kW
Renault Kangoo Z.E.	2014	170 km	Nej	-	Typ 2	7,4 kW
Renault Kangoo Z.E.	2017	270 km	Nej	-	Typ 2	7,4 kW
Renault Master Z.E.	2017	200 km	Nej	-	Typ 2	7,4 kW
Renault Zoe Q210	2013	210 km	Typ 2	43 kW	Typ 2	22 kW
Renault Zoe R240	2015	240 km	Nej	-	Typ 2	22 kW
Renault Zoe R400	2017	403 km	Nej	-	Typ 2	22 kW
Tesla Model 3 50	2018	425 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model 3 75D	2019	600 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model S 60D	2016	400 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model S 75D	2016	480 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model S 85D	2014	502 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model S 90D	2016	557 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model S 100D	2017	613 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model X 75D	2016	417 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model X 90D	2016	489 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Tesla Model X 100D	2017	565 km	Tesla SC	120 kW	Typ 2	11 kW
Volkswagen e-Golf 28Ah	2014	190 km	CCS	50 kW	Typ 2	7,4 kW
Volkswagen e-Golf 37Ah	2017	300 km	CCS	50 kW	Typ 2	7,4 kW
Volkswagen e-Up!	2013	150 km	CCS	40 kW	Typ 2	3,3 kW

Tabell 1. Befintliga och kommande lanseringar av rena elfordon i Sverige

2.2.1. Prognos för elbilsbeståndet i Västra Götaland

Enligt statistik från Power Circle fanns det 5.053 laddbara bilar i Västra Götalands län i oktober 2017 varav 36% utgjordes av elbilar. Totalt finns 780.000 personbilar i länet vilket innebär att ca 0,65% är laddbara och endast 0,18% utgörs av elbilar.

Graf 1. Prognos för antal laddbara bilar i Sverige. Källa: Power Circle

Power Circle har tagit fram två olika prognoser för utvecklingen av elbilsbeståndet i Sverige. Utifrån dessa prognoser beräknas det finnas mellan 180.000 och 200.000 laddfordon i Sverige 2020. Om 13 år då Sverige ska vara fossiloberoende beräknas mellan 1.100.000 - 2.200.000 laddfordon finnas i landet.

Graf 2. Prognos för antal laddbara bilar i Västra Götalands Län. Källa: Power Circle

Prognosen för Västra Götalands län är ett totalt bestånd av 22.700 laddbara bilar 2020 och till 2030 beräknas det finnas 140.000 laddfordon i länet. Fördelningen mellan laddhybrider och rena elbilar är ej specificerat.

2.2.2. Regionala mål för andelen elbilar i Västra Götaland

För att uppnå målet med en fossiloberoende fordonsflotta 2030 behöver myndigheter, organisationer och företag agera för en snabb övergång till elektrifierade fordon och fordon som kan tankas/laddas med alternativa drivmedel. I skuggan av dieselskandalen som avslöjades 2015 står det nu klart att fossila bilar inte är en möjlig väg om vi vill begränsa växthuseffekten och få bättre luftkvalitet i

städer. Det är inte en fråga om, utan hur snabbt, omställningen ska ske. De bilar som sålts hittills under 2017 drivs till 48,5% av diesel och 46,3% av bensin och eftersom en bil i genomsnitt körs i 17 år är det nu mycket bråttom att ställa om då det bara är 13 år kvar till målet om en fossiloberoende fordonsflotta ska vara uppnått 2030.

Det införs ekonomiska styrmedel som kommer snabba på omställningen och bromsa försäljningen av fossilt drivna bilar då bonus-malus kommer införas 1 juli 2018 vilket innebär att alla nya bilar med CO2-utsläpp över 95 g/km får en straffskatt och rena elbilar får en bonus på 60.000 kr. Företag och organisationer får därigenom tydliga incitament att ställa om sin bilpark och uppdaterade tjänstebilspolicys kan styra förare av förmånsbilar att välja elbilar istället för dieselbilar. Sverige har 270.000 förmånsbilar som ska bytas ut inom de närmaste tre åren vilket i teorin möjliggör för samtliga nya förmånsbilar att bli laddbara bilar eller biogasbilar. Västra Götalands län har lite drygt 20% av landets tjänstebilar vilket innebär att det finns potential att ca 55.000 sådana bilar säljs inom tjänstebils-kategorin.

Bonus-malus i kombination med lägre inköpspriser och elbilarnas förbättrade räckvidd samt utbyggd och tillförlitlig laddinfrastruktur kommer troligen få fler att välja en rent eldriven bil framför en laddhybrid under senare delen av 2018.

Fossilfritt Sverige har lanserat ”Tjänstebilsutmaningen” som innebär att en organisation som skriver på lovar att enbart köpa in eller leasa elbilar, laddhybrider eller biogasbilar som tjänstebilar eller förmånsbilar senast från och med år 2020.

2.3. Laddstandarder och laddeffekt

Merparten av alla personbilar i Sverige står parkerade i snitt upp emot 23 timmar per dygn. Undersökningar visar också att huvuddelen av all elbilsladdning, 80-90 procent, vanligtvis sker vid icke-publika laddstationer och i många fall sker laddningen på privata parkeringsplatser.

Laddstationer som installeras på en privat parkeringsplats endast avsedd för laddning för boende i ett närliggande hus eller anställda på ett specifikt företag, erbjuder så kallad icke publik laddning eller hemmaladdning. En enskild laddplats kan även vara uppförd för laddning av ett företags eller en organisations egna elfordon.

En laddstation kan också placeras så att den är tillgänglig för alla elfordon, en så kallad publik laddstation, avsedd för snabbladdning eller destinationsladdning. Även om publik laddning endast utgör en mindre andel av laddningen är detta ett viktigt komplement för att öka laddmöjligheterna och tryggheten för att åstadkomma en ökad andel elfordon. Publika laddplatser bör anpassas för att leverera tillräcklig laddningseffekt under den tid ett kortare eller längre stopp görs i samband med besöket vid platsen. Större batteripack i de nyare elbilarna ökar behovet av högre laddningseffekt. Detta ställer högre krav på publika laddstationer och elnätet de är anslutna till.

2.4. Kontakter för laddning

I Europa fram till och med 2017 fanns det ingen beslutad standard för kontaktdon för laddning av elbilar. Detta har lett till att två olika typer av kontaktdon för växelströmsladdning tillämpats, samt ytterligare två olika typer av laddhandskar för likströmsladdning. För laddning med växelström består gränssnitt mot bil antingen av en Typ 1- eller Typ 2-kontakt, och i motsatt ände av sladden som kopplas till

elnätet är det vanligtvis en Schuko-kontakt (vanligt vägguttag) alternativt Typ 2-kontakt för inkoppling i publik laddstolpe med Typ 2-uttag. EU direktivet (KOM 2013:8) har uttryckt att Typ 2-kontakten skall vara standard vid publik normalladdning från och med 2017.

För Sverige tillämpas två olika typer av kontaktdon för växelströmsladdning och ytterligare två olika typer av laddhandskar för likströmsladdning. För laddning med växelström består gränssnitt mot bil antingen av en Typ 1- eller Typ 2-kontakt och i motsatt ände av sladden som kopplas till elnätet är det vanligtvis en Schuko-kontakt alternativt Typ 2-kontakt för inkoppling i laddstolpe med Typ 2-uttag.

Typ 1 som även kallas Yazaki eller SAE J1772. Typ 1 är avsedd för strömstyrkor upp till 32A enfas och används endast som kontakt mot bil.

Typ 2 kallas även för Mennekes och är ursprungligen ett tysk kontaktdon för ström upp till 70A enfas eller 63A trefas. Typ 2 förekommer som kontakt både mot bil och laddstolpe.

Bild 1 Typ 1-kontakt och -handske

Bild 2 Typ 2-kontakt och -handske

För snabbladdning med likström används idag antingen CCS eller CHAdeMO laddhandskar, där EU-direktivet anger att varje snabbladdare från 2017 måste ha minst ett CCS-uttag. De flesta snabbladdningsstationer idag har stöd för båda typerna av laddhandskar. Vissa snabbladdare erbjuder även destinationsladdning med växelström på 22 kW med Typ 2-uttag eller 43 kW med fast kabel och Typ 2-handske. Fördelen med CCS är att den delar kommunikationsdelen från en Typ 2-kontakt, vilket gör att elbilens CCS-intag kan används för både normalladdning med en Typ 2-handske samt för snabbladdning med CCS-handske.

Bild 3. CCS-kontakt och -laddhandske

Den japanska laddhandsken, CHAdeMO, kan endast användas för likströmsladdning och bilar med denna lösning behöver därför två olika kontakter, en för normalladdning och en snabbladdning. I figur 2 visas bilder över CHAdeMO- kopplingar. CHAdeMO har förespråkats av japanska och franska biltillverkare och återfinns därför framförallt på bilar som Nissan, Mitsubishi, Citroën och Peugeot. Även om denna koppling inte ingår i EU-standarden så är det fortfarande många befintliga elbilar som använder sig av denna standard. Det bör även poängteras att EU-standarden inte förbjuder denna typ av kontakt, utan standarden anger bara att det måste finnas minst en CCS-kontakt vid en laddstation. Men i och med att fler och fler biltillverkare anpassar sig till CCS-standarden så kommer förmodligen behovet av laddare med CHAdeMO att minska i framtiden.

Bild 4. CHAdeMO-kontakt och -laddhandske

Av dagens elbilar är CHAdeMO vanligast förekommande laddstandard för snabbladdning med 30 % av det befintliga beståndet på ca 12.700 rena elbilar i slutet på oktober 2017. CCS-standarden var vid samma tidpunkt kompatibel med knappt 23 % av elbilarna medan Teslas Superchargers kan ladda lite drygt 29 % av elbilarna i Sverige. 18 % av de rena elbilarna på svenska vägar kan inte snabbladda alls.

2.5. Hemmaladdning

I europeisk och svensk standard (Svensk Standard SS-EN 61851) finns det olika säkerhetsnivåer definierade för laddning av elfordon, de olika nivåerna kallas modes. Mode 1 är den lägsta säkerhetsnivå som används vid laddning av elfordon och består av ett vanligt vägguttag utrustat med en jord-felsbrytare. Mode 1 saknar extra säkerhetsfunktioner då det inte sker någon kommunikation mellan uttaget och bilens inbyggda laddare. Mode 1-laddning förekommer främst på äldre elbilar då samtliga moderna elbilar som presenteras i tabellen på sida 5 stödjer som lägst Mode 2-laddning vid anslutning till vanliga hushållsuttag.

Mode 2-laddning görs i vanligt Schuko-uttag. Moderna bilar är konstruerade att kommunicera med laddstationen de är anslutna till men vid Mode 2-laddning sker denna kommunikation endast mellan bil och en box på laddsladden. Vid Mode 2-laddning rekommenderas att laddsladden som används är utrustad med temperatursensor i Schuko-kontakten, detta för att slå av laddningen ifall onormal värmeutveckling uppstår. Mode 2-laddning är vanligen begränsad till max 2,3 kW men det finns eftermarknads-sladdar som stödjer laddningseffekt upp till 3,7 kW vid anslutning till 230V 16 A. För att förenkla laddningen och korta ned laddningstiden rekommenderas installation av en Mode 3-laddbox vilket kan överföra betydligt större laddningseffekter. Beroende på fastighetens elinstallation kan effekten höjas till 22 kW med Mode 3 laddning vid anslutning till 400V/32A. Vanliga villor är oftast anslutna till elnätet med max 25 A som då begränsar anslutning av laddboxen till 230V/16A alternativt 400V/16A, vilket ger en laddeffekt på 3,7 respektive 11 kW.

2.6. Publik laddning

Enligt EU-beslut ska standarden för publik laddning av elfordon från och med 2017 uppfylla säkerhetsnivå Mode 3. Mode 3 ökar säkerheten då det krävs att både laddstation och fordon ska kommunicera med varandra för att bekräfta att alla komponenter är funktionsdugliga och att laddningskontakten är korrekt ansluten. Först när detta är bekräftat slås strömmen på och laddningen påbörjas.

I och med att Mode 3 kräver kommunikation mellan laddstation och fordon så är standarden förberedd att klara av framtida krav på V2G (vehicle-to-grid, ISO/IEC 15118). Detta innebär att laddningen (både tidsmässigt och laddeffekt) kan styras utifrån om elnätsägare skulle behöva detta. Detta ger också möjlighet att i framtiden kunna använda batterierna i elfordon, som står parkerade och anslutna

till en laddstation, som energilager för att stötta elnätet vid behov och på så sätt öka tillförlitlighet och elkvaliteten på elnätet.

2.5.1 Destinationsladdning

Destinationsladdning är den form av laddning som görs på platser som elbilsföraren besöker för att uträtta vissa ärenden. Laddtiden vid destinationsladdning beror på den tillgängliga effekten på laddplatsen samt hur mycket av denna effekt som elbilens inbyggda laddare kan utnyttja. Den tillgängliga effekten vid laddplatsen kan med fördel dimensioneras efter den förväntade tid som en besökare parkerar vid exempelvis köpcentrum eller under biobesök och träning.

Destinationsladdning sker oftast på publika platser i anslutning till stormarknader, centrala parkeringar och besöksattraktioner. Enligt EU direktivet skall publika laddplatser uppfylla Mode 3 samt ska ha minst ett Typ 2-uttag för växelströmsladdning. Laddstolpar och väggmonterade laddstationer kan vara olika utformade och leverera laddeffekter mellan 3,7 kW (230V/16A) till 22 kW (400V/32A).

Nätanslutning	Näteffekt	Uttag i laddare	Kontakt i bil	Laddeffekt	Km/tim
230V/10A	2,3 kW	Schuko	Typ 1 & Typ 2	2,3 kW	13 km
230V/16A	3,7 kW	Typ 2	Typ 1 & Typ 2	3,7 kW	20 km
230V/32A	7,4 kW	Typ 2	Typ 1 & Typ 2	7,4 kW	40 km
400V/16A	11 kW	Typ 2	Typ 1	3,7 kW	20 km
400V/16A	11 kW	Typ 2	Typ 2	11 kW	60 km
400V/32A	22 kW	Typ 2	Typ 1	7,4 kW	40 km
400V/32A	22 kW	Typ 2	Typ 2	22 kW	120 km

Tabell 2, Max uppladdad räckvidd per timme beroende på nätanslutning och kontakt

2.5.2. Snabbladdning

Enligt EUs direktiv för laddinfrastruktur så är laddning med en effekt större än 22 kW klassificerad som snabbladdning. Snabbladdare är främst tänkta att fungera som räckviddsförlängare för rena elbilar vid tillfällen då det inte finns tid för normalladdning, till exempel vid längre resor eller frekvent användande inom tätort. Laddplatsen är endast avsedd för ett kort stopp för snabbladdning och är ej till för längre parkering eftersom platsen då blir blockerad och hindrar andra elbilar från att snabbladda. En bättre definition för snabbladdning är att det ska ta max 30 minuter att återladda batteriet till 80 % laddningsnivå. För de allra flesta av dagens elbilar med batterier som varierar mellan 24-40 kWh krävs en laddeffekt på 50 kW för att kunna återladda dessa inom 30 minuter. Vintertid då batteriet är nedkylt kan laddtiden dock bli längre än 30 minuter men det beror då på att batteriet inte klarar av att ta emot lika stor uppladdningseffekt som normalt.

För att överföra en laddeffekt på 50 kW krävs en extern likströmsladdare (DC) som överför energi direkt till elbilens batteri, och därmed kringgås eventuella begräsningar som bilens interna laddare har.

Idag är det endast Teslas elbilar som har batterier på 60-100 kWh och dessa laddas vid Teslas egna Supercharger stationer som levererar en laddeffekt på 120 kW. Tack vare den större laddeffekten kan Teslas elbilar återladda sina batterier till 80 % på 30-40 minuter. Många biltillverkare har aviserat att de kommer lansera flera nya elbilar redan kring 2018-2020 med lika stora batterier som Tesla har idag.

Teknikutvecklingen av både elbilar och snabbladdare går väldigt snabbt och det är tydligt att de snabbladdare som uppförs idag inte kommer räcka långt då det redan

om 2-3 år finns elbilar som kräver upp till sju gånger så hög laddeffekt för att snabbladda. Att ladda en bil med 100 kWh batteri till 80 % med bara 50 kW laddeffekt tar 90-100 minuter. Långa laddtider innebär i sin tur att det kommer uppstå köer vid snabbladdare när elbilarna blir fler på vägarna.

Trots att Teslas Super-chargerstationer har en laddeffekt på 120 kW och möjlighet att ladda mellan åtta och tolv elbilar samtidigt är det inte ovanligt att det blir laddkö vilket gör att laddstopp vid längre resor riskerar att ta längre tid än planerat.

Bild 5 Laddkö vid Teslas Superchargerstation i Uddevalla Bild: Gordon Strömfelt

Helt klart är att snabbladdning med 50 kW inte kommer vara tillräcklig för framtida elbilar med större batteripack om laddtiden ska begränsas till 30 minuter, vilket är en förutsättning för snabbladdning.

EU-direktivet föreskriver uppförande av CCS-laddare för snabbladdning av elfordon. CCS-standarden stödjer idag en överförd effekt upp till 150 kW, men i framtiden är det tänkt att denna ska kunna leverera en laddeffekt på upp till 350 kW. Med denna laddeffekt kommer ett 100 kWh batteri att kunna snabbladdas till 80 % på ca 15 minuter. Ökad laddeffekt är en förutsättning för att korta ned laddtiden vid snabbladdning vilket i sin tur minskar risken för köbildning då elbilarna blir allt vanligare på våra svenska vägar.

2.5.3. Betalmodeller vid laddning

Samtliga större laddoperatörer erbjuder medlemskap för betalning med laddkort eller RFID-bricka. Detta är antingen är förladdat som ett kontantkort eller så faktureras användaren för laddningen i efterhand. Det går även att betala för laddning genom att registrera ett betalkort för betalning via laddoperatörernas egna mobilapplikationer eller betalning med SMS. Båda dessa betalsätt kräver registrering av betalkort hos operatören och är alltså att likna vid ett medlemskap.

Idag finns det i huvudsak två olika betalmodeller som används för publika laddstationer. Den enklaste metoden är att ta betalt för tiden en elbil står på laddstationen, på liknande sätt som man betalar för parkering på en betalparkering. Betalning kan göras antingen vid en vanlig parkeringsautomat med betalkort eller via en mobilapplikation samt SMS-betalning. Viktigt att tänka på då man som operatör erbjuder betalning via parkeringsautomat är att det ska gå att betala med vanliga betal- eller kreditkort då elbilister sällan har bensinkort.

Genom att ta betalt för den tid som elbilen är ansluten till snabbladdaren minskar risken att fordonet står kvar och uppehåller laddplatsen i onödan, vilket medför att laddarens tillgänglighet förbättras. Vattenfalls betallösning kallas ”InCharge” och

Fortums heter ”Charge & Drive”, båda tillämpar debitering per minut på sina snabbladdare.

En annan betallösning är att debitera för den mängd energi som överförs till fordonet vid laddning, på motsvarande sätt som används vid tankning på bensinstationer. Clever och E.ON tar betalt för överförd energi via RFID-kort. Clever erbjuder även betalning via mobilapp och laddning hos E.ON kan betalas med betal- eller kreditkort på web-sida samt i kortterminal på snabbladdstationerna. Fördelen att betala för den överförda energin är att man bara betalar för det antal kWh man har laddat, precis som man betalar för den mängd bensin man tankar i en fossildriven bil.

Vid sidan av ovan betalmodeller pågår diskussioner om roamingtjänster som i framtiden kommer göra det möjligt att ladda på alla operatörers laddplatser, både inom Sverige och utomlands. Roaming fungerar på liknande sätt som att man kan ringa med sitt svenska mobilabonnemang även utomlands.

3. Nulägesbeskrivning

3.1. Befintlig laddinfrastruktur i Västra Götaland

Utbyggnaden av publika laddplatser i Västra Götalands län har långsamt utökat laddmöjligheterna från ca 100 laddpunkter i början på 2015 till 300 laddpunkter i slutet på 2016. Under senaste året har utbyggnaden tagit fart tack vare bidrag från Klimatklivet och ytterligare 200 laddpunkter har installerats under året och det fanns ca 490 laddpunkter i länet i oktober 2017.

Graf 3. Utbyggnaden av laddplatser i Västra Götalands Län. Källa: Power Circle

I maj 2013 fanns det endast tre snabbladdare i Västra Götalands län, alla med stöd för CHAdeMO-laddning. I Göteborg fanns en snabbladdare placerad vid Gatubolagets Tekniska kontor på Ringön och ytterligare en fanns hos Hedin Bil i Mölndal. Båda dessa laddare led av kraftiga driftstörningar vilket begränsade tillgängligheten och de är ej längre i drift idag.

Bohusläns första snabbladdare invigdes i maj 2013 och är nu placerad vid Orust Sparbank i Henån på Orust. Denna snabbladdare hade ursprungligen endast stöd för CHAdeMO-laddning men uppgraderades under sommaren 2017 även för CCS.

Bild 6 Bohusläns första snabbladdare i Henån på Orust. Foto från uppladdning.nu

I oktober 2017 fanns snabbladdare på totalt 50 platser i Västra Götaland men trots det är inte samtliga större vägar farbara med elbil. Utefter E6 har de större laddoperatörer uppfört snabbladdare på många platser vilket gör att det går utmärkt att resa utan problem från Kungsbacka upp till den norska gränsen.

Kartan nedan visar befintliga snabbladdare där de lite större punkterna anger snabbladdningsstationer utrustade med flera snabbladdare på samma plats. Räckviddscirklarna i blått visar på glapp i korridorstrukturen vilket alltså utgör hinder för elbilsresor.

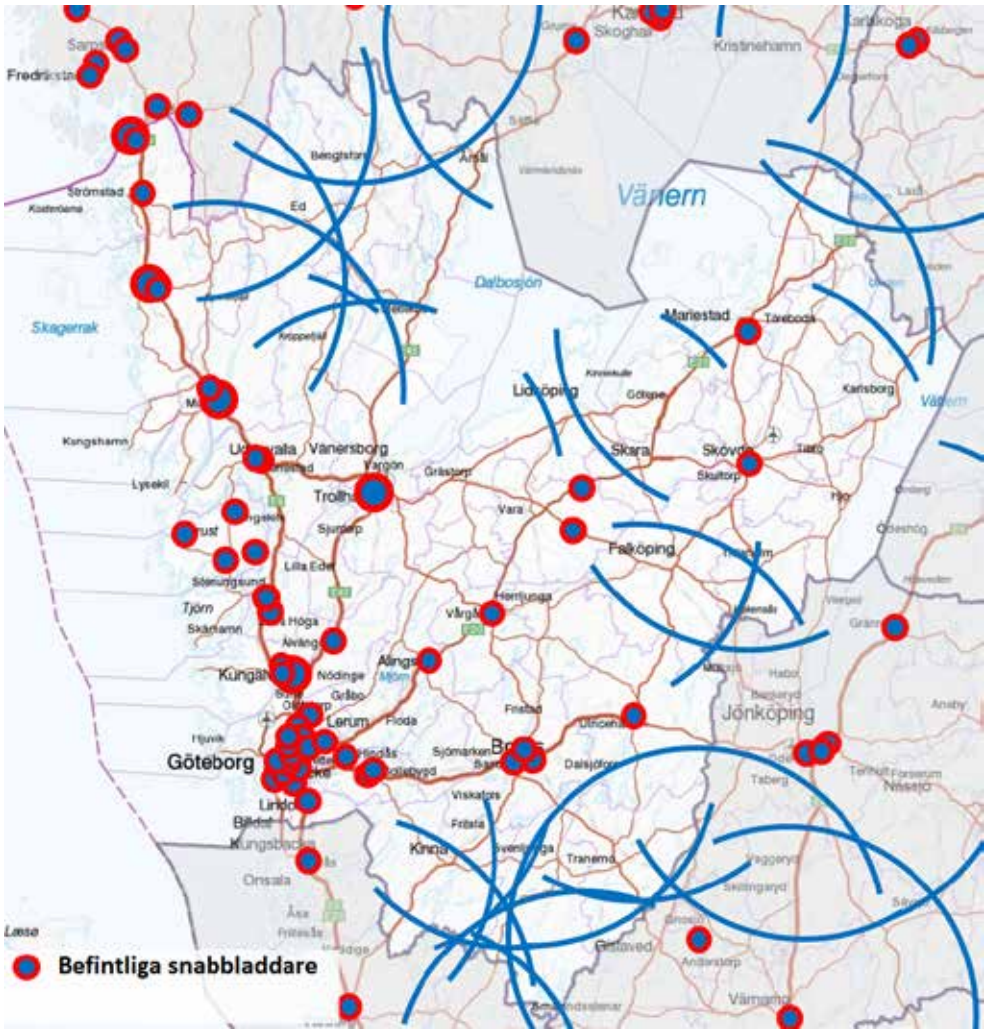

Bild 7 Befintliga snabbladdare i Västra Götalands län

Väg 40 har snabbladdare på flera platser som gör vägen farbar hela vägen mellan Göteborg och Jönköping. Det största avståndet mellan laddmöjligheterna är 50 km mellan Ulricehamn och Jönköping vilket alla befintliga elbilar klarar utan problem oavsett årstid och väderlek.

Utefter E45 saknas det möjlighet till snabbladdning mellan Trollhättan och Grums, en sträcka på 140 km som få av dagens elbilar klarar vintertid.

E20 norr om Mariestad saknar snabbladdningsmöjlighet då avståndet på 110 km till Örebro är allt för långt för att alla elbilar ska klara denna resa. Avståndet på 65 km mellan de befintliga snabbladdarna i Mariestad och Jung är också i längsta laget för att man enkelt ska kunna göra denna resa vintertid.

Det saknas helt laddmöjligheter i stora delar av Västra Götaland, speciellt i de nordöstra delarna av Fyrbodal samt söder om väg 40 vilket torde ha en hämmande inverkan på elbilsförsäljning i dessa områden. Även stora delar av Skaraborg saknar laddinfrastruktur för problemfria resor inom denna del av Västra Götaland.

På flera platser har snabbladdstationer med tre st snabbladdare uppförts på samma plats vilket gör att det går att snabbladda upp till tre olika elbilar på samma gång.

Detta minskar risken för köbildning om flera elbilsförare kommer till laddstationen tätt efter varandra. Dessa framtidssäkrade snabbladdningsstationer är samtliga utrustade med tre st 50 kW snabbladdare och är placerade vid Nordby Köpcentrum, Tanum Shopping, Håby Rastplats och Överby Köpcentrum. Vid ICA Maxi i Kungälv har Kungälv Energi en snabbladdningsstation med två snabbladdare och denna är förberedd för ännu en snabbladdare under samma väderskydd.

3.1.1. Laddinfrastruktur Fyrbodal

Totalt finns det snabbladdare på 14 platser och destinationsladdning på 34 platser inom Fyrbodal.

Bild 8 Snabbladdningsstation på Överby köpcentrum uppför av Trollhättan Energi

I januari 2014 uppförde Trollhättan Energi en snabbladdningsstation på Överby köpcentrum ca 300 meter från E45. Laddstationen består av tre snabbladdare med stöd för både CHAdeMO och CCS. Laddstationen som har en sammanlagd effekt på 150 kW kan ladda tre elbilar samtidigt samt är försedd med väderskydd och det finns även WiFi-på platsen. Snabbladdstationen har endast stöd för CHAdeMO och CCS och kommer i november 2017 kompletteras med 10 st laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt avsedda för destinationsladdning.

Bild 9 Snabbladdstation vid Tanum Shopping. Bild från uppladdning.nu

Snabbladdningsstationer med tre snabbladdare på samma plats finns utefter E6 vid Tanum Shopping i Tanumshede och Håby Rastplats i Munkedal. Gemensamt för dessa snabbladdstationer är att de har en sammanlagd laddeffekt på 150 kW och

kan ladda upp till tre elbilar samtidigt vilket minskar risken för köbildning. Vid ICA Maxi i Kungälv har Kungälv Energi uppfört en snabbladdningsstation med två snabbladdare som även är förberedd för ytterligare en snabbladdare och vid Nordby Köpcentrum norr om Strömstad har Fortum Charge & Drive nyligen installerat två st 50 kW snabbladdare i sin första svenska snabbladdningsstation som kan snabbladda två elbilar samtidigt.

Orust Kretsloppsakademi har fram till idag uppfört 4 snabbladdare på ön och ytterligare en planeras tas i drift innan årsskiftet. Även ett stort antal laddplatser för destinationsladdning har installerats på Orust vilket har resulterat i ett ökat antal elbilar i kommunen.

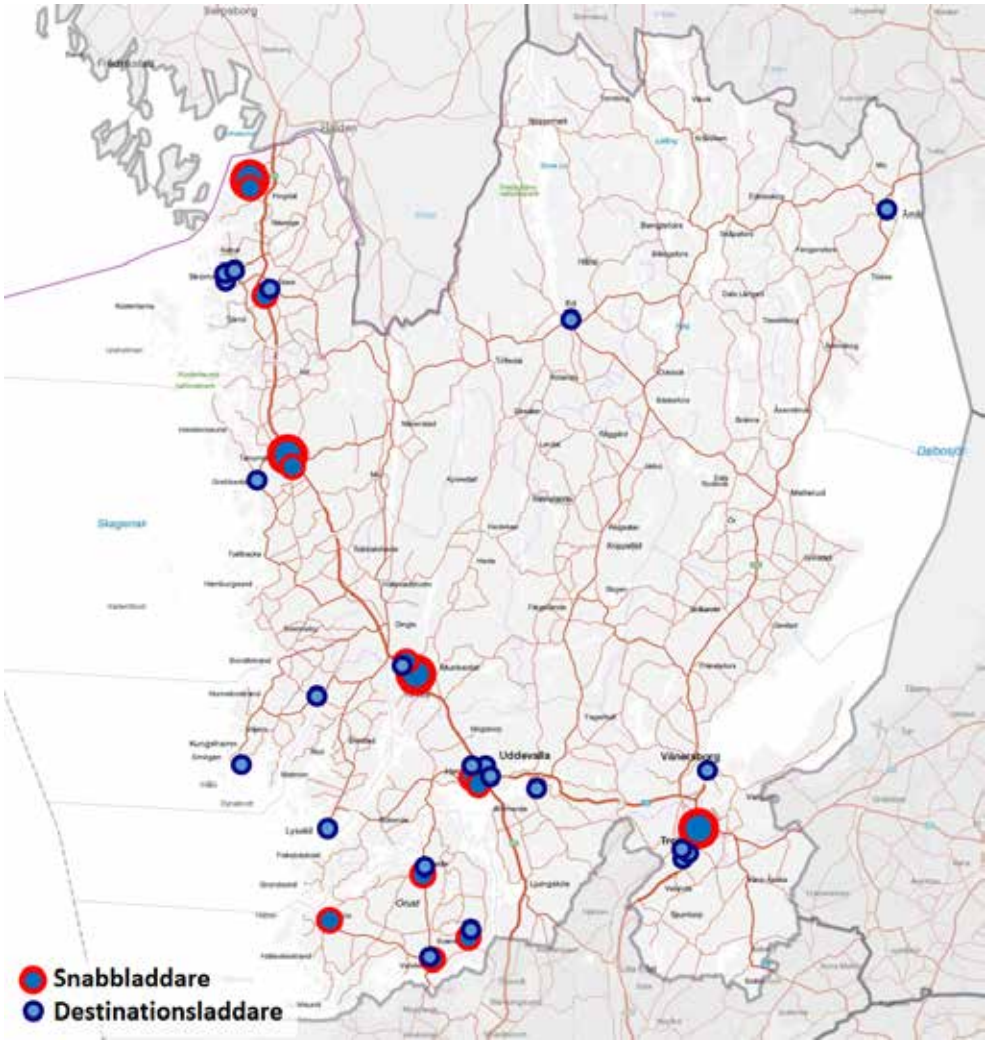

Bild 10 Publika laddplatser i Fyrbodal

Snabbladdare är uppförda på följande platser i Fyrbodal:

- Vattenfall InCharge, Parkeringsgaraget Nordby 1 st 50 kW
- Fortum Charge & Drive, McDonalds Nordby 2 st 50 kW
- Clever, Circle K Strömstad 1 st 50 kW
- Oppen, Tanum Shopping i Tanumshede 3 st 50 kW
- Clever, Preem Tanumshede 1 st 50 kW
- Fortum Charge & Drive, McDonalds Munkedal 1 st 50 kW
- Laddpunkten.se, Håby Rastplats 2 st 50 kW
- Clever, Preem Torp Köpcentrum 1 st 50 kW
- Vattenfall InCharge, MAX Restaurang Torp 1 st 50 kW

- Trollhättan Energi (InCharge), Överby Köpcentrum 3 st 50 kW
- Orust Kretsloppsakademi, Henån 1 st 50 kW
- Orust Kretsloppsakademi, Ellös 1 st 50 kW
- Orust Kretsloppsakademi, Svanesund 1 st 50 kW
- Orust Kretsloppsakademi, Varekil 1 st 50 kW

Destinationsladdning är möjligt på fem adresser i Strömstad:

- Skeppsbroplatsen i centrala Strömstad har två laddplatser med Typ 2-uttag på 3,6 kW effekt
- P-huset vid Strömstad Köpcenter har en laddplats med Typ 2-uttag på 22 kW
- Gallerian Strömstad har tio laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW
- Strömstad Ferry Terminal har fyra laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW
- Nilsson Bil i Skee har åtta laddplatser med Typ 2-uttag på 3,6 kW

Destinationsladdning finns på sex platser i Uddevalla:

- Parkeringen vid Gamla Sagabion har två laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW laddeffekt
- IKEA i Torp har fyra laddplatser med Typ 2-uttag på 3,6 kW effekt
- Östra Torp Handelsplats har två laddplatser med Typ 2-uttag, effekt okänd
- ICA Maxi vid Torp Köpcentrum har tre laddplatser med fast kabel och Typ 2-hanske som levererar 22 kW samt tre laddplatser med fast kabel och Typ 1-handske på 7,4 kW laddeffekt
- Parkeringshuset Herrnhut i centrala Uddevalla har en laddplats med Typ 2-uttag på 11 kW

Destinationsladdning finns på fyra adresser i Trollhättan:

- Parkeringen Innovatum teknikpark har en laddplats med Typ 2-uttag på 22 kW
- Innovatumhallen har två laddplatser med Typ 2-uttag och 12 kW laddeffekt
- Parkeringen vid kommunhuset har en laddplats med Typ 2-uttag på 22 kW samt två laddplatser med fast kabel och Typ 1-handske på 3,6 kW resp. 7,4 kW
- Åkersjövägen vid Innovatum Science Center har en laddplats med Typ 2-uttag och 7,4 kW effekt

Destinationsladdning finns på tre orter på Orust:

- Parkeringen vid Orust Sparbank i Henån har fyra laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW
- Parkeringen vid Hemköp i Svanesund har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt
- Pendelparkeringen i Varekil har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt

Destinationsladdning finns på två platser i Ed:

- Kommunhuset har två laddplatser med Typ 2-uttag på vardera 22 kW effekt
- Parkeringen vid Willys har två laddplatser med Typ 2-uttag på vardera 22 kW laddeffekt

Destinationsladdning finns på två platser i Mellerud:

- På Köpmanstorget finns två laddplatser med Typ 2-uttag med 22 kW effekt
- Pendelparkeringen vid Resecentrum har två laddplatser med Typ 2-uttag med 11 kW effekt

Destinationsladdning finns på två platser i Lysekil:

- Vid Börjessonsliden i Lysekil finns två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Rosvikstorg i Lysekil har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt

Destinationsladdare finns på ytterligare elva olika platser i Fyrbodal:

- McDonalds vid Nordby Köpcentrum har tre laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt
- McDonalds i Håby i Munkedal har två laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW
- Åby Säteri i Hunnebostrand har två laddplatser med Typ 2-uttag med 7,4 kW
- Nordens Ark har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW laddeffekt
- Gullmarstrands Hotell i Fiskebäckskil har två laddplatser med Typ 2-uttag och 11 kW effekt
- Villa Sjötorp i Ljungskile har en laddplats med Typ 2-uttag och 7,4 kW effekt
- Sport Shopen i Grebbestad har tio laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW
- Parkeringen vid Sotenäs Turistbyrå i Kungshamn har två platser med Typ 2-uttag på 7,4 kW
- Torget i centrala Åmål har två laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW effekt
- Trestads Center har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt
- Vänersborg har 6 laddplatser utrustade med sex st Typ 2-uttag på 11 kW laddeffekt vardera. Tidigare saknades skyltning av dessa platser vilket gjorde att dessa ofta blockerades av fossilbilar. Detta är nu åtgärdat.

Bild 11 Laddplatser som tidigare blockerades av fossilbilar i Vänersborg. Bild från uppladdning.nu

3.1.2. Laddinfrastruktur Skaraborg

Skaraborg har fyra st snabbladdare och destinationsladdplatser på 2 olika platser.

Skövde Kommun var först ut när de i augusti 2014 uppförde en snabbladdare på parkeringsplatsen vid Skaraborgs Allehanda i centrala Skövde. I juni 2015 installerade Kvänum Energi en snabbladdare vid rastplatsen i Jung där även Tesla uppfört 6 st Superchargerstationer. Sedan dröjde det ända till april 2017 då Fortum Charge & Drive driftsatte en snabbladdare vid McDonalds Lekeberg i Mariestad. Hösten 2017 uppförde Kvänum Energi en snabbladdare vid Tempobutiken i Tråvad i nära anslutning till väg 47.

Snabbladdarna i Jung och Mariestad är placerade i direkt närhet av E20 och de fyller en viktig funktion som första länkarna i en laddkorridor utefter vägsträckan. Snabbladdaren i centrala Skövde är mer att betrakta som klusterladdare för att utöka den dagliga räckvidden för elbilar som trafikerar Skövde. Det finns dock

inget som hindrar att elbilister som färdas utefter väg 26 och väg 49 också nyttjar laddstationen.

Snabbladdare är uppförda på följande platser i Skaraborg:

- Kvänum energi, Jung Rastplats 1 st 50 kW
- Kvänum energi, Tempobutiken i Tråvad 1 st 50 kW
- Skövde Kommun,Parkering vid Skaraborgs Allehanda 1 st 50 kW
- Fortum Charge & Drive, McDonalds Lekeberg I Mariestad 1 st 50 kW

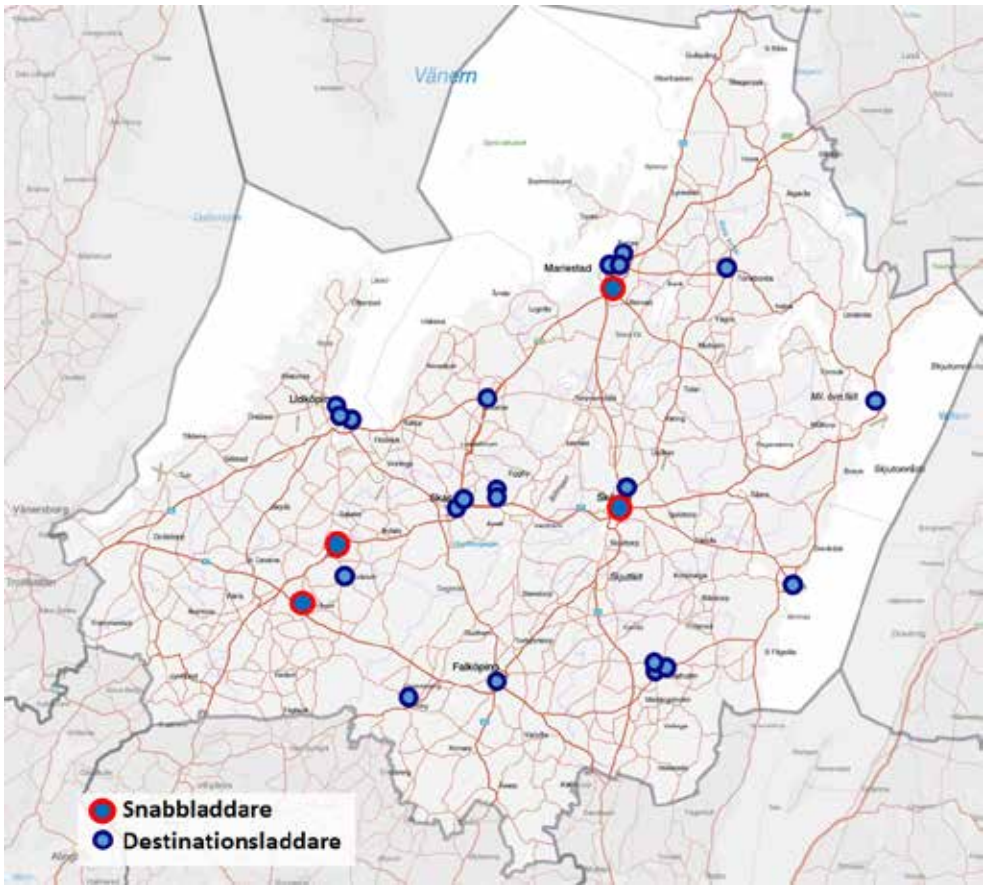

Bild 12 Karta över publika laddplatser i Skaraborg

Destinationsladdning kan göras på följande adresser i Mariestad:

- Väner Energis kontor på Strandvägen har två st laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt
- Kommunhuset på Kyrkogatan i Mariestad har en laddstolpe med två Typ 2-uttag på 22 kW
- Parkeringen bakom Mariestads Stadshotell har en laddstolpe med två Typ 2-uttag på 22 kW

Destinationsladdning kan göras på fyra adresser i Lidköping:

- Turistbyrån på Nya Stadens Torg har en laddstolpe med två Typ 2-uttag på 22 kW laddeffekt
- Parkeringen vid Framnäs Köpcenter har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt
- Burger King har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW tillgänglig laddeffekt
- Atelje Bastun i Sunnersberg har uppfört en laddbox med ett Typ 2-uttag och 18 kW effekt

Destinationsladdning kan göras på fyra platser i Skara:

- Besöksparkeringen vid Skara Energi har två laddplatser med Typ 2-uttag 7,4 kW
- Parkeringen vid ICA Munken har två laddplatser med Typ 2-uttag och 7,4 kW
- Skara Sommarland har två laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW samt två laddplatser, reserverade för Teslas elbilar, med Typ 2-handske och 22 kW
- Skara Sommarlands Camping har fyra laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW och ytterligare två laddplatser reserverade enbart för Tesla som har Typ 2-handske och 22 kW laddeffekt

Destinationsladdning kan göras på tre platser i Tidaholm:

- Besöksparkeringen vid Tidaholms Energi har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Parkeringen mitt emot turistbyrån har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt
- Egnahemsvägen 9 har en laddstolpe med Typ 2-uttag, effekt okänd

Destinationsladdning kan göras på ytterligare åtta platser i Skaraborg:

- Falbygdens Energi har en laddplats med Typ 1-handske och 3,7 kW laddeffekt utanför entrén till sitt kontor i Falköping
- Svenska Motor i Skövde har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Töreboda har en laddstolpe på Torget med två Typ 2-uttag på 22 kW
- Restaurang Femkanten i Floby har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Hjo har en laddstolpe vid hamn med två Typ 2-uttag på 22 kW resp. 7,4 kW
- Infocenter i Karlsborg har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Lilla Torget i Götene har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Bakom restaurangen vid bensinmacken i Hova finns en laddplats med Typ 2-uttag på 11 kW
- Hotell Lumber & Karle i Kvänum har två laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW och ytterligare en laddplats, reserverad för Teslas elbilar, som har Typ 2-handske och 22 kW laddeffekt

Bild 13 Laddplats i Hjo med tydlig skyltning om parkeringsförbud. Bild från www.uppladdning.nu

3.1.3. Laddinfrastruktur Sjuhärad

Det finns tre st snabbladdare och 13 platser för destinationsladdning i Sjuhärad.

Fortum Charge & Drive var först ut och installerade en snabbladdare på Preem i Borås redan i april 2014. Denna laddaren öppnade upp Väg 40 för elbilsresor mellan Göteborg och Jönköping. I oktober 2015 uppförde Clever en snabbladdare på Statoil i Borås vilket utökade laddmöjligheterna utefter Väg 40.

I mars 2017 driftsatte Fortum Charge & Drive en snabbladdare vid McDonalds i Vårgårda vilken utgör en förstärkning av korridorstrukturen utefter E20 för elbilsresor mellan Göteborg och Mariestad.

Snabbladdare finns på följande platser i Sjuhärad:

·	Fortum Charge & Drive	Preem, Borås	1 st 50 kW
·	Clever	Cirkle K, Borås	1 st 50 kW
·	Vattenfall InCharge	Knalleland, Borås	1 st 50 kW
·	E.On	OKQ8, Borås	1 st 50 kW
·	Fortum Charge & Drive	McDonalds Vårgårda	1 st 50 kW
·	Fortum Charge & Drive	McDonalds, Ulricehamn	1 st 50 kW

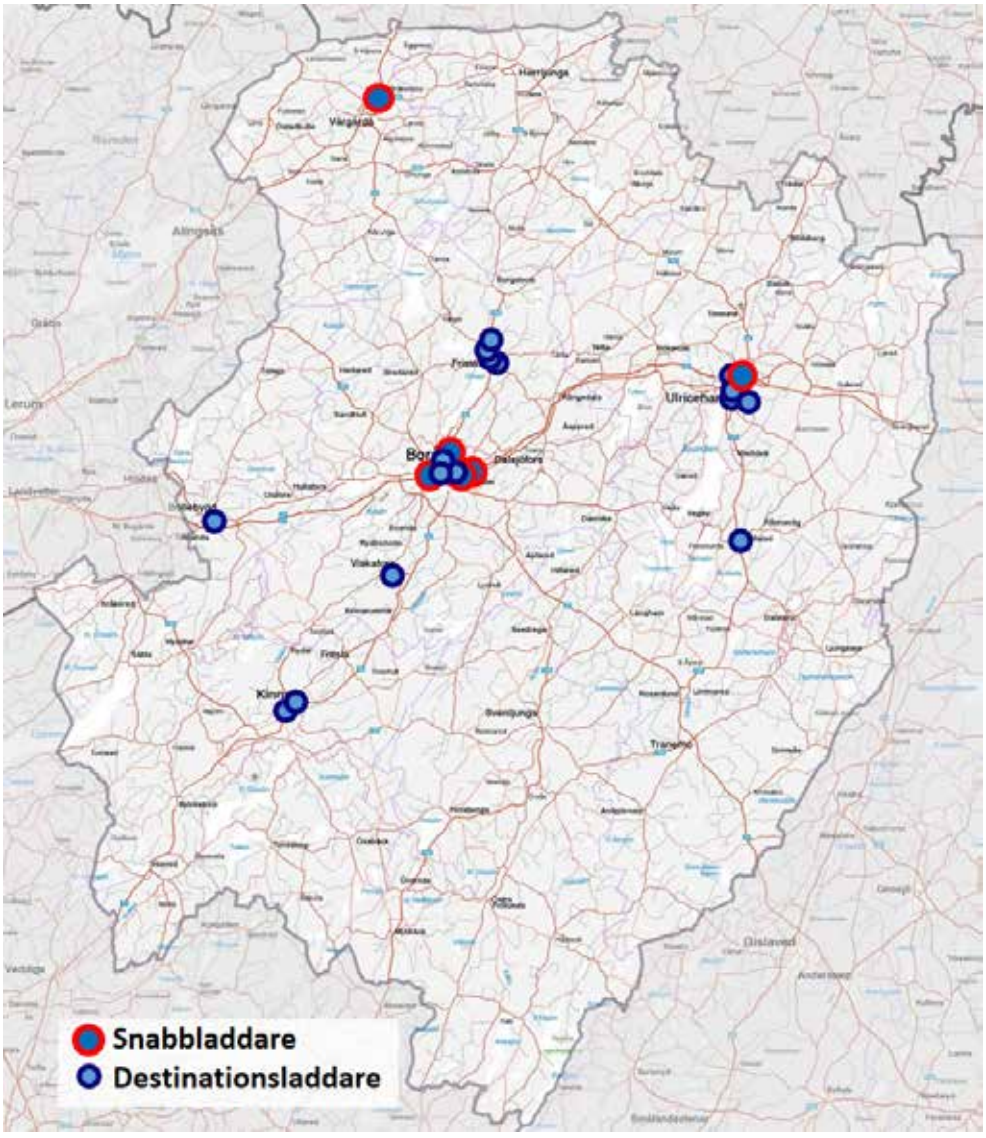

Bild 14 Karta över publika laddplatser i Sjuhärad

Destinationsladdning kan göras på sju platser i Borås:

- Parkeringshuset Kungsbron har två laddplatser med Typ 2-uttag på 3,7 kW
- Parkeringshuset Valhall har två laddplatser med Typ 2-uttag på 3,7 kW effekt
- Brodalsgaraget har två laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW laddeffekt
- Gjutarens parkeringsområde har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW
- Nybrons parkeringshus har två laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW effekt
- Söderbrons parkeringsplats har två laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW
- Textilstaden Sirius AB har uppfört en laddbox med Typ 2-uttag och 22 kW på Källegatan

Destinationsladdning kan göras på fem platser i Ulricehamn:

- Besöksparkeringen vid Ulricehamns Energi har två laddplatser, en med fast kabel och Typ 2-handske på 22 kW och en med fast kabel och Typ 1-handske med 7,4 kW laddeffekt
- Parkeringen vid Skidstadion Lassalyckan har två laddplatser, en med Typ 2-handske på 22 kW och en med Typ 1-hanske med 7,4 kW laddeffekt
- Rådhustorget har en laddstolpe med en Typ 2-handske på 22 kW och en Typ 1-hanske med 7,4 kW laddeffekt
- I anslutning till biogasmacken finns det två laddstolpar som är utrustade med en Typ 2-handske på 22 kW och en Typ 1-hanske med 7,4 kW laddeffekt
- Marknadsplatsen i centrala Ulricehamn har två laddplatser, en med Typ 2-handske på 22 kW och en med Typ 1-handske med 7,4 kW laddeffekt

Destinationsladdning kan göras på fyra platser i Fristad:

- Besöksparkeringen vid Prästskogsvägen har två laddplatser med Typ 2-uttag på 7,4 kW
- Besöksparkeringen vid Åsbroplan har två laddplatser med Typ 2-uttag 7,4 kW
- Besöksparkeringen vid Hammarbyvägen har två laddplatser med Typ 2-uttag på 7,4 kW
- Besöksparkeringen vid Tärnavägen har två laddplatser med Typ 2-uttag 7,4 kW

Destinationsladdning kan göras på ytterligare fem platser i Sjuhärad:

- Parkeringen vid Kommunhuset i Bollebygd har två laddplatser med Typ 2-uttag på 11 kW
- Parkeringen vid Ahman & Nielsen i Gällstad har två laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW
- Viskafors torg har en laddplats med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt
- Kunskapens Hus (gymnasium) har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt
- Kinna kommunhus har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt

3.1.4. Laddinfrastruktur Göteborgsregionen

Gatubolaget har tillsammans med Göteborg Energi uppfört snabbladdare med stöd för CHAdeMO, CCS och Typ 2-laddning på 12 olika parkeringsplatser i Göteborg stad och dessa ingår nu i Vattenfalls InCharge laddnätverk.

Bild 16 Göteborg Energis snabbladdare på Lindholmen i Göteborg

Ytterligare snabbladdare har installerats vid de större genomfartslederna och ringlederna av Fortum Charge & Drive, Clever och Vattenfall InCharge och i november 2017 fanns det totalt 19 snabbladdare i Göteborg.

Mölndal stad har två snabbladdare uppförda av E.On och Clever.
Vid Landvetter flygplats finns två publika snabbladdare uppförda av OKQ8 och Fortum Charge & Drive samt ytterligare två icke publika snabbladdare för eltaxi uppförda av Vattenfall InCharge.
Kungälv har en snabbladdstation med två snabbladdare uppförd av Kungälv Energi. Ytterligare två snabbladdare driftas av Fortum Charge & Drive och Hurtigs Bil i Kungälv.
Stenungsund har två snabbladdare utefter E6, en uppförd av Clever vid Circle K Stora Höga motet samt en uppförd av E.On vid Preem i Munkeröd.
Det finns en snabbladdare i Älvängen som driftas av AleEl och i Alingsås har Fortum Charge & Drive uppfört en snabbladdare.

Publika snabbladdare finns på följande platser i Göteborgsregionen:

· Göteborg Energi (InCharge), Hedens parkering, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Linnéplatsen, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Jaegerdorffsplatsen, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Frölunda Torg, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Casinot, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Backaplan, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Lindholmen, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Eriksberg, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Rastplats Delsjön, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Munkebäck, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Bäckebol, Göteborg	1 st 50 kW
· Göteborg Energi (InCharge), Angered Centrum, Göteborg	1 st 50 kW
· Vattenfall InCharge, MAX Torpavallen, Göteborg	1 st 50 kW
· Vattenfall InCharge, MAX Bäckebolsmotet, Göteborg	1 st 50 kW
· Härryda Energi (InCharge), Mölnlyckemotet, Härryda	1 st 50 kW
· Fortum Charge & Drive, Preem Ullevi, Göteborg	1 st 50 kW
· Fortum Charge & Drive, McDonalds, Kungälv	1 st 50 kW
· Fortum Charge & Drive, McDonalds Flygplatsmotet, Härryda	1 st 50 kW
· Fortum Charge & Drive, McDonalds, Alingsås	1 st 50 kW

- Fortum Charge & Drive, McDonalds Joengatan, Mölndal 1 st 50 kW
- Fortum Charge & Drive, McDonalds Importgatan, Göteborg 1 st 50 kW
- Fortum Charge & Drive, McDonalds Gamla Kronvägen, Partille 1 st 50 kW
- Fortum Charge & Drive, McDonalds Upparp, Ulricehamn 1 st 50 kW
- Clever, Circle K Fässbergsmotet, Göteborg 1 st 50 kW
- Clever, Preem Hisings Backa, Göteborg 1 st 50 kW
- Clever, Circle K Spekeröd, Stenungsund 1 st 50 kW
- E.ON, OKQ8 Hultagatan, Borås 1 st 50 kW
- E.ON, OKQ8 Kållered, Göteborg 1 st 50 kW
- E.ON, Preem Munkeröd, Stenungsund 1 st 50 kW
- OKQ8, Flygplatsmotet, Härryda 1 st 50 kW
- Kungälv Energi, ICA Maxi, Kungälv 2 st 50 kW
- Lidl, Marconimotet, Göteborg 1 st 50 kW
- Hurtigs Bil, Solbräcke, Kungälv 1 st 100 kW
- AleEl, Handelsplats Älvängen, Ale 1 st 50 kW

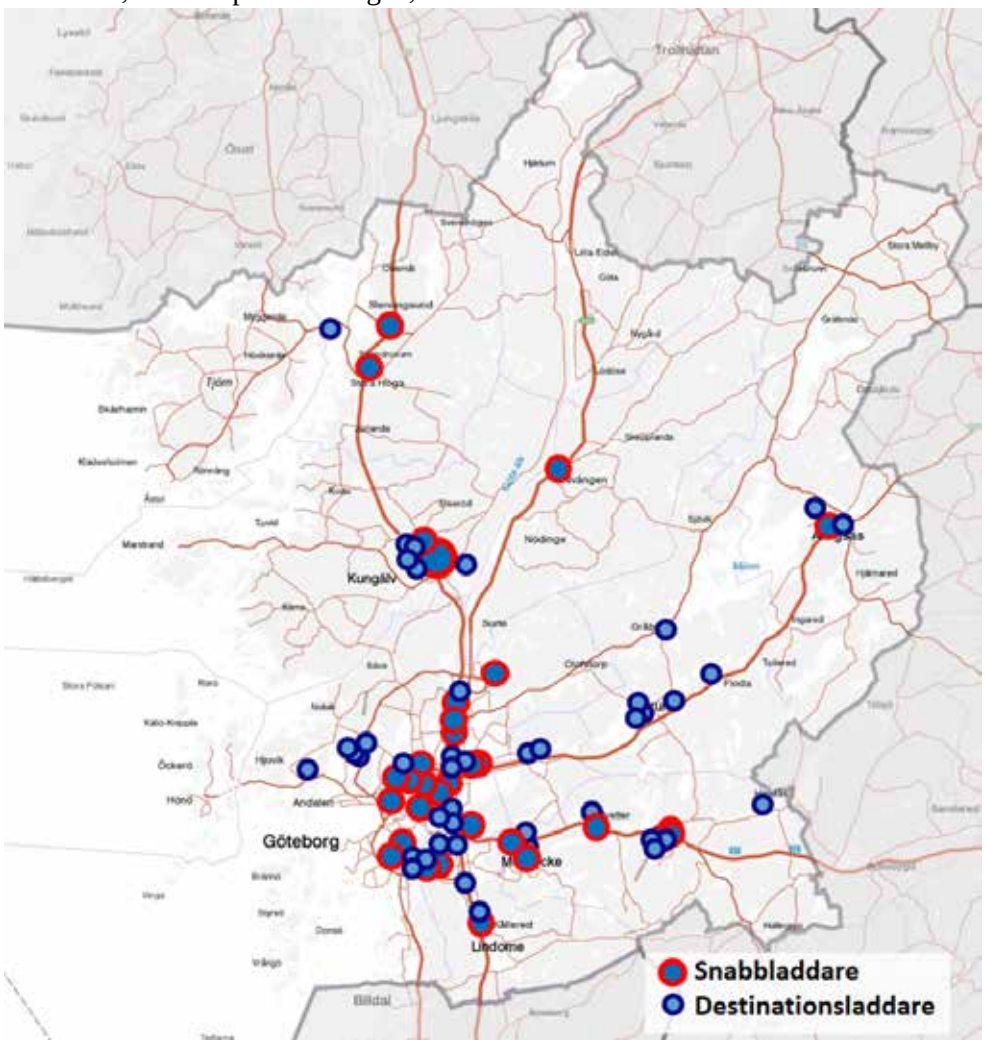

Bild 15 Karta över publika laddplatser i Göteborgsregionen

Destinationsladdning kan göras på sex platser i centrala Göteborg:

- Parkeringen vid Lindholmen Science Park har två laddstolpar med fasta kablage och en Typ 1-handske och tre med Typ 2-handske, samtliga med 3,7 kW
- Parkeringen utanför Restaurang Sjömagasinet har två laddplatser med Typ 2-hanske, 11 kW

- Parkeringen vid ICA Kvantum Sannegården har fem laddplatser med Typ 2-uttag och 11 kW
- Storels kundparkering i Gamlestaden har två laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW effekt
- Parkeringen vid Biltema i Sisjön har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 11 kW
- Parkeringen vid Jula i Sisjön har en laddplats med Typ 2-uttag och 11 kW
- Parkeringen vid Schneider Electric på Mölndalsvägen har en laddplats med Typ 2-uttag 3,7 kW
- Hedin Bil på Mölndalsvägen har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- IKEA Bäckebol har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kWeffekt
- McDonalds Stigs Center i Hisings Backa har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Parkeringen vid Rimmaregatan i Backa har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Parkeringen vid Backa Strandgata i Hisings Backa har två laddplatser med Typ 2-uttag, 22 kW
- Parkeringen vid Backa Bergögata i Hisings Backa har två laddplatser med Typ 2-uttag, 22 kW
- P-hus Nordstan har 21 laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt
- Chalmers elbilspool i Johanneberg har två publika laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW
- Chalmers parkering Gibraltargatan har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW
- Johannebergs Science Park har två laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW

Destinationsladdning kan göras på fem platser i Mölndal:

- Parkeringen vid gamla Pedagogen i Mölndal har en laddplats med Typ 2-handske och 7,4 kW
- Kundparkeringen till Hager Elektro vid Pedagogen har två laddplatser med Typ 2-uttag, 11 kW
- Parkeringshus Tempelgatan har två st laddplatser med Typ 2-uttag på 3,7 kW
- IKEA Kållered har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 11 kW laddeffekt
- McDonalds i Kållered har två laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW
- P-hus Krokslätts Fabriker har 96 laddplatser med Typ 2-uttag och 11 kW
- McDonalds i Mölndal har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Parkeringen vid Taljegårdsgatan har ett Typ 2-uttag med 22 kW laddeffekt

Destinationsladdning kan göras på åtta platser i Torslanda:

- Parkeringen vid ICA Maxi Torslanda har en laddplats med Typ 2-hanske, okänd effekt
- Besöksparkeringen vid Volvo Cars Visitor Center har två platser med Typ 2-handske, 11 kW
- Parkeringshus PVV vid Volvo Cars har åtta laddplatser med Typ 2-handske och 11 kW effekt
- Besöksparkering VAK vid Volvo Cars har 15 laddplatser, nio med Typ 2-handske och sex med Typ 2-uttag, samtliga med 11 kW laddeffekt
- Besöksparkering PVE vid Volvo Cars har fem laddplatser, en med Typ 2-handske och fyra med Typ 2-uttag, alla med 11 kW effekt
- Parkeringshus PVÖS vid Volvo Cars har 28 laddplatser, 14 med Typ 2-handske och 14 med Typ 2-uttag, samtliga med 11 kW laddeffekt

- Parkeringsplats PVH vid Volvo Cars har två laddplatser med Typ 2-uttag och 11 kW laddeffekt
- Parkering PVB vid Volvo Cars har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW laddeffekt

Destinationsladdning kan göras på fyra platser i Lerum:

- Vattenpalatset i Lerum har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- På Bagges Torg i Lerum finns två laddplatser med Typ 2-uttag och 11 kW
- P-huset vid Lerums station har 16 laddplatser med Typ 2-uttag med 3,7 kW
- Vid Aludden i Lerum finns 4 laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt
- Gråbo Torg har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 11 kW effekt
- Stenkullens idrottsområde har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Floda Torg har fyra laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt

Destinationsladdning kan göras på tre platser i Alingsås:

- Köpcentrum Vimpeln har fyra laddplatser med Typ 2-uttag med 22kW
- Besöksparkeringen vid Alingsåshem har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt
- McDonalds i Alingsås har tre laddplatser med Typ 2-uttag på 22 kW

Destinationsladdning kan göras på två platser i Partille:

- Takparkeringen på Allum köpcentrum har fyra laddplatser med Typ 2-uttag på 11 kW
- McDonalds i Partille har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt

Destinationsladdning kan göras på nio platser i Härryda:

- Pendelparkeringen i Landvetter centrum har sex laddplatser med Typ 2-uttag på 3,7 kW
- Pendelparkeringen i Landvetter har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt
- Mölnlycke kommunhus har tolv laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Härryda Energis kontor i Mölnlycke har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt
- Besöksparkering till Solstensgärdet har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW effekt
- Parkeringshus P3 vid Landvetter Flygplats har sex laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW
- Parkeringshus P4 vid Landvetter Flygplats har tio laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW
- Parkeringshus P7 vid Landvetter Flygplats har tio laddplatser med Typ 2-uttag och 3,7 kW
- Pendelparkeringen i Hindås har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW

Destinationsladdning kan göras på fyra platser i Kungälv:

- Parkeringen vid Motionscentral Fontin har två laddplatser med Typ 2-uttag och 7,4 kW effekt
- Parkering på Rollsbovägen har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt
- Parkering vid Friskis&Svettis på Bultgatan har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW
- Parkering på Bultgatan 14 har två laddplatser med Typ 2-uttag och 22 kW

Destinationsladdning kan göras på en plats i Stenungsund:

- Stenungsbadens Yacht Club har två laddplatser med Typ 2-uttag på 11 kW

3.2. Utbyggnadsplaner

Genom Klimatklivet har kommuner och andra aktörer ansökt om ekonomiskt bidrag för uppförande av laddinfrastruktur. Sedan 2016 och fram till den senaste ansökningsomgången i april 2017 har 68 olika projekt blivit beviljade stöd på totalt 24,4 MSEK i Västra Götaland, varav 6,8 MSEK har beviljats för 13 st snabbladdare. Tre har installerats vid McDonalds-restauranger i Alingsås, Mariestad och Vårgårda. Kartan på nästa sida visar befintliga och planerade snabbladdare där de lite större punkterna anger snabbladdningsstationer med flera snabbladdare på samma plats. Räckviddscirklarna i blått visar på glapp i korridorstrukturen som utgör hinder för elbilsresor.

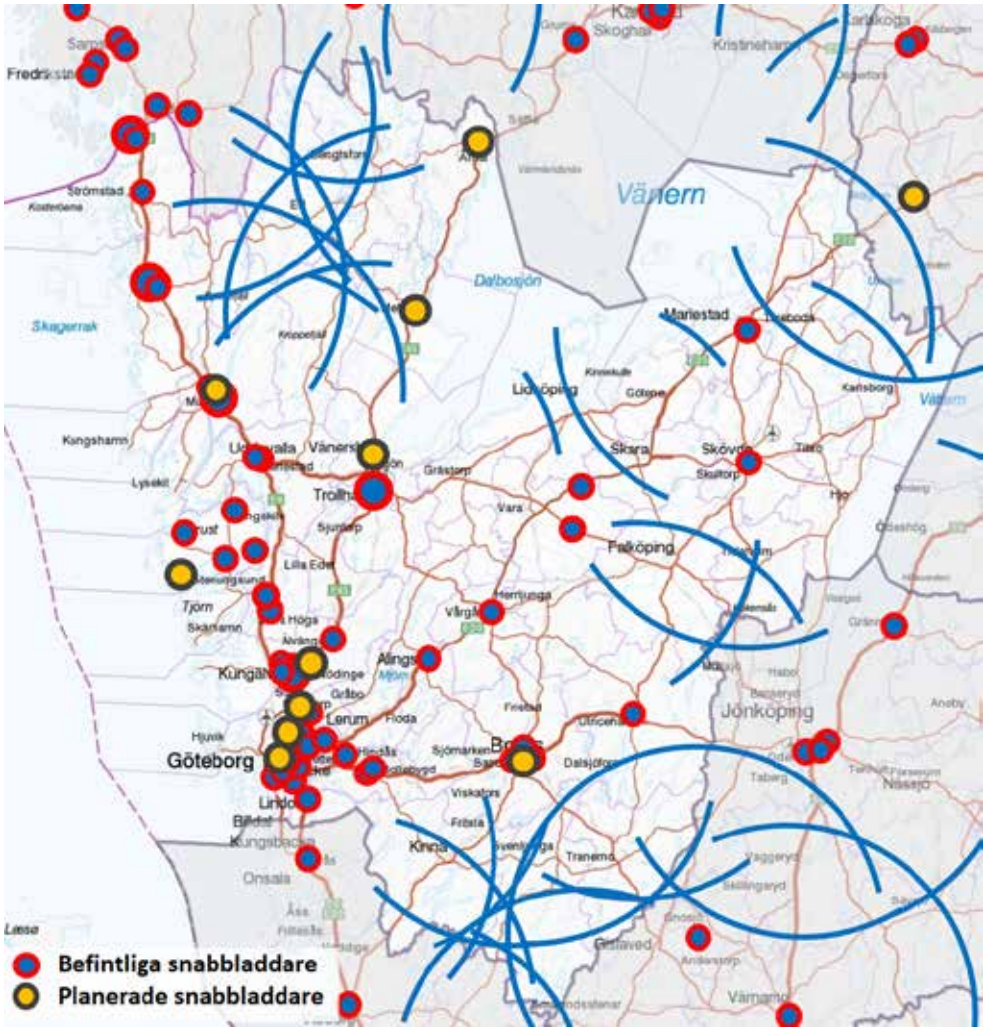

Bild 17 Befintliga snabbladdare samt snabbladdare som är under uppförande

Snabbladdare som beviljats stöd via Klimatklivet:

- Clever — E45, Vänersborg
- Clever — E45, Mellerud
- Clever — E45, Åmål
- Orust Kretsloppsakademi — Mollösund, Orust
- Johanneberg Science Park, Chalmers & Wallenstams kontor, Göteborg
- Ale Kommun — Ledetvägen, Alafors

GREAT-projektet är en EU-finansierad infrastruktursatsning för att skapa en grön korridor med snabbladdare och gas-tankstationer från Hamburg upp till Oslo och Stockholm. Totalt ska det uppföras 70 snabbladdare för elbilar, varav 50 kommer att placeras i Sverige, och därmed skapa ett viktigt tillskott i byggandet av laddinfrastruktur för elfordon. E.On är den laddoperatör som kommer bygga laddnätverket i GREAT-projektet som ska stå klart senast 2019.

Beslutade snabbladdare i Västra Götaland inom Great-projektet:

- OKQ8 Bäckebol, Göteborg Planerad
- OKQ8 Håby, Munkedal Planerad

3.3. Trafikflöden i Västra Götaland

Kartläggning av aktuella trafikflöden i Västra Götalands län är gjord utifrån resultat av Trafikverkets mätningar registrerade 2010 eller senare.

De största vägarna genom regionen är E6 med mycket hög trafikbelastning mellan Kungsbacka och Stenungsund vilket minskar ytterligare något norr om Munkedal. Väg 40 mellan Göteborg och Borås har höga trafikflöden liksom E20 mellan Göteborg och Vårgårda och vidare till Mariestad.

Väg 44 har höga trafikflöden mellan Uddevalla och Vänersborg / Trollhättan och vidare mot Götene. E45 har högst trafikflöden mellan Göteborg och Trollhättan med en liten minskning norr om Mellerud.

Andra större vägar med höga flöden är väg 26 mellan Gullspång och Skövde samt väg 49 mellan Skara och Skövde och vidare mot Karlsborg. Även väg 41 mellan Borås och Horred samt väg 27 från Borås ner till Tranemo har höga trafikflöden.

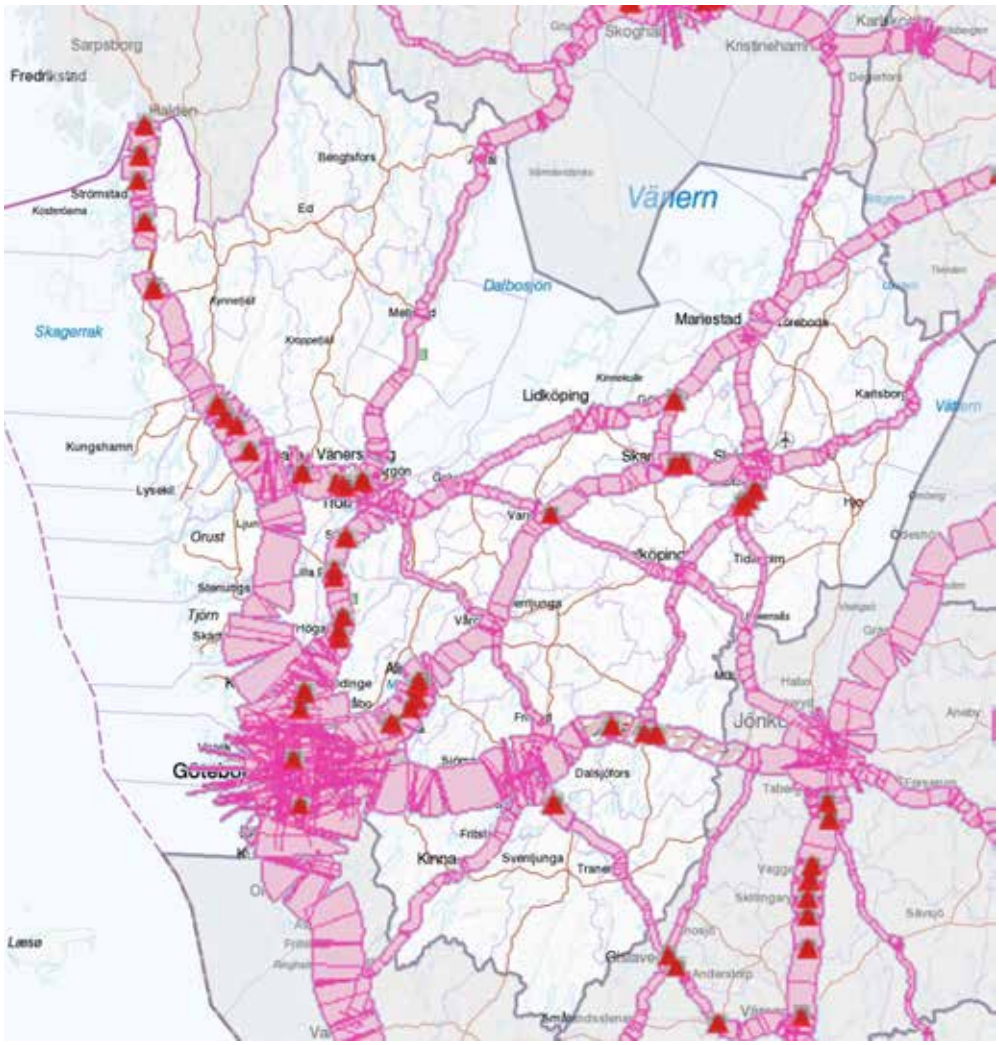

Bild 18 Trafikflöden i Västra Götalands län. Källa: Trafikverkets Vägtrafikflödeskartor

3.4. Pendling / Resmönster i regionen

Vid analys av resmönster för arbetspendling inom Västra Götaland syns det tydligt att Göteborg har en storregional funktion och har en pendlingsintegration med de andra städerna i övriga delregioner.

För Sjuhärad är Borås den största lokala knytpunkten med pendlingsströmmar orienterat mot Göteborg och Jönköping.

Skövde är den enskilt tydligaste knytpunkten i Skaraborg som över lag har en svag interaktion med Örebro län och Jönköpings län.

I Fyrbodal är det stark interaktion mellan Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla som alla tre även har stora pendlingsströmmar. Närheten till Norge gör att Strömstad drar svagt mot Norge och Åmål drar mot Karlstad.

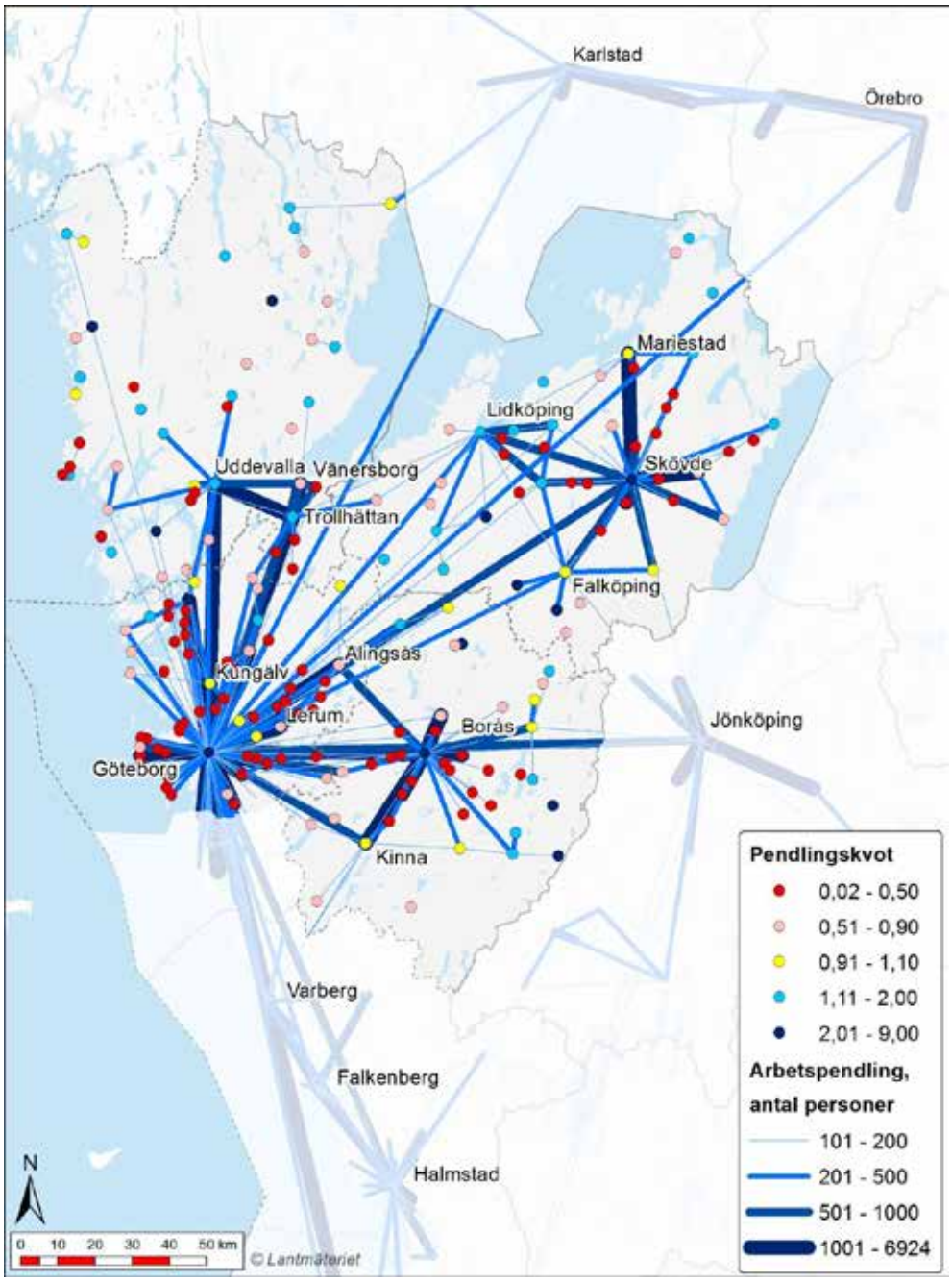

Bild 19 Resmönster inom Göteborgsregionen Källa: Västra Götalandsregionen

4. Strategi för utbyggnad i Västra Götaland

4.1. Principer för placering av snabbladdare

Två olika principer tillämpas vanligtvis vid upprättande av infrastruktur för snabbladdning. De olika principerna svarar mot olika syften och behov och en kombination av båda rekommenderas för att öka nyttan av en snabbladdningsstation. I rekommendationerna nedan föreslås en utbyggnad i två etapper, vilket inte ska tolkas som någon angiven prioriteringsordning.

4.1.1. Korridorstruktur

Placering av snabbladdare utmed motorvägar och större huvudleder skapar en korridorstruktur som möjliggör elbilsresor mellan städer och orter. Laddstationerna bör vara utplacerade på strategiskt rätt avstånd från varandra baserat på elbilars verkliga räckvidd vid motorvägskörning. Ett idealt avstånd för dagens elbilar är 50 km och som längst 80 km.

Varje laddplats bör på sikt utrustas med mer än en laddare och eventuellt med stöd för olika laddstandarder för att öka tillgängligheten samt att ge flera olika elfordon möjlighet att ladda samtidigt. En snabbladdningsstation bör inte vara placerad längre bort från huvudled än 2 km då man inte vill förbruka onödig räckvidd genom att avvika allt för långt från motorvägen för att snabbladda. Figuren nedan visar en principskiss över hur en laddinfrastruktur med korridorstruktur kan se ut.

4.1.2. Klusterstruktur

Då större delen av elbilsladdningen sker vid hemmet eller på arbetsplatsen används inte publika snabbladdningsstationer för frekvent laddning av privatbilister. Tillgång till publika snabbladdare ger i första hand en trygghet som ökar elbilsutnyttjandet hos befintliga elbilsägare samt är ett incitament för att fler ska våga köpa elbil.

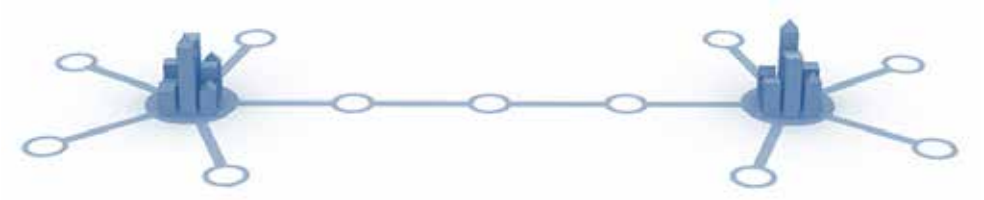
Klusterstruktur av snabbladdare har istället större praktisk nytta för verksamheter som kör långa sträckor inom städer, exempelvis taxibolag, budfirmor, färdtjänst, hemtjänst och servicefordon. Den dagliga körsträckan för dessa verksamheter kan i varierande grad överstiga den normala räckvidd som en elbil får enbart genom nattladdning. Byte till elfordon för dessa bilparker kräver därmed strategiska placeringar av snabbladdare inom tätorten, där lämpliga platser och mängd/typ av laddare bör väljas i samråd med tilltänkta brukare av elfordon.

4.1.3. Kombinerad struktur

Placering av snabbladdare på en ort med huvudsyfte att öka tryggheten och förlänga den dagliga räckvidden för elbilar som används för privata resor eller transporter inom orten kan med fördel utformas för att även erbjuda

räckviddsförlängning för elbilsförare som är på genomresa. Viktigt att tänka på även här är att snabbladdaren inte placeras för långt ifrån motorvägen eller trafikleden, eftersom det inte får kosta räckvidd att ladda. Kombinerad struktur är strategiskt viktigt för att erhålla så stor bredd som möjligt på kundunderlaget för varje snabbladdningsstation.

4.2. Lämpliga placeringar av snabbladdare

Behov av snabbladdning uppstår främst när man är på resa och behöver stanna enbart för att ladda. Det är därför rimligt att denna typ av laddning är förlagd i första hand längs det större vägnätet så att man enkelt kan svänga av och ladda för att sedan köra vidare.

Vid uppförande av laddstationer är det avgörande att hitta rätt plats i förhållande till det befintliga elnätets utformning och placering av transformatorstationer. Att installera en snabbladdare på ett allt för långt avstånd till lämplig anslutning är kostsamt.

Att snabbladda en elbil kan ta upp till 40 minuter beroende på batteritemperatur och batteriets laddnivå då laddningen påbörjas. Laddplatsen måste därför kännas tillräckligt trygg och säker för att man ska vilja uppehålla sig där en längre stund även nattetid.

Rekommendationer vid placering av snabbladdningsstationer:

- Laddstationen ska vara lätt att hitta
- Placering invid vägar med frekvent trafik
- Lämplig plats utifrån elnätets dragning och kapacitet
- Öppen plats med fri sikt åt alla håll
- Laddstationen ska ha belysning och väderskydd

Laddplatsen bör även förberedas för uppförande av ytterligare laddpunkter vid ett ökat behov av laddning och minskad risk för köbildning när elbilarna blir fler.

Det är en fördel om snabbladdaren placeras i närheten av annan verksamhet eller service eftersom elbilsföraren kommer uppehålla sig på platsen under längre tid. Exempel på verksamheter som är lämpliga att kombinera med snabbladdning:

- Shoppingcenter
- Vägkrog / Snabbmatsrestaurang
- Bemannade bensinstationer

4.2. Rekommenderad komplettering av snabbladdare enligt korridorstruktur (Etapp 1)

För att möjliggöra resor med elbilar utefter de mest trafikerade vägarna i Västra Götaland rekommenderas fortsatt utbyggnad för att komplettera existerande korridorstruktur. Det är främst E45 norr om Vänersborg samt E20 nordöst om Vårgårda som i dagsläget saknar snabbladdare.

Även andra större vägar i Västra Götaland behöver sammanhängande laddkorridorer för att elbilister obehindrat ska kunna resa utanför de stora europavägarna. Totalt krävs snabbladdare på ytterligare 14 platser för att skapa

sammanhängande korridorer genom hela länet. Placeringen av dessa snabbladdare kompletterar befintliga snabbladdare samt de snabbladdare som fått beviljat stöd via Klimatklivet samt planeras inom GREAT-projektet.

Kartan nedan anger rekommenderad placering av snabbladdare där de lite större punkterna anger större snabbladdningsstationer med flera snabbladdare på samma plats. Räckviddscirklarna i blått indikerar kvarvarande svagheter i korridorstrukturen.

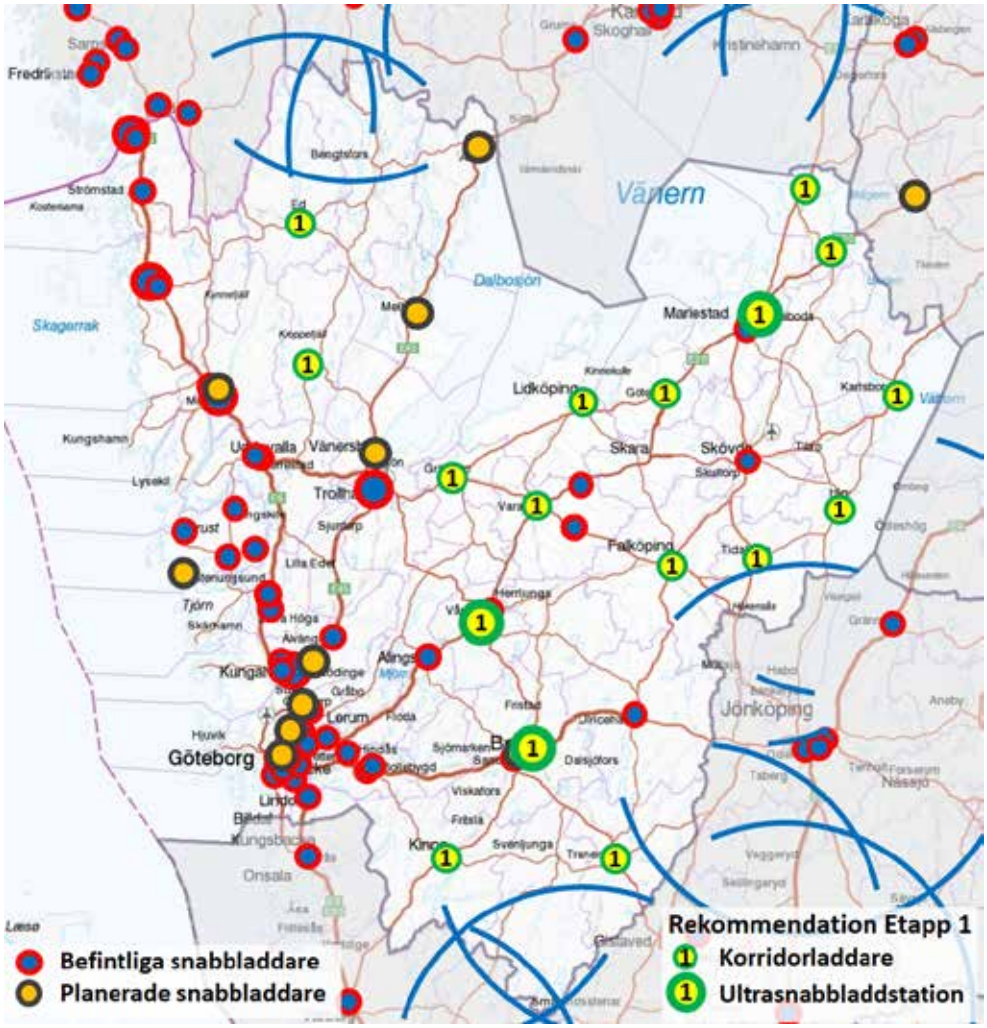

Bild 20 Karta över rekommenderad komplettering av korridorstruktur i Västra Götalands län

Korridorstruktur E20

E20 mellan Göteborg och Örebro är en av Sveriges mest eftersatta vägsträckor vad gäller laddinfrastruktur för elbilar. Det krävs ett flertal laddare för att skapa en sammanhängande korridorstruktur och ansluta till den planerade snabbladdaren i Laxå i Örebro län som fått ansökan beviljad via Klimatklivet.

- Snabbladdare Vara
- Snabbladdare Götene
- Snabbladdare Hova

Korridorstruktur E45

De redan planerade snabbladdarna i Vänersborg, Mellerud och Åmål gör att det inom kort skapas en laddkorridor som ansluter till den befintliga snabbladdaren i Grums.

Korridorstruktur Väg 26
Snabbladdarna i Mariestad och Skövde behöver kompletteras med fler laddmöjligheter på väg 26.

- Snabbladdare Gullspång
- Snabbladdare Tidaholm

Korridorstruktur Väg 44

För att öka framkomligheten med elbil på väg 44 mellan Trollhättan och Götene behövs två snabbladdare utefter vägen.

- Snabbladdare Grästorp
- Snabbladdare Lidköping

Korridorstruktur Väg 49

Väg 49 nordost om Skövde behöver förstärkas med en snabbladdare för att man som elbilist ska kunna köra hela vägen från Skövde till Askersund i Örebro län

- Snabbladdare Karlsborg

Korridorstruktur Väg 47

Väg 47 behöver en snabbladdare förutom de två som tidigare rekommenderats i Grästorp och Vara.

- Snabbladdare Grästorp (även väg 44)
- Snabbladdare Vara (även E20)
- Snabbladdare Falköping

Korridorstruktur Väg 41

Avståndet från Borås till Varberg är knappt 90 km vilket innebär att det behövs en möjlighet till snabbladdning på den sträckan.

- Snabbladdare Kinna

Korridorstruktur Väg 27

Väg 27 som sträcker sig sydöst från Borås och ner genom Småland behöver en snabbladdare för att nyttjas av elbilister.

- Snabbladdare Tranemo

Korridorstruktur Väg 195

Väg 195 är en förhållandevis liten väg men den utgör en viktig länk för elbilister som vill resa utefter Vätterns strand mellan Karlsborg och Jönköping.

- Snabbladdare Hjo

Korridorstruktur Väg 164/166/172

Fyrbodals inland har flera mindre vägar som binder ihop orterna och på dessa vägar är det relativt låga trafikflöden. Det är dock nödvändigt att öppna upp laddkorridorer för att öppna upp vägnätet för elfordon.

- Snabbladdare ED
- Snabbladdare Färgelanda

Större snabbladdningsstationer utefter större vägar
För att framtidssäkra korridorstrukturen rekommenderas att uppföra snabbladdningsstationer med laddeffekt på 150 kW eller mer på ett fåtal noga utvalda platser utefter de större vägarna genom regionen. En supersnabbladdstation kan utgöras av tre vanliga snabbladdare med 50 kW laddeffekt som tillsammans

kan ladda tre elbilar samtidigt alternativt uppförs nya generationens snabbladdare med en laddeffekt på 150 kW som ensam kan ladda flera elbilar på en gång.

Då de nya elbilar som lanseras inom bara några år kommer ha avsevärt större batterier räcker det att dessa supersnabbladdstationer placeras med ett avstånd på 100-140 km från varandra. Platserna bör förberedas för uppförande av ytterligare supersnabbladdare för att enkelt och snabbt kunna bygga ut laddkapaciteten när elbilarna blir fler på vägarna.

Rekommenderade placeringar av större snabbladdningsstationer:

- Mariestad
- Vårgårda
- Borås

Som redan nämnts så finns redan framtidssäkra snabbladdningsstationer utrustade med två eller tre st 50 kW snabbladdare vid Nordby Köpcentrum, Tanum Shopping, Håby Rastplats, Överby Köpcentrum och ICA Maxi i Kungälv vilka bör kompletteras med ytterligare snabbladdstationer för att skapa ett nätverk av dessa större snabbladdstationer.

4.3. Rekommenderad uppförande av snabbladdare enligt klusterstruktur (Etapp 2)

Parallellt med att de mest trafikerade vägarna i regionen får sammanhängande korridorer med snabbladdare rekommenderas att uppföra snabbladdare för klusterladdning på större orter för att öka den dagliga rörligheten med elfordon i och kring dessa orter. Dessa snabbladdare fungerar även som förstärkning av korridorstrukturen samt skapar ytterligare korridorer utefter vägar med mindre trafikflöden.

Klusterladdare rekommenderas på följande orter:

- Bengtsfors
- Östad
- Kungshamn
- Lysekil
- Skärhamn
- Torslanda
- Lilla Edet
- Lerum
- Skara
- Töreboda
- Tibro
- Herrljunga
- Fristad
- Sjömarken
- Svenljunga
- Trollhättan
- Stenungsund
- Uddevalla

Kartan nedan anger placering av snabbladdare enligt korridorstruktur, de blå räckvidds-cirklarna indikerar kvarvarande svagheter i korridorstrukturen.

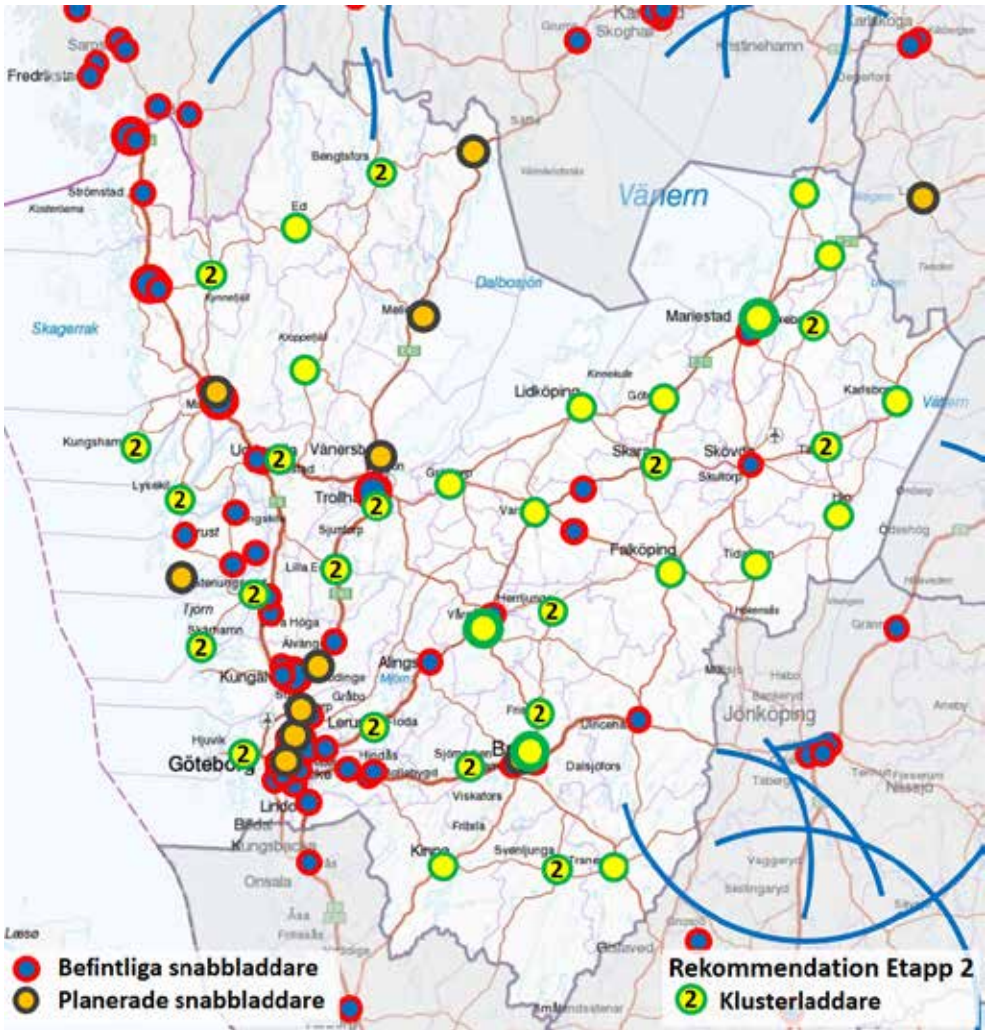

Bild 21 Karta över rekommenderad utbyggnad i en andra etapp i Västra Götalands län

Med 14 snabbladdare och 3 större snabbladdningsstationer för upprättande av laddkorridorer i kombination med ytterligare 18 snabbladdare för klusterladdning skapas en robust och sammanhängande laddinfrastruktur i hela Västra Götalands län. Genom att möjliggöra snabb återladdning av rena elbilars batterier var helst behovet uppstår kommer osäkerheten minska och intresset för samt försäljningen av rena elbilar i länet öka.

4.4. Principer för placering av destinationsladdare

Det är rimligt att koncentrera destinationsladdare till platser där bilanvändningen är som störst. Välbesökta parkeringar och parkeringshus bör ha fler laddare än mindre parkeringar med färre parkeringsplatser. Större inrättningar som sjukhus, flygplatser, kollektivtrafikknutpunkter, köpcentra och evenemangsplatser som normalt har ett vidare upptagningsområde bör erbjuda elbilsladdning då många som reser till denna typ av destination ofta har rest en längre sträcka och inte klarar en tur-och returresa på endast en laddning.

Vid grävning och framdragning av el för laddplatser bör redan från början fler tomrör anläggas för att förbereda för ytterligare laddstolpar, när antalet elbilar ökar och behovet av laddning blir större. Vid anläggning av nya parkeringsplatser och parkeringshus bör det förberedas för framtida framdragning av el till samtliga parkeringsrutor då kostnaden för detta oftast är marginell i relation till det övriga anläggningsarbetet.

Exempel på lämpliga destinationsladdplatser:

- Sjukhus/Flygplatser/Kollektivtrafikknutpunkter/Köpcentra/Idrotts- och evenemangsplatser
- Centrala parkeringar och parkeringshus i anslutning till affärer och köpcentrum
- Parkeringar för besökare hos företag och högskolor
- Gästparkering vid restauranger och dagligvaruhandel
- Gästparkering till hotell och vandrarhem

Pendelparkeringar vid busshållplatser och tågstationer i förorter är även lämpliga för uppförande av laddstolpar, främst för laddning av laddhybrider. Pendlare som reser med kollektivtrafik bor vanligtvis inom en radie på 15 km från hållplatsen vilket passar dessa fordon då de har en begränsad elektrisk räckvidd. För att kunna ladda både laddhybrider och lätta eldrivna fordon som elmopeder och elmopedbilar bör laddplatser vid pendelparkeringar utrustas med både Typ 2-uttag och vanliga Schuko-uttag.

Beroende på verksamhet och den tid som en besökare vanligen spenderar på platsen kan laddeffekten med fördel dimensioneras efter den förväntade laddtiden. Viktigt är också att överväga hur långt en besökare kan tänkas ha kört för att ta sig till destinationen samt den räckvidd som elbilisten behöver för att ta sig hem igen efter besöket. Exempelvis flygplatser, centralstationer och hotell har besökare som i medeltal rest längre sträckor än elbilister som kör till och från sin arbetsplats eller en lunchrestaurang.

			Enfas laddning		Trefas laddning	
Typ av verksamhet	**Laddtid**	**Nätanslutning**	**Effekt**	**Räckvidd**	**Effekt**	**Räckvidd**
Flygplats	2-14 dygn	230V / 16A	3,7 kW	>400 km	3,7 kW	>400 km
Centralstation	12-24 tim	400V / 16A	3,7 kW	>240 km	11 kW	>700 km
Boendeparkering	12 tim	400V / 16A	3,7 kW	240 km	11 kW	700 km
Hotell / Vandrarhem	10 tim	400V / 16A	3,7 kW	200 km	11 kW	600 km
Arbetsplats	9 tim	230V / 16A	3,7 kW	180 km	3,7 kW	180 km
Arena / Nöjesfält / Sjukhus	4 tim	400V / 32A	7,4 kW	160 km	22 kW	480 km
Köpcentrum/Restaurang/Biograf	2 tim	400V / 32A	7,4 kW	80 km	22 kW	240 km
Lunchrestaurang/Livsmedelsbutik	1 tim	400V / 32A	7,4 kW	40 km	22 kW	120 km

Tabell 3, Dimensionera laddeffekt utifrån besökares förväntade laddtid och behov av återladdning

Ytterligare en aspekt att ta hänsyn till är att en elbilist som bara stannar en eller två timmar inte gärna gör sig besväret att söka upp en laddplats och ansluta bilen till laddstationen om man endast kan återladda en eller två mil elektrisk räckvidd. Detta gäller främst förare till laddhybrider som inte behöver bekymra sig om batteriet blir urladdat vilket i praktiken innebär att laddhybrider många gånger gör återresor från många destinationer drivna av bensin eller diesel. Dagens laddhybrider har en verklig elektrisk räckvidd på 20-40 km på el och är vanligtvis utrustade med 3,7 kW (230V/16A) ombordladdare vilket är fullt tillräckligt för att ladda det lilla batteriet fullt på 3-4 timmar.

4.5. Rekommenderade placeringar av destinationsladdare

Som nämnts ovan avses med destinationsladdare laddstationer som placeras på parkeringar där bilen förväntas stå parkerad allt från en timme under dagtid till flera dygn i samband med övernattning eller längre resor. Identifiering av lämpliga placeringar av destinationsladdare på lokal nivå görs lämpligen av berörda aktörer.

5. Olika aktörers roller i utbyggnaden

Flera olika aktörer är viktiga i arbetet med att bygga ut en fungerande laddinfrastruktur i samhället. Det lokala engagemanget samt den egna verksamhetens behov är viktiga drivkrafter för en ökad elbilsanvändning. Det finns flera möjliga samverkanslösningar mellan olika aktörer som visat sig vara framgångsrika för att stimulera en utveckling.

5.1. Laddoperatörer

Idag finns flera stora laddoperatörer som Clever, InCharge, Charge & Drive och E.ON som erbjuder helhetslösningar för laddinfrastruktur. Bakom dessa operatörer står Sveriges största elbolag samt en lång rad underleverantörer som tillverkar eller distribuerar laddstolpar. Privata näringsidkare, som till exempel shoppingcenter, hotell och restauranger, kan ingå i samarbete med en laddoperatör för att erbjuda laddning för elbilar vid sin verksamhet. Större laddoperatörer erbjuder ofta helhetslösningar för uppförande, drift, övervakning, underhåll och betalningsslösningar för laddplatser.

Det finns även fristående operatörer som erbjuder molntjänster för övervakning och betallösning för företag och organisationer som själva vill uppföra egna laddstationer och erbjuda laddning till besökare.

5.2. Offentliga aktörer

Offentliga aktörer har flera viktiga roller i utbyggnaden av laddinfrastruktur. Dels har de offentliga aktörerna ofta egna stora fordonsparker och är därför viktiga som föregångare i omställningen till hållbara transporter. En viktig roll blir därmed att fungera som katalysator i form av att skapa intresse och driva på utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Detta görs inte enbart av den offentliga organisationens egna verksamheter, utan minst lika mycket genom samarbeten, informationsspridning och projekt.

5.2.1. Kommuner

Kommunerna ansvarar för markanvändning och detaljplanearbete i tätbebyggda områden och kan upplåta mark till satsningar inom ramen för det övergripande hållbarhetsarbetet.

Samverkanslösningar mellan kommuner och köpcentra, köpmannaföreningar, fastighetsägare har visat sig vara en bra kombination. Kommunen behöver inte själva stå för att sätta upp laddare, men stöttar exempelvis en större fastighetsägare i det arbetet. Drift och underhåll ligger sedan där det hör hemma, hos fastighetsägaren eller laddoperatören om sådan är upphandlad.

5.2.2. Kommunala energibolag

Flera kommunala energibolag har utvecklat sina verksamheter och kan erbjuda laddlösningar på liknande sätt som laddoperatörerna. Ofta sker det i samverkan mellan det kommunala energibolaget och en leverantör av laddinfrastruktur eller annan partner. Kommunala energibolag kan vara viktiga parter i utvecklingen av lokala satsningar på laddinfrastruktur. De kommunala energibolagen kan stå både för kompetens och underhåll av laddare. För externa aktörer är kompetensen i de kommunala energibolagen en mycket viktig pusselbit.

5.2.3. Kommunala bostadsbolag

Allmännyttan förfogar över ett stort bestånd av flerbostadshus, ofta med många hyreslägenheter i samma byggnad. Uppförande av laddplatser i flerbilsgarage kräver nära samarbete med nätägare då laddning av flera elbilar i samma fastighet kräver lastbalansering. Detta för att jämna ut effekttoppar och elförbrukning då flera elbilar laddas samtidigt.

5.3. Privata aktörer

Privata näringsidkare kan genom anläggande av laddplatser för den egna bilparken och besökande kunder skapa förutsättning att öka andelen elektrifierade fordon i den egna organisationen samt för kunder och besökare.

5.3.1. Fastighetsägare och bostadsrättsföreningar

Möjligheten att kunna ladda sin elbil hemma är en av de viktigaste förutsättningarna för att fatta ett beslut om att investera i en elbil. Fastighetsägare och bostadsrättsföreningar blir därmed mycket viktiga aktörer för den fortsatta utbyggnaden. Erfarenheter visar att det finns ett behov av att sprida information men också att kunna ge en mer personlig rådgivning till denna målgrupp. Här är kommunernas energi- och klimatrådgivare en viktig källa till information. Målgruppsanpassad rådgivning finns även på Energimyndigheten samt på www.fixaladdplats.se

5.3.2. Privata företag och arbetsgivare

Många privata företag förfogar över egna bruksfordon och det förekommer även tjänstebilar eller förmånsbilar som används av anställda. Genom att erbjuda destinationsladdning ökar möjligheten för anställda och kunder att gå över till eldrift. Laddning vid arbetsplatsen är speciellt värdefullt för den som kör laddhybrid eftersom dessa har kort elektrisk räckvidd och därför riskerar att köras hem på bensin om inte batteriet återladdas under arbetsdagen.

5.3.3. Dagligvaruhandel och handelsplatser

Köpcentrum och dagligvaruhandel förfogar ofta över stora parkeringsytor för kundparkering. Att erbjuda destinationsladdning kan ge konkurrensfördel och signalerar även ett miljöengagemang. Laddning är vanligen begränsad till butikens öppettider och laddning av besökande elfordon sker vanligen under kortare tid. Uppförandet av dessa laddplatser bekostas oftast av fastighetsägaren eller affärsinnehavaren som även själv står för drift och underhåll.

5.3.3. Hotell och restauranger

Hotell och restauranger jobbar oftast aktivt med sin miljöprofil vilken stärks ytterligare vid uppförande av laddplatser för besökande mat- och nattgäster. Hotell kan med fördel uppföra flera laddplatser med lägre laddeffekt då övernattande gäster har god tid att ladda upp elbilens batteri.

6. Generella rekommendationer

Rekommendationer för en framtidssäkrad och kostnadseffektiv utbyggnad av laddinfrastruktur för elbilsladdning.

6.2. Destinationsladdning

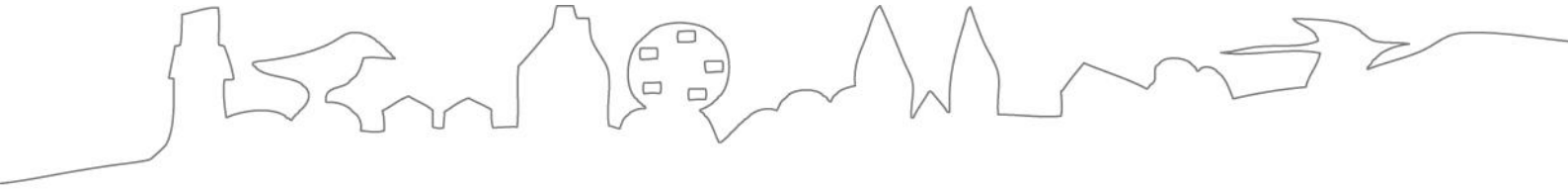
- Vid anläggning av nya parkeringsplatser och parkeringsgarage bör samtliga platser vara förberedda med tomrör för el och därigenom förenkla framtida installation av laddplatser. Kostnaden för tomrör vid nyetablering är försumbar jämfört med att göra detta i efterhand.
- Då antalet laddplatser blir fler på en och samma parkeringsplats kommer det att krävas smarta lokala elnät som kan effektbalansera då fler elbilar laddar samtidigt, detta för att minska på säkringsbehovet mot elnätet och minska kostnad för nätanslutning och nätavgift.
- Anpassa utbyggnad av laddinfrastrukturen i linje med EU:s riktlinjer avseende publik laddning, EU-standard är att det skall finnas minst ett Typ 2-uttag vid laddplatser för normalladdning.
- Planera och förbered för en successiv utbyggnad av fler laddstationer på samma plats.
- Utgå från framtida behov av antal laddpunkter och effekt vid anläggande av laddplats.
- Dimensionera laddeffekten efter den förväntade laddtiden en kund kan tänkas spendera på platsen – ett kort stopp för lunch eller shopping kräver större effekt medan en övernattning eller långtidsparkering med fördel kan erbjuda lägre effekt per laddplats. Med lägre effekt per laddplats kan man istället uppföra fler laddplatser på samma ställe.
- Skylta upp med tydlig information om parkeringsförbud för bilar som inte laddar på platsen samt ange max laddtid, ex; ”Endast för elfordon under pågående laddning”.
- Tillgänglighetsanpassa laddplatsen så att även rörelsehindrade enkelt kan parkera och ta sig ur bilen, ansluta kontaktdon och starta laddningen. Undvik trottoarkanter och placera laddstolpar och påkörningsskydd så dessa inte utgör hinder för rullstolsburna elbilister.
- Laddplatsen ska vara barnsäkrad så att det inte föreligger risk för personskada – varken genom elchock eller fysiska skador orsakade av fall- eller klämolyckor.
- Lägg upp laddplatsen i de nationella databaserna laddinfra.se och uppladdning.nu för att laddplatsen ska vara sökbar och lätt att hitta för elbilister i behov av laddning.
- Koppla upp laddplatsen till övervakningstjänst som skickar realtidsdata vidare till de nationella databaserna laddinfra.se och uppladdning.nu. Detta för att det ska vara enkelt att hitta och visa tillgänglighet på publika kartfunktioner.

6.1. Snabbladdning

- Vid uppförande av en första snabbladdningsstation är det viktigt att förbereda för ytterligare snabbladdare på samma plats genom att detaljplanera och gräva ner tomrör för framtida dragning av elservis för anslutning av fler snabbladdare.
- Tillse att platsen har nätkapacitet för att leverera tillräcklig effekt för en framtida utbyggnad med fler snabbladdare och ökad laddeffekt till minst 150 kW per laddare.
- Hitta rätt plats i förhållande till det befintliga elnätets utformning och placering av transformatorstationer.
- Det är viktigt att inte underskatta framtida behov av hög laddningseffekt då detta är en förutsättning för att bibehålla korta laddningstider vid snabbladdning.
- Anpassa utbyggnad av laddinfrastrukturen i linje med EU:s riktlinjer avseende publik snabbladdning med minst ett CCS-uttag på platsen.
- Då många befintliga elbilar har stöd för laddstandarden CHAdeMO bör snabbladdstationen kompletteras med detta för att öka antalet potentiella besökare.
- För ökad tillgänglighet skall snabbladdare aldrig utrustas med Typ 2-uttag eller Typ 2-handske då det ökar risken att snabbladdaren blockeras av elbilar som normalladdar under lång tid.
- Placera ett flertal laddstolpar med Typ 2-uttag och 22 kW laddeffekt vid närliggande parkeringsplatser vid uppförande av snabbladdningsstation.
- Utgå från framtida behov av effekt och antal laddpunkter vid anläggande av laddplats. Dagens behov tenderar oftast att vara gårdagens behov när väl laddplatsen tas i bruk.
- Uppför med fördel snabbladdstation i närhet av restaurang eller shoppingcenter då det kommer öka den framtida tillströmningen av potentiella kunder till platsen.
- Förse snabbladdare med påkörningsskydd och väderskydd för att minska behov av service och reparation. Ett väderskydd gör även snabbladdningsstationen lätt att lokalisera på håll.
- Tillgänglighetsanpassa snabbladdningsstationen så att rörelsehindrade enkelt kan parkera och ta sig ur bilen, ansluta kontaktdon och stata laddningen. Undvik trottoarkanter och placera påkörningsskydd så dessa inte utgör hinder för rullstolsburna elbilister.
- Laddplatsen ska vara barnsäkrad så att det inte föreligger risk för personskada – varken genom elchock eller fysiska skador orsakade av fall- eller klämolyckor.
- Skylta upp med tydlig information om parkeringsförbud och ange max laddtid 30 minuter.
- Ansök om tilläggsskyltar vid motorvägsavfarter och tillfartsvägar hos Trafikverket för att tydligt visa vägen till snabbladdningsstationen så att laddplatsen är lätt att hitta.
- Lägg upp laddplatsen i de nationella databaserna laddinfra.se och uppladdning.nu för att laddplatsen ska vara sökbar och lätt att hitta för elbilister i behov av laddning.
- Koppla upp snabbladdaren till övervakningstjänst som skickar realtidsdata vidare till de nationella databaserna laddinfra.se och uppladdning.nu. Detta för att det ska vara enkelt att hitta och visa tillgänglighet på publika kartfunktioner.

E-WEST

Energimyndigheten

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

KF § 77 DNR KS 141/2017 529

Medborgarförslag – Laddstolpar i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Följande medborgarförslag inkom från Simon Fredriksson , Herrljunga 2017-06-12;

"En av vår tids stora utmaningar är den globala uppvärmningen. För att stävja den negativa utvecklingen så är omställningen till en hållbar fordonsflotta väsentlig. Här kan vi i Herrljunga ta en ledande roll!
Jag förespråkar att vi i vår kommun ska satsa på att bygga laddstolpar. Detta är ett effektivt sätt att ge våra invånare goda möjligheter att göra klimatsmarta val. Vi som kommun måste ta egna initiativ för att erbjuda invånarna en god och miljöfrämjande infrastruktur. Elbilar och batteritekniken utvecklas med hissnande fart, priserna sjunker och är snart jämförbara med bensinbilar. Med en stödjande infrastruktur där man kan ladda bilen på exempelvis pendelparkeringar eller skolor blir valet att välja en elbil desto mer attraktivt.
Riksdagen har stakat ut mål om en fossilfri fordonsflotta 2030. Detta är en målbild vi måste dela. Genom investeringsstödet Klimatklivet kan kommunen även få stöd med att finansiera nya laddstationer. Jag vill att vår kommun ska vara ledande i arbetet mot att skapa en hållbar vardag.

Jag yrkar därför:

att: Herrljunga kommun under år 2017 utreder kostnaderna och möjligheterna för att sätta upp laddstolpar i kommunen."

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Ärende 3

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2017 -06- 12
Dnr 141/2017 Beteckning 529

CENTERPARTIETS UNGDOMSFÖRBUND

Laddstolpar i Herrljunga Kommun!

En av vår tids stora utmaningar är den globala uppvärmningen. För att stävja den negativa utvecklingen så är omställningen till en hållbar fordonsflotta väsentlig. Här kan vi i Herrljunga ta en ledande roll!

Jag förespråkar att vi i vår kommun ska satsa på att bygga laddstolpar. Detta är ett effektivt sätt att ge våra invånare goda möjligheter att göra klimatsmarta val. Vi som kommun måste ta egna initiativ för att erbjuda invånarna en god och miljöfrämjande infrastruktur. Elbilar och batteritekniken utvecklas med hisnande fart, priserna sjunker och är snart jämförbara med bensinbilar. Med en stödjande infrastruktur där man kan ladda bilen på exempelvis pendelparkeringar eller skolor blir valet att välja en elbil desto mer attraktivt.

Riksdagen har stakat ut mål om en fossilfri fordonsflotta 2030. Detta är en målbild vi måste dela. Genom investeringsstödet Klimatklivet kan kommunen även få stöd med att finansiera nya laddstationer. Jag vill att vår kommun ska vara ledande i arbetet mot att skapa en hållbar vardag.

Jag yrkar därför:

att: Herrljunga kommun under år 2017 utreder kostnaderna och möjligheterna för att sätta upp laddstolpar i kommunen.

Simon Fredriksson, Centerpartiets Ungdomsförbund

Simon Fredriksson

KS § 37 DNR KS 44/2018 942

Ombudgetering av investeringsmedel

Sammanfattning
För flera investeringsobjekt, som är beslutade om sedan tidigare, behöver investeringsmedel överföras till 2018. Det kan vara projekt som ännu ej är påbörjade eller projekt som inte är avslutade. Kommunfullmäktige beslutar slutligen årligen om ombudgetering av investeringsmedel.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-02-20
Ombudgeteringar investeringar 2017-12-31

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut;

- Ombudgetering investeringar 2017-12-31 antas.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Ombudgetering investeringar 2017-12-31 antas (bilaga 1, KS § 37/2018-03-19).

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Magnus Grönvall

Tjänsteskrivelse
2018-02-20
DNR KS 44/2018 942

Ombudgetering av investeringsmedel 2017-2018

Sammanfattning

För flera investeringsobjekt, som är beslutade om sedan tidigare, behöver investeringsmedel överföras till 2018. Det kan vara projekt som ännu ej är påbörjade eller projekt som inte är avslutade. Kommunfullmäktige beslutar slutligen årligen om ombudgetering av investeringsmedel.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2018-02-20
Ombudgeteringar investeringar 2017-12-31

Förslag till beslut

Ombudgetering investeringar 2017-12-31 antas.

Magnus Grönvall
Controller

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

Ärende 4

DIARIENUMMER:	2018-44
FASTSTÄLLD/INSTANS:	2018-02-20
VERSION:	1
SENAST REVIDERAD:	2018-
GILTIG TILL:	----------
DOKUMENTANSVAR:	Förvaltningschef

Ombudgetering Investeringar 2017-12-31

BN, SN, TN och BMN

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Sammanställning 2

Projektbeskrivning 2

Projekt 5300 Inventarier/IT BN 2

Projekt 5302 Lekplatser 3

Projekt 5307 Förstudie Mörlanda 3

Projekt 5311 Inventarier Horsby 3

Projekt Ombyggnad Hemgården 3

Projekt Hemgården larm 3

Projekt 5200 Markköp 4

Projekt 5310 Horsby förskola/ skola 4

Projekt 5508 Mindre gatuanläggningar 4

Projekt 5515 Verksamhetsanpassningar 4

Projekt 5516 EPC B 4

Projekt 5533 Säkerhetshöjande åtgärder 4

Projekt 5539 Förskolan lyckan 5

Projekt 5542 Hagen etapp 4 5

Projekt 5551 Reinvestering fastighet 5

Projekt 5560 Tillbyggnad Mollaskola 5

Projekt 5562 Ventilation Altorp 5

Projekt 5575 Södra Horsby etapp 1 5

Projekt 5576 Ventilation gamla sporthallen 6

Projekt 5577 Dusch och omklädningsrum gamla sporthallen 6

Projekt 5702 Vattenrutschkana 6

Projekt 5703 VA Säms camping 6

Projekt 5401 Ställplatser husbilar 6

Projekt 5604 Släck-/ tankbil 6

Sammanställning

Projekt (tkr)	Ursprungs budget 2017	Tillägg/ ombudg 2017	Summa Budget 2017	Utfall 2017	Avvikelse	Äskat till 2018
Bildningsnämnd						
Inventarier/IT BN	1 000	574	1 574	1 427	147	147
Lekplatser	300	114	414	77	337	337
Förstudie Mörlanda förskola	200		200	0	200	200
Inventarier Horsby	750	206	956	391	565	565
Socialnämnden						
Ombyggnad Hemgården	2 000	2 650	4 650	3 028	1 622	1 600
Hemgården larm	1 000		1 000	0	1 000	1 000
Tekniska						
Markköp	1 000		1 000	180	820	200
Horsby förskola/skola	13 000		13 000	2822	10 178	10 178
Mindre gatuanläggningar	2 000	-650	1 350	-34	1 384	735
Verksamhetsanpassningar	1 000	200	1 200	982	218	171
Ställplatser husbilar	0	100	100	0	100	100
EPC B	8 900		8 900	190	8 710	8 710
Säkerhetshöjande åtgärder	1 000		1 000	436	564	564
Förskolan lyckan	0	350	350	318	32	32
Hagen etapp 4	0	7 510	7 510	4843	2 667	2 667
Reinvest fastighet	6 400		6 400	5548	852	852
Tillbyggnad Mollaskola	0	14 694	14 694	14097	597	597
Ventilation Altorp	2 400		2 400	1973	427	427
Södra Horsby etapp 1	0	1 243	1 243	551	692	692
Ventilation g:a sporthallen	0	250	250	0	250	250
Dusch o omklrum g:a sporthallen	0	500	500	0	500	500
Vattenrutschkana	0	800	800	54	746	746
VA Säms camping	0	250	250	2	248	248
BoM						
Släck-/ tankbil	4 300		4 300	1138	3 162	3 162
TOTALT	**45 250**	**28 791**	**74 041**	38 023	**36 018**	**34 680**

Projektbeskrivning

Projekt 5300 Inventarier/IT BN

Inventarier/IT är till för att både förnya och utöka befintligt möblemang inom skolan. Investeringen är till för att säkerställa en funktionell och trivsam skolmiljö för både personal och elever. Huvudsakligen av investeringarna går till att upprätthålla goda standarder inom undervisningssalar och korridorer.

Skäl för ombudgetering

Behovet är större än investeringsbudgeten, ett överskott tyder inte på att behovet inte finns utan att rektorer i många fall uppskattat kostnaden fel i början av året. Detta resulterar till att investeringsbudgeten får en positiv avvikelse när beställningar väl sker.

Projekt 5302 Lekplatser

Många skolgårdar och dess lekplatser behöver idag förnyas eller rustas upp.

Skäl för ombudgetering

Hudene får hjälp av kunskapskällans byggprogram att bygga ett större vindskydd på skolgården. Dock är denna investering försenad 5 månader och färdigställs våren 2018. Säkerställa att fler barn får en sundare och framför allt roligare utomhus miljö än den som finns idag. Att bygga en gunga är inte dyrt, men att rusta upp alternativt bygga en redig lekplats är betydligt dyrare.

Projekt 5307 Förstudie Mörlanda

Förstudie för att säkerställa och planera lokalresurserna framöver.

Skäl för ombudgetering

Förstudien är inte färdigställd.

Projekt 5311 Inventarier Horsby

Inventarier till Horsby.

Skäl för ombudgetering

Har inte haft möjlighet att nyttja budgeten i brist på plats då nybyggnationen är försenad.

Projekt Ombyggnad Hemgården

2 650 tkr ombudgeterades för hygienutrymmen på två av hemgårdens avdelningar. Ytterligare 1 250 äskades inför 2017 då det beräknades bli dyrare än vad som var budgeterat. Någon extra budget tilldelades ej. Ombyggnaden är färdigställd och utfallet blev 3 000 tkr, något mer än vad som var avsatt för detta. Resterande medel, 2 000 tkr, budgeterades för kontor.

Skäl för ombudgetering

Ombyggnad till kontor har inte blivit gjord och begärs därför överförd till 2018. Summan som äskas är kvarvarande medel efter ombyggnaden av hygienutrymmen.

Projekt Hemgården larm

Hemgården är i stort behov av att uppgradera och förnya sitt larmsystem. Syftet med investeringen är att säkerställa kallelselarmets funktion och skapa en bättre boende miljö samt en bättre arbetsmiljö.

Skäl för ombudgetering

Enhetschef för Hemgården har haft uppdraget att införskaffa larmet. Detta har av olika anledningar inte gjorts men behovet kvarstår och är akut.

Projekt 5200 Markköp

Investeringsmedel för köp av strategisk mark.

Skäl för ombudgetering
För rivning av byggnad samt återställande av mark av fastigheten Kyrke 1:5 som förvärvades hösten -17.

Projekt 5310 Horsby förskola/ skola

Bygge av mellanstadieskola på Horsby.

Skäl för ombudgetering
En överprövning i upphandlingen har inneburit en tidsförskjutning av projektet.

Projekt 5508 Mindre gatuanläggningar

Mindre anläggningar inom området gata, park ,mark.

Skäl för ombudgetering
Projekt som är påbörjade med ej avslutade samt ej fakturerade projekt.

Projekt 5515 Verksamhetsanpassningar

Mindre anpassningar av lokaler, som beställts av verksamheten

Skäl för ombudgetering
Påbörjade, men ej fakturerade anpassningar.

Projekt 5516 EPC B

Energibesparingsåtgärder på kommunens fastigheter.

Skäl för ombudgetering
Projektet är påbörjat men inte färdigställt då startbeslutet kom i slutet av 2017.

Projekt 5533 Säkerhetshöjande åtgärder

Större och mindre åtgärder på kommunens fastighetsbestånd i syfte att höja säkerheten och åtgärda lagkrav.

Skäl för ombudgetering
Projektet är påbörjat men inte färdigställt.

Projekt 5539 Förskolan lyckan

Del av etableringskostnaden för den nya förskolemodulen.

Skäl för ombudgetering
Projektet är påbörjat men inte färdigställt.

Projekt 5542 Hagen etapp 4

Ombyggnad av Hagen Etapp 4, vilket skapar nya platser för särskilt boende

Skäl för ombudgetering
Projektet är huvudsakligen färdigställt, men kommer att belastas med kostnader även under 2018.

Projekt 5551 Reinvestering fastighet

Reinvesterande åtgärder på kommunens fastighetsbestånd.

Skäl för ombudgetering
Projektet är huvudsakligen färdigställt men kvar finns byte av masiner i storkök, stambyte Gäsenegården samt byte av ytskickt i Altorpshallens duschar och omklädningsrum.

Projekt 5560 Tillbyggnad Mollaskola

Om- och utbyggnad av skola och förskola i Molla

Skäl för ombudgetering
Projektet är huvudsakligen färdigställt, men kommer att belastas med kostnader för både förskolan och skolans utegårdar även under 2018.

Projekt 5562 Ventilation Altorp

Nytt ventilationssystem i Altorpsskolan

Skäl för ombudgetering
Projektet är påbörjat men inte färdigställt.

Projekt 5575 Södra Horsby etapp 1

Första etappen av det nya etableringsområdet.

Skäl för ombudgetering
Projektet är påbörjat men inte färdigställt. Arbetet med asfaltstoppen kvarstår.

Projekt 5576 Ventilation gamla sporthallen

Upprustning av ventilation i gamla sporthallen

Skäl för ombudgetering
Projektet är inte påbörjat. Projektering pågår.

Projekt 5577 Dusch och omklädningsrum gamla sporthallen

Upprustning av dusch och omklädningsrum i gamla sporthallen

Skäl för ombudgetering
Projektet är inte påbörjat. Projektering pågår.

Projekt 5702 Vattenrutschkana

Utbyte av vattenrutschkana i simhallen

Skäl för ombudgetering
Projektet är inte påbörjat. Projektering pågår.

Projekt 5703 VA Säms camping

Ny anläggning för vatten och avlopp med nya slutna tankar och en ny brunn för vatten.

Skäl för ombudgetering
Beslutet om projektet kom sent på året. Arbetet är beställt och kommer utföras under våren 2018.

Projekt 5401 Ställplatser husbilar

Etablering av ställplatser för husbilar vid Orraholmen.

Skäl för ombudgetering
Projektet är inte påbörjat. Projektering pågår.

Projekt 5604 Släck-/ tankbil

Investeringen avser en ny släck/tankbil i Annelund där den nya bilen skall ersätta både släckbil och tankbil på stationen.

Skäl för ombudgetering
Beställning på ny bil är gjord där beräknad leverans är april 2018. Utfallet 2017 är för betalning av chassit.

KS § 36 DNR KS 43/2018 942

Hantering av nämndernas över- respektive underskott från 2017

Sammanfattning

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåtts. Om ett underskott överförts till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod. Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter. Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande.
Enligt upprättad årsredovisning för 2017 uppgår nämndernas avvikelser till totalt plus 6 374 tkr. Korrigering har gjorts med totalt 6 685 tkr, varav avvikelse kapitalkostnader står för 4 059 tkr, avräkning demografimodell 1 947 tkr, flyktingbuffert 1 079 tkr samt kostnader trafikverket för Tekniska -400 tkr.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-02-20
Verksamhets och ekonomistyrningsprinciper Dnr 2017-152
Nämndernas verksamhetsberättelser
Årsredovisning 2017

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut;

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att korrigerat resultat från 2017 enligt sammanställningen nedan överförs till överskottsredovisningen

NÄMNDER Belopp netto (tkr)	Korr utfall 2017
Kommunfullmäktige	204
Kommunstyrelse exkl SeN	-1 385
Servicenämnder	153
Bildningsnämnd	1 133
Socialnämnd	690
Teknisk nämnd	-1 672
Bygg- och miljönämnd	565
Summa	**-311**

- Kommunstyrelsen samt tekniska nämnden får uppdrag att arbeta in uppkomna underskott under åren 2018-2020. Plan för hur underskottet ska regleras redovisas till kommunstyrelsens sammanträde senast 24 september.
- Överskott som överförs är inte nivåhöjande. Ett överskott överfört till överskottsredovisningen får användas först efter kommunstyrelsens godkännande. För servicenämnderna ska servicenämnden godkänna ett användande av överskott.

Fortsättning KS § 36

Överskottsredovisningen efter överföring av årets korrigerade resultat:

NÄMNDER Belopp netto (tkr)	IB 2017	Korr utfall 2017	UB 2017
Kommunfullmäktige	-14	204	190
Kommunstyrelse exkl SeN	556	-1 385	-829
Servicenämnder	579	153	732
Bildningsnämnd	3 657	1 133	4 790
Socialnämnd	10 521	690	11 211
Teknisk nämnd	-22	-1 672	-1 694
Bygg- och miljönämnd	1 334	565	1 899
Summa	**16 610**	**-311**	**16 299**

Ronnie Rexwall (KV) föreslår att över- och underskottshanteringen i verksamhets- och ekonomistyrningsprinciperna ses över i samband med budgetarbetet.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.
Ordföranden frågar om Ronnie Rexwalls (KV) förslag antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att korrigerat resultat från 2017 enligt sammanställningen nedan överförs till överskottsredovisningen

NÄMNDER Belopp netto (tkr)	Korr utfall 2017
Kommunfullmäktige	204
Kommunstyrelse exkl SeN	-1 385
Servicenämnder	153
Bildningsnämnd	1 133
Socialnämnd	690
Teknisk nämnd	-1 672
Bygg- och miljönämnd	565
Summa	**-311**

2. Kommunstyrelsen samt tekniska nämnden får uppdrag att arbeta in uppkomna underskott under åren 2018-2020. Plan för hur underskottet ska regleras redovisas till kommunstyrelsens sammanträde senast 24 september.

Fortsättning KS § 36

3. Överskott som överförs är inte nivåhöjande. Ett överskott överfört till överskottsredovisningen får användas först efter kommunstyrelsens godkännande. För servicenämnderna ska servicenämnden godkänna ett användande av överskott.
4. Över- och underskottshanteringen i verksamhets- och ekonomistyrningsprinciperna ses över i samband med budgetarbetet

Överskottsredovisningen efter överföring av årets korrigerade resultat:

NÄMNDER Belopp netto (tkr)	IB 2017	Korr utfall 2017	UB 2017
Kommunfullmäktige	-14	204	190
Kommunstyrelse exkl SeN	556	-1 385	-829
Servicenämnder	579	153	732
Bildningsnämnd	3 657	1 133	4 790
Socialnämnd	10 521	690	11 211
Teknisk nämnd	-22	-1 672	-1 694
Bygg- och miljönämnd	1 334	565	1 899
Summa	**16 610**	**-311**	**16 299**

Expedieras till: Kommunfullmäktige, samtliga nämnder
För kännedom till: Ekonomiavdelningen

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2018-02-20
DNR KS 43/2018 942

Hantering av nämndernas över- respektive underskott från 2017

Sammanfattning

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåtts. Om ett underskott överförts till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod. Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter.
Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande.

Enligt upprättad årsredovisning för 2017 uppgår nämndernas avvikelser till totalt plus 6 374 tkr. Korrigering har gjorts med totalt 6 685 tkr, varav avvikelse kapitalkostnader står för 4 059 tkr, avräkning demografimodell 1 947 tkr, flyktingbuffert 1 079 tkr samt kostnader trafikverket för Tekniska -400 tkr.

Beslutsunderlag

Verksamhets och ekonomistyrningsprinciper Dnr 2017-152
Nämndernas verksamhetsberättelser
Årsredovisning 2017

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att korrigerat resultat från 2017 enligt sammanställningen nedan överförs till överskottsredovisningen

NÄMNDER	**Korr utfall**
Belopp netto (tkr)	**2017**
Kommunfullmäktige	204
Kommunstyrelse exkl SeN	-1 385
Servicenämnder	153
Bildningsnämnd	1 133
Socialnämnd	690
Teknisk nämnd	-1 672
Bygg- och miljönämnd	565
Summa	**-311**

Kommunstyrelsen samt tekniska nämnden får uppdrag att arbeta in uppkomna underskott under åren 2018-2020. Plan för hur underskottet ska regleras redovisas till kommunstyrelsens sammanträde senast 24 september.

Överskott som överförs är inte nivåhöjande. Ett överskott överfört till överskottsredovisningen får användas först efter kommunstyrelsens godkännande. För servicenämnderna ska servicenämnden godkänna ett användande av överskott.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2018-02-20
DNR KS 43/2018 942

Överskottsredovisningen efter överföring av årets korrigerade resultat:

NÄMNDER **Belopp netto (tkr)**	**IB 2017**	**Korr utfall 2017**	**UB 2017**
Kommunfullmäktige	-14	204	190
Kommunstyrelse exkl SeN	556	-1 385	-829
Servicenämnder	579	153	732
Bildningsnämnd	3 657	1 133	4 790
Socialnämnd	10 521	690	11 211
Teknisk nämnd	-22	-1 672	-1 694
Bygg- och miljönämnd	1 334	565	1 899
Summa	**16 610**	**-311**	**16 299**

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till: Samtliga nämnder
För kännedom till: Ekonomiavdelningen

Bakgrund

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåtts. Om ett underskott överförts till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod. Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter.
Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande

Ekonomisk bedömning

Enligt upprättad årsredovisning för 2017 uppgår nämndernas avvikelser till totalt plus 6 374 tkr enligt följande:

NÄMNDER **Belopp netto (tkr)**	**År Utfall** **2017**	**År Budget** **2017**	**År Diff** **2017**
Kommunfullmäktige	1 390	1 595	204
Kommunstyrelse exkl SeN	18 077	16 979	-1 098
Servicenämnder	15 941	16 744	803
Bildningsnämnd	239 581	240 596	1 015
Socialnämnd	192 780	197 185	4 405
Teknisk nämnd	18 611	18 755	144
Bygg- och miljönämnd	13 932	14 833	901
Summa	**500 313**	**506 687**	**6 374**

Redovisat resultat korrigeras sedan utifrån om nämnderna erhållit kommunbidrag på grunder som inte uppfyllts. Avvikelse budget – utfall av kapitalkostnader, avräkning demografimodell, om nämnderna erhållit kommunbidrag för att utföra specifika uppdrag men dessa inte utförts. Under 2017 har även justering gjorts av avskrivningstider för gamla investeringar, sk komponentredovisning har införts. Detta har bidragit till lägre kapitalkostnader och denna effekt räknas bort från redovisat utfall. Socialnämnden har lyft tidigare års överskott från flyktingverksamheten. Dessa delar räknas bort vid beräkning av vilket belopp som ska föras över till nästkommande år.

NÄMNDER **Belopp netto (tkr)**	**Utfall** **2017**	**Korrigering** **2017**	**Korr utfall** **2017**
Kommunfullmäktige	204		204
Kommunstyrelse exkl SeN	-1 098	-287	-1 385
Servicenämnder	803	-650	153
Bildningsnämnd	1 015	118	1 133
Socialnämnd	4 405	-3 715	690
Teknisk nämnd	144	-1 816	-1 672
Bygg- och miljönämnd	901	-336	565
Summa	**6 374**	**-6 685**	**-311**

Korrigering har gjorts med totalt 6 685 tkr, varav avvikelse kapitalkostnader står för 4 059 tkr, varav införande av komponentredovisning 1 500 tkr, avräkning demografimodell 1 947 tkr samt flyktingbuffert 1079 tkr. Tekniska nämnden får tillgodoräkna sig 400 tkr för en kostnad som härrör sig 10 år tillbaka i tiden.

Kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige gjorde under 2017 ett resultat på 204 tkr.

Kommunstyrelsen exklusive servicenämnder
Av kommunstyrelsens (ex servicenämnder) resultat på – 1 098 tkr korrigeras 287 på grund av för högt erhållet kommunbidrag för kapitalkostnader. Korrigerat resultat blir då 1 385 tkr.

Servicenämnd IT/Växel/Telefoni
Reglementet för servicenämnderna fastslår att ett eventuellt över- eller underskott överförs till följande verksamhetsår. Av servicenämnden ITs korrigerade resultat på -247 tkr förs därför hela beloppet över till över/underskottshanteringen. Underskottet balanseras av tidigare års ackumulerade överskott.

Servicenämnd Ekonomi/Personal
Reglementet för servicenämnderna fastslår att ett eventuellt över- eller underskott överförs till följande verksamhetsår. Av servicenämnden Ekonomi/Personals resultat på 400 tkr förs därför hela beloppet över till över/underskottshanteringen.

Bildningsnämnden
Bildningsnämndens resultat på 1 015 tkr korrigeras dels med avvikelse kapitalkostnader -90 tkr, samt avräkning demografimodell 208 tkr. Korrigerat resultat 1 133 tkr.

Socialnämnden
Socialnämndens resultat på 4 405 tkr korrigeras med avvikelse kapitalkostnader -480 tkr, avräkning demografimodellen visar att nämnden fick 2 155 tkr för mycket år 2017. Under 2017 har överskott för tidigare års flyktinggrupp lyfts med 1 079 tkr, detta belopp räknas bort från resultat som föreslås överföras till 2018. Korrigerat resultat: 690 tkr

Tekniska nämnden
Tekniska nämnden redovisar ett resultat på +144 tkr. Korrigering görs dels på grund av avvikelse kapitalkostnader innevarande år men också på grund av ändrade avskrivningstider för gamla investeringar. Nämnden får även tillgodoräkna sig 400 tkr för en kostnad som härrör sig 10 år tillbaka i tiden. Totalt räknas 1 816 tkr bort från resultatet och därmed blir det korrigerade resultatet ett underskott på 1 672 tkr. Inget ackumulerat överskott finns att avräkna mot, nämnden bör därför redovisa plan för återbetalning 2018-2020.

Bygg- och Miljönämnden

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2018-02-20
DNR KS 43/2018 942

Bygg- och Miljönämndens resultat korrigeras med -336 tkr på grund av avvikelse kapitalkostnader. Korrigerat resultat: 565 tkr

Sammanställning ackumulerat över/underskott

NÄMNDER **Belopp netto (tkr)**	**IB 2017**	**Korr utfall 2017**	**UB 2017**
Kommunfullmäktige	-14	204	190
Kommunstyrelse exkl SeN	556	-1 385	-829
Servicenämnder	579	153	732
Bildningsnämnd	3 657	1 133	4 790
Socialnämnd	10 521	690	11 211
Teknisk nämnd	-22	-1 672	-1 694
Bygg- och miljönämnd	1 334	565	1 899
Summa	**16 610**	**-311**	**16 299**

Samverkan
CSG 14 mars

KS § 38 DNR KS 42/2018 992

Årsredovisning 2017 Sjuhärads samordningsförbund

Sammanfattning
Årsredovisning har inkommit från Sjuhärads samordningsförbund.
Som medlemmar har Herrljunga kommun att ta ställning till redovisad årsberättelse och ekonomisk redovisning.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-03-06
Revisionsberättelse Sjuhärads samordningsförbund
Årsredovisning Sjuhärads samordningsförbund

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut;

- Kommunfullmäktige godkänner för Herrljunga kommuns räkning årsredovisningen för Sjuhärads samordningsförbund 2017.
- För Herrljunga kommuns räkning beviljas styrelsen ansvarsfrihet för 2017 års verksamhet och räkenskaper.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Kommunfullmäktige godkänner för Herrljunga kommuns räkning årsredovisningen för Sjuhärads samordningsförbund 2017.
2. För Herrljunga kommuns räkning beviljas styrelsen ansvarsfrihet för 2017 års verksamhet och räkenskaper.

Expedieras till: Sjuhärads samordningsförbund, kommunfullmäktige
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2018-03-06
DNR KS 42/2018 992

Godkännande av revisionsberättelse och Årsredovisning för Sjuhärads Samordningsförbund år 2017

Sammanfattning

Årsredovisning har inkommit från Sjuhärads samordningsförbund.
Som medlemmar har Herrljunga kommun att ta ställning till redovisad årsberättelse och ekonomisk redovisning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2018-03-06
Revisionsberättelse Sjuhärads samordningsförbund
Årsredovisning Sjuhärads samordningsförbund

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

- Kommunfullmäktige godkänner för Herrljunga kommuns räkning årsredovisningen för Sjuhärads samordningsförbund 2017.
- För Herrljunga kommuns räkning beviljas styrelsen ansvarsfrihet för 2017 års verksamhet och räkenskaper.

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till: Sjuhärads samordningsförbund, kommunfullmäktige
För kännedom till:

SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND

Arbetsförmedlingen Försäkringskassan Västra Götalandsregionen i samverkan med Sjuhärads kommuner:

BOLLEBYGD · BORÅS · HERRLJUNGA · MARK · SVENLJUNGA · TRANEMO · ULRICEHAMN · VÅRGÅRDA

ÅRSREDOVISNING FÖR SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND 2017-01-01 – 2017-12-31

Ordförande har ordet

Ordförandeklubban lämnades över till mig i november när dåvarande Ordförande Ann Larsson gått vidare till nya arbetsuppgifter i annat geografiskt område. När jag nu från denna roll tittar tillbaka på 2017 blir min sammanfattning ”ett år fullt av aktiviteter”, utökat med en projektansökning som bifölls redan 2016 och extra medel som fördelades sent. Med nya medarbetare och nya arbetssätt har förbundet ändå hållit fast vid att leverera verksamhet på ett enkelt sätt med så liten administrativ överbyggnad som möjligt, detta tack vare ett energiskt kansli och engagerade utförare i hela Sjuhärad.

Samordningsförbundet erbjuder aktiviteter och stöd så den enskilde individen ska uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete, vilket ju i grunden handlar om att ge människor ökad möjlighet till egen försörjning. Genom att förbundet har fokus på att stärka människor till, eller tillbaka till, arbete krävs en stor portion av flexibilitet och förbättringskunskap. Det handlar om att hela tiden hitta nya vägar och nya arbetssätt som vidareutvecklar aktiviteter så att deltagare ges bästa möjliga insatser, något som jag personligen ser som en av förbundets främsta styrkor.

Även om förbundet erbjuder en kontinuitet av basutbud så är nog ändå styrkan i att starta upp och förändra aktiviteterna utifrån nya behov. Ett exempel kan vara Vägen framåt som är nyutvecklad för en specifik målgrupp. Styrelsen har viljan att förenkla och hitta aktiviteter för de grupper som ägarna gemensamt arbetar för vilket kan visa sig genom allt ifrån att vissa aktiviteter förs samman till att målgrupperna för aktiviteterna breddas.

Nytt för 2017 var att förbundet även påbörjat ett kompetensutvecklingsprojekt, Positiv Rörelse, inom ESFs Programområde 1. Där är fokus att öka psykisk hälsa och hållbarhet i arbete, främst genom förebyggande och strukturövergripande insatser.
Kan vi genom förebyggande insatser minska risken för att individer blir beroende av olika samhällsinsatser så är arbetet intressant utifrån den enskilda individens hälsa, ur ett rent samhällsekonomiskt perspektiv, samt ur ett arbetsgivarperspektiv sett till kompetensförsörjning. Det projektarbetet kommer vi att följa med spänning.

Styrelsen består av kvinnor och män som är både tjänstemän och politiker och som ger en härlig mix med olika ingångar i förbundsfrågorna. Alla har ett samtidigt och stort intresse av att tillsammans skapa aktiviteter som ger stöd för människor att nå ett hållbart arbetsliv vilket gör oss till ett starkt lag som jobbar åt samma håll.

Min förhoppning är att den goda anda som funnits i styrelsen 2017 följer med och att vi tillsammans kan fortsätta vårt viktiga arbete på samma sätt 2018.

Cecilia Andersson, Västra Götalandsregionen
Ordförande Sjuhärads samordningsförbund

Innehållsförteckning

sida

1. Förvaltningsberättelse ... 3
1.1 Sammanfattning av verksamhetsåret ... 4
1.2 Om förbundet ... 5
1.3 Beskrivning av verksamheten ... 6
1.3.1 Målgrupper ... 6
1.3.2 Strukturövergripande Insatser ... 6
1.3.3 Individinriktade insatser ... 8
1.4 Måluppfyllelse och resultat ... 9
1.4.1 Övergripande, Deltagarantal ... 9
1.4.2 För individen ... 10
1.4.3 För verksamheterna ... 10
1.4.4 För förbundet ... 11
1.4.5 För samhället ... 11
1.5 Styrelse, ledning och administration ... 11
1.5.1 Styrelse ... 11
1.5.2 Beredningsgrupper ... 12
1.5.3 Personal och lokaler ... 12
1.5.4 Externa resurser ... 13
2. Ekonomiskt utfall ... 14
2.1 Ekonomisk sammanfattning ... 14
2.2 Resultaträkning ... 14
2.3 Balansräkning ... 16
2.4 Uppföljning per kostnadsställe ... 17
2.5 Kassaflödesanalys ... 18
2.6 Redovisningsprinciper ... 19
3. Styrelsens beslut ... 19

1. Förvaltningsberättelse

Sjuhärads samordningsförbund omfattar geografiskt åtta kommuner och befolkningsunderlaget i området är enligt SCB ca 215 000 invånare.
Ändamålet för förbundet är att underlätta och uppnå en effektiv resursanvändning.
De gemensamma resurserna ska användas för samordnade bedömningar och insatser som syftar till att den enskilde ska återta eller förbättra sin förmåga att förvärvsarbeta.

Genom ett fristående samordningsförbund kan de fyra ägarparterna verka tillsammans och komma närmare varandra i en permanent samarbetsform. Årsredovisningen innehåller en översiktlig redogörelse av resultat och verksamhetsutveckling samt en redovisning av det ekonomiska utfallet för budgetåret 2017.

1.1 Sammanfattning av verksamhetsåret

När 2017 inleddes var Ann Larsson (Försäkringskassan) ordförande och Cecilia Andersson (Västra Götalandsregionen) vice ordförande. Då Ann lämnade sin tjänst i Sjuhärad för ett uppdrag i Göteborg tillträdde tidigare vice ordförande istället som ordförande, och därtill skedde nyval av Sofia Sandänger (Försäkringskassan) som vice ordförande. Detta följer tidigare års ambition om att en tjänsteman (dvs Försäkringskassans eller Arbetsförmedlingens ledamot) och en politiker (av kommunernas eller regionens ledamöter i förbundsstyrelsen) samtidigt innehar förbundets båda högsta förtroendeposter och bildar presidium.

Basverksamheter bedrevs kontinuerligt av förbundets ägare enligt fastställd verksamhetsplan, främst för pre-rehabilitering för individer 16-64 år som varit aktuella hos två eller fler av medlemmarna i förbundet. Utbudet av aktiviteter har skiftat något inom det geografiska området. Oavsett i vilken sjuhäradskommun deltagaren bor fanns möjlighet att ta del av de olika insatserna, men flertalet platser nyttjades lokalt.

Ett fåtal verksamheter har bedrivits genom fristående utförare. Uppåt-framåt som initierades genom Finsam 9,0 har sedan fortsatt finansierats. Verksamheten har riktats till långtids-sjukskriven kommun- och landstingsanställd personal där Sjuhärad har haft mer negativa siffror än riket i övrigt. Sverigekompassen hälsa hade grupper i Borås, Ulricehamn, Svenljunga och Tranemo.
De personer ur målgruppen som bedriver sin rehabilitering genom arbete för Sociala företag har under året fortsatt kunnat få individinriktad kompetensutveckling för att stödja dem att etablera sig i yrkeslivet. Urvalet av vilka utbildningar som ges har avgjorts av dessa individer i samverkan genom Sjuhäradsmusketörerna, helt i enlighet med den metod om hjälp-till-självhjälp och empowerment som är de sociala företagens grundförutsättning.

Inför sommaren 2017 öppnade Försäkringskassan för ansökan om utökad tilldelning av statliga medel under förutsättning att detta medfinansierades av kommunerna och VG-regionen. Sedan flera år tillbaka har Sjuhärads förbundsmedlemmar/ägarrepresentanter önskat en budget om 20 miljoner, vilket nu för första gången efter styrelsens ansökan beviljades. Dessa medel har avsatts till en verksamhet som särskilt anpassas för personer som varit långtidssjukskrivna ca två år.

Redan tidigare år har mycket verksamhet bedrivits med extra finansiering från ESF, Europeiska socialfonden, för olika projekt. Av de projekt som bedrivits 2017 är Point störst. Pointprojektet involverar ett samarbete med föreningsliv och företag. IF Elfsborg mfl har bidragit till kontakter med både företag och föreningsliv, och till nyskapande handledarutbildning. Bland annat har ACT använts med framgång som metod för att minska den utbredda psykiska ohälsan och Supported Education samt Supported Employment för att etablera deltagarna i studier eller arbete. En spännande mötesplats inrättades när förbundet genom projektet inbjöd till Gala för att hylla arbetsgivare som tar goda initiativ för målgruppen. Utöver Point är förbundet projektägare till Space som ger utlandspraktik till unga och Positiv Rörelse som ska stärka psykisk hälsa och hållbarhet i arbetslivet för anställda personer inom olika kontaktyrken som annars vore särskilt utsatta för långtidssjukskrivning.

Ekonomiskt ligger verksamheten inom anslagen budget och i stora drag har Sjuhärads samordningsförbund nyttjat de medel som stått till förfogande. Både strukturövergripande samverkan och individinriktade åtgärder har finansierats.
Avsikten var ett +/-noll resultat, medan utfallet visar ett överskott om 399tkr. Om samtliga projektmedel hade räknats hem under året vore differensen större, men ett kommande underskott beräknas enligt plan i projekten.

1.2 Om förbundet

Organisation
Samordningsförbundet är en fristående juridisk organisation med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen samt Borås Stad, Bollebygd, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda kommuner som medlemmar.
Förbundet har en styrelse som utses av medlemmarna. Till sin hjälp har den ett kansli.

Historik
Sjuhärads samordningsförbund är från och med 2011 en sammanslagning av Samordningsförbundet Tranemo-Ulricehamn, som bildades den 1 november 2005, Bollebygd-Mark-Svenljunga Samordningsförbund, som bildades den 1 januari 2006, och Borås Samordningsförbund som bildades den 1 april 2006. Kommunerna Vårgårda och Herrljunga som tidigare saknat förbundstillhörighet trädde in i förbundet i samband med sammanslagningen.

Lagrum
Samordningsförbundet verkar utifrån Lagen om finansiell samordning av rehabiliterings-insatser (2003:1210) och en förbundsordning som beslutats av samordningsförbundets medlemmar. Lagens syfte är att ge lokala aktörer möjligheter att utveckla samverkan inom rehabiliteringsområdet och samordna gemensamma insatser riktade till personer i behov av samordnad rehabilitering samt underlätta en effektiv resursanvändning.
Samordningsförbundet följer även lagen om kommunal redovisning (1997:614) och kommunallagen (1991:900) i tillämpliga delar.

Uppdrag
De verksamheter som förbundet finansierar kompletterar myndigheternas ordinarie verksamhet. Samordningsförbundens uppgift är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering till egen försörjning. På individnivå verkar samordningsförbundet genom att finansiera insatser som främst bedrivs av de samverkande parterna. Samordningsförbundet stödjer också aktivt insatser som syftar till skapa strukturella förutsättningar för att myndigheterna ska kunna samarbeta bättre. Det kan t.ex. handla om kompetensutveckling och kunskapsutbyte.

Finansiering & Medlemsavgifter
Europeiska socialfonden, ESF, står för en stor del av de medel som bekostat aktiviteter i Sjuhärad under 2017. Förbundet bedriver projekt inom två olika programområden (PO1 och PO2). Över en treårsperiod har förbundet beviljats att ansöka om 30 337 606 kr för projekt Point och 6 427 935 kr för projekt Space. För projekt Positiv Rörelse som påbörjats under 2017 är motsvarande belopp 4 960 662 kr.

Ersättning för kostnader inom ESF-projekten baseras på en blandning av schablonbelopp och faktiska kostnader inom olika tidsintervall som inte alltid sammanfaller med kalenderår. Projektredovisningen släpar i relation till förbundets egna medel och nettoberäkningen av förbundets kostnader kan skilja över tid.
Vid årsavslut har förbundet tillämpat en schablonberäkning av differensen mellan förbundets kostnader och vad ESF slutligt kommer att täcka efter ansökan om utbetalning. Vid projektavslut kommer eventuella skillnader över tid att ha utjämnats och nettokostnaden för förbundet att ligga inom ramarna för beslutad budget.

Ägarparterna bidrar med fyra lika delar till medlemsfinansieringen. Kommunerna bidrar med andel i relation till befolkningsmängd vid föregående halvårsskifte.

Ägarparternas bidrag	tkr
Försäkringskassa	5 000
Arbetsförmedlingen	5 000
Kommuner	5 000
Hälso- och sjukvårdsnämnd	5 000
Totalt	**20 000**

Bollebygd	207
Borås	2493
Herrljunga	214
Mark	776
Svenljunga	242
Tranemo	267
Ulricehamn	544
Vårgårda	257

Verksamhetsidé och vision
Samordningsförbundet är ett sätt att finansiera rehabilitering och ett sätt att arbeta för nytänkande och flexibilitet genom att pröva nya vägar att arbeta och tillsammans göra det som ingen enskild part har ansvar för att göra.
Samverkande professioner och organisationer skapar ett gemensamt sammanhållet arbetssätt och synsätt på individens aktivitetsförmåga och olika behov.
Gemensam kraft med människans möjligheter i fokus!

1.3 Beskrivning av verksamheten

1.3.1 Målgrupper

Målgruppen har under verksamhetsåret generellt varit arbetssökande personer mellan 18-64 år som är arbetsföra men ej omedelbart anställningsbara, och som är aktuella hos minst två myndigheter. Oftast fanns sammansatt problematik och lång frånvaro, eller avsaknad debut, i arbetslivet. Många som skulle ha riskerat passivisering till följd av arbetslöshet eller sjukdom har också deltagit.

Utöver denna generella målgruppsbeskrivning finns särskilda avgränsningar för vissa verksamheter. Bland dessa kan nämnas:
Personer med stressrelaterad problematik
Personer med utländsk bakgrund och/eller funktionsnedsättning
Personer med aktivitetsersättning
Långtidsjukskrivna personer med kommunal eller landstingsanställning
Unga med funktionsnedsättning som riskerar ett långvarigt utanförskap

Antalet deltagare i åldern 16-29 år är för 2017 lägre än antalet äldre deltagare. En inbördes variation finns mellan insatserna beroende på om utbudet varit specifikt riktat till ungdomar eller ej. Könsfördelningen bland de yngre är relativt jämn, med något fler män. I den äldre gruppen är skillnaden fortsatt stor med 63% kvinnor och 37% män men andelen män har från 2016 ökat med 6%. Könsfördelningen i hela deltagargruppen är 57% kvinnor och 43% män och även här ser vi en jämnare fördelning än tidigare år.

Generellt är utbildningsnivån låg i deltagargruppen. 38% har bara grundskola som högsta avslutade studieform. 44% har gått ut gymnasiet (dock ej säkerställt att det är med kompletta/godkända betyg). Av de 18% som har någon form av högskolestudier eller annan eftergymnasial utbildning är 33% män vilket är en något högre andel än föregående år.
Nedan följer en fördelning av de deltagare som nyregistrerats med kompletta uppgifter (omfattar 457 individer). Observera att en deltagare kan ha flera olika försörjningsformer varför det totala antalet deltagare är något större än antalet individer.

Försörjningsform	Antal deltagare	Andel
Sjukpenning/Rehabpenning	196	36%
Aktivitetsersättning	67	12%
Sjukersättning	24	4%
A-kassa	5	1%
Aktivitetsstöd	76	14%
Försörjningsstöd	161	30%
Studiestöd/Studiemedel	3	1%
Annan offentlig försörjning	12	2%
Ingen offentlig försörjning	36	7%

1.3.2 Strukturövergripande Insatser

Förbundsfinansierade verksamheter samverkar med parternas egna insatser och har i olika grad kontakter med primärvård och/eller psykiatri, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, individ- och familjeomsorg, socialtjänst och socialpsykiatri. Flertalet har även kontakter med företag och andra aktörer i näringslivet.

Konferenser och utbildningstillfällen har under året riktats till personal hos de samverkande parterna och föredrag har skett i samband med möten som parterna själva eller andra arrangerat. Flera representanter ur styrelsen deltog vid den Nationella Finsam-konferensen då även förbundets modell för medlemssamråd spreds genom seminariepass.

Projekt Positiv Rörelse påbörjades 2017 och inleddes med analys-och planeringsfas. Till en början köptes tillfälliga tjänster för projektledning för att därefter i september bemannas på heltid enligt plan. Projektet har stora inslag av strategiskt arbete för att öka den psykiska hälsan och hållbarheten i arbetslivet, främst för kvinnor i kontaktyrken.
Även genom projekt Point och Space har strukturpåverkan bedrivits.

ESF-rådet har bjudit in till olika sammankomster och informationer där förbundet medverkat. Spridning av erfarenheter har skett både nationellt och transnationellt. En tysk samarbetspart har besökt Sjuhärad och har haft utländska deltagare på besök samt genomfört praktik hos Svenska företag och offentliga organisationer. Spacepersonal har medverkat i en tysk konferens. Som en del i Space har svenska ungdomar med personal rest till Italien och Island för utlandspraktik.

Förbundet har fortsatt att stödja hållbarheten hos sociala företag. De personer ur målgruppen som bedriver sin rehabilitering genom arbete för Sociala företag har under året fortsatt kunnat få individinriktad kompetensutveckling för att stödja dem att etablera sig i yrkeslivet. Coachande administration och olika utbildningar köps in för dessa individer i samverkan genom Sjuhäradsmusketörerna, helt i enlighet med den metod om hjälp-till-självhjälp och empowerment som är de sociala företagens grundförutsättning.

Genomgående verkar förbundet för att minska psykisk ohälsa. Vid samordningsförbundets dag lyftes tex metoden ACT och projekt Positiv Rörelse som påbörjats under året. Att vid konferenser, och studieresor mm samla en blandning av politiker, chefer, medarbetare och deltagare har bidragit till otraditionella grupperingar med strukturövergripande syfte. Ytterligare utbildningsinsatser, bland annat t.ex. Supported Employment, och ACT-utbildning har bekostas med årets medel.

1.3.3 Individinriktade insatser

För varje individinriktad verksamhet har en utförande part haft egenanställd eller inhyrd personal som de har tagit ansvar för och hållit med lokaler för i enlighet med årets verksamhetsavtal.
Till största del utfördes verksamhet av personal med grundanställning i Sjuhärads olika kommuner. Därutöver har externa coacher arbetat i projekt Uppåt-Framåt och i liten del har utförande genomförts knutet till förbundets kansli. Ett studieförbund har fortsatt kontrakterats för Sverigekompassens insatser för att möta den psykiska ohälsa som nyanlända i hög utsträckning drabbas av men sällan vill medge. (Även för personer som vistats längre i Sverige men trots detta ännu lider av samma problematik som många nyanlända).
Korta beskrivningar följer i övrigt nedan:

Olika myndighetsteam har i sin helhet finansierats inom parternas ordinarie verksamhet. De har mötts för samordningsbehov kring patienter med komplex problematik. En vårdcentral med privat drift omfattas och övrig samverkan sker med Närhälsan. Dessa samrådsmöten bidrar till utökade kunskaper om parternas olika uppdrag och ökar strukturövergripande samverkan.

Aktiv Hälsa har fortsatt att erbjudas med olika aktiviteter på bestämda tider, och respektive kommun som utförare i egna eller hyrda lokaler. Promenader, naturvistelse, mindfulness, yoga och träning på gym finns bland de aktiviteter som erbjudits – med stor lokal variation.

Ny kraft har bedrivits i Bollebygd, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda och under hösten har Borås medverkat i ett omställningsarbete för att erbjuda motsvarnde. Arbetstiden för deltagare har som vid flera andra aktiviteter ofta varit låg (från början under tio timmar per vecka) för att sedan gradvis ökas. Ny kraft är den prerehabiliterande och aktiverande del som formats och implementerats efter Krutprojektet.

Första Steget, K-plus, K20, Unga vägval och Framsteget är separata aktiviteter som följt efter Krut och erbjudits inom Borås. Av dessa har under året beslutats att K-plus ska finnas kvar som fristående aktivitet och övriga att övergå och slås samman till en mer flexibel och större aktivitet med namnet Ny kraft.

Gröna Vägen har bedrivit verksamhet i Björbostugan och i naturen vid Ramshulan på Rya. Avgränsning har fortsatt varit 14 veckors deltagande per individ och deltagande riktat till personer med stressrelaterad problematik.

Space genomförde en praktikresa till Italien och en till Island. Konceptet bygger på längre tidsintervall före under och efter utlandspraktik än förbundets tidigare upplägg över gränserna. Detta är till följd av riktlinjer som ESF, Europeiska socialfonden utfärdat för alla länder i det transnatiionella samarbetet inom TLN-mobility. I samband med utlandsvistelsen köper förbundet tjänst av utländska samarbetspartners på motsvarande sätt som Tyskland köpt tjänster genom förbundet, Fristad folkhögskola och andra uppdragstagare när de skickat deltagare till Sverige.

Point har fortsatt erbjudit verksamhet i alla kommuner som ett uppskattat komplement till förbundsfinansierade insatser. Under året har implementering diskuterats och i vissa kommuner ha processen påbörjats. Beslut om viss förlängning med förbundsmedel har fattats.

För Projekt Positiv Rörelse har upphandlingar av individinriktade kompetensutvecklingsinsatser skett. Modellen kommer att följa den metod som kallas Uppåt-Framåt, med anpassning till att målgruppen istället har en anställning som de riskerar att sjukskrivas ifrån.

Under året har ett nytt verksamhetskoncept kallat Vägen Framåt utarbetats och kontrakterats genom förbundsdrift i likhet med Gröna vägen. Det tar tid att etablera ny verksamhet och för att möjliggöra kontinuitet i drift och upphandling av ingående analyser har startdatum skjutits fram samt fördelats över två år. Till vissa delar sammanfaller innehållet med de delar som upphandlats för Projekt Positiv Rörelse.

1.4 Måluppfyllelse och resultat

Samtliga insatser registreras i ett nationellt system för uppföljning av samverkan, SUS.
Flertalet aktiviteter har till största del registrerat med utförliga uppgifter som efter utskrivning ger uppföljningsmöjligheter av förändrad försörjning etc.

Utbildningsinsatser, konferenser och annat strukturövergripande mäts endast med antal.

1.4.1 Övergripande, Deltagarantal

Insatsnamn	Budget antal deltagare	Antal delt	Antal nya delt	Antal avslut delt	Antal nya anonyma
Aktiv hälsa i samtliga kommuner	360	1	1		436
Borås, förbundsaktiviteter ALF	165	143	92	124	5
Borås, Gröna Vägen	50	50	35	38	
Point, alla kommuner	351	349	235	164	1
Space, alla kommuner	24	32	24	22	
Uppåt Framåt	70				47
Ny kraft, alla kommuner förutom Borås	212	208	153	156	7
Framsteget	250				687
Samverkan, information & konferenser	230				574
summa	1712	783	540	504	1757

I de verksamheter som generellt registrerar med fullständiga personuppgifter har under året 783 personer deltagit. Årets nya deltagare med fullständiga personuppgifter är 540 personer.
Antalet anonyma deltagare är 1757 personer. Endast 13 personer har registrerats anonymt till följd av skyddad identitet eller nekad registrering. 8 av dessa är kvinnor. 1261 personer har deltagit i volyminsatser. Övriga anonyma omfattar 47 personer inom uppåt framåt (varav endast 4 män) och 436 personer inom Aktiv hälsa som gett mer resurser till varje deltagare och stärkt individerna utan direkt avsikt att påverka deras försörjning under aktivitetens gång. I något fall har deltagare i Aktiv hälsa registrerats med kompletta uppgifter och under året har beslut fattats om att samtliga inom aktiv hälsa fortsättningsvis ska registreras med personuppgifter.
Alla dessa registreringar är inte unika individer. En deltagare kan tex delta i två olika aktiviteter samtidigt eller efter varandra vilket inte kan anges exakt med tanke på att flera är anonyma. Differensen mellan totalt antal och antal unika individer är 49 personer.

Totalt har förbundet således arbetat för 2541 anonyma och komplett registrerade tillsammans. Detta överstiger vida de 1737 som budgeterats, vilket till stor del påverkas av Framsteget. Beslut har under året fattats om att inte längre registrera Framstegets antal av relevans mot omfattningen av resurser och antal i övriga aktiviteter.

Kännedomen om förbundet har ökats genom digitala nyhetsbrev, viss utdelning av trycksaker samt med olika studiebesök och andra mötesplatser. För konferenser, dialogmöten etc har antalsregistrering noterats till 574 deltagande. Strukturövergripande volymregistreringar har medvetet hållits på en låg nivå. Antalet överstiger budgeterat antal och inkluderar 63 personer som 2017 deltagit i Sverigekompassen inom föregående års kostnad. Endast aktiviteter som förbundet själva arrangerat och finansierat har räknats och varje person har enbart noterats en gång då upprepade träffar varit aktuella.

1.4.2 För individen

Målet är en ökad grad av egenförsörjning och en förbättrad arbetsförmåga, vilket oftast inleds genom utveckling av hälsa och livskvalitet, eller påbörjande av studier. Beroende på verksamheternas inriktning finns således en skiftande målsättning även om de i ett långsiktigt perspektiv har samma syfte.

Verksamheterna har gett förutsättningar till flexibilitet och personligt anpassade lösningar och aktiviteter för ökad anställningsbarhet. Deltagare har i viss utsträckning varit aktiva i planering och genomförande och har därmed stärkts i aktivitetsförmåga och tilltro till sin förmåga vilket styrks av positiva uttalanden etc. även om det inte genast leder hela vägen till egenförsörjning.

De deltagare som involverats i samband med gemensamma konferenser, studieresor etc ger starka vittnesmål om nyttan med att bli sedd, ta del av ansvaret och sträva mot egenuppsatta aktiviteter. Ökad daglig deltagandetid, från insatsens början till utskrivning, noteras för flera verksamheter. Detta kan indikera måluppfyllelse ur individernas perspektiv.

1.4.3 För verksamheterna

Verksamheter har bedrivits med bred geografisk spridning och platserna har fördelats till både kvinnor och män. Andel kvinnor och män har varierat mellan olika verksamheter.
Aktiv Hälsas deltagare har fortsatt många fler kvinnor. Totalt deltog 296 kvinnor (68%) och 140 män (32%). Även om antalet män ökat sedan föregående år har andelen således åter minskat.

Flera verksamheter har haft utbyte och konkret samverkan med andra verksamheter i förbundet. Bland insatserna förekommer deltagande över kommungränserna enbart i liten skala.

Överlag har tillgången till aktiviteter varit god och utan köer. Några verksamheter har haft platser till förfogande som inte fullt ut nyttjats av remittenterna, medan vissa periodvis har haft en väntetid på någon/några veckor inför deltagande. Borås har erbjudit ett större antal verksamheter som har varit mer specifika vilket ibland skapat köer på grund av hög efterfrågan till vissa aktiviteter samtidigt som andra delområden haft svårt att nå fullt deltagandeantal. Omprioriteringar av personella och ekonomiska resurser har gjorts under året och beslut har fattats om att organisera insatserna annorlunda för 2018 för att underlätta överskådlighet och flexibilitet.

1.4.4 För förbundet

Målet om grundläggande god ekonomisk hushållning som att driva verksamhet inom fastslagna medelsramar har uppfyllts under året. En förskjutning har skett till verksamhetsutveckling och aktiviteter från kansliets kostnadsställe då det har kunnat ske inom budget. Budgeten har följts upp och rapporterats till medlemmarna. Rapportering sker fortsatt tertialvis.

Ekonomin är i balans och förbundets eget kapital skapar handlingsfrihet inför 2019 samtidigt som det håller sig inom de ramar (den så kallade trappan) som fastställts av nationella rådet. Förbundet har inte haft några avkastningskrav, vilket är helt i linje med lagstiftningens intention.

1.4.5 För samhället

Målsättningen är minskade sjuktal och minskad andel personer i arbetsför ålder som är beroende av offentlig försörjning samt att fler förvärvsarbetar.

Ett litet antal personer arbetade i samband med inskrivning (16 av 455). Deras arbetsinsats motsvarade tillsammans 11,6 heltidstjänster vilket efter utskrivning ökade till 76 personer som utför motsvarande 61,3 heltidstjänster. Andelsmässigt i förhållande till antal utskrivna unika personer är detta en högre siffra än föregående år, vilket möjligen förklaras delvis av en starkare konjunktur. Antal studerande ökar från 15 till 37, vilket bedöms som ett steg i riktning mot arbete.

Förändring av försörjning syns tydligast gällande försörjningsstöd. I likhet med föregående år hade 31% av deltagarna försörjningsstöd vid inskrivning, vilket sänks till 22% vid utskrivning då flera inte längre uppbär någon offentlig ersättning och ca 10% av sänkningen istället övergått till aktivitetsstöd.

Det finns en fortsatt stor skillnad mellan Antal och aktuella försörjningsformer för kvinnor och män. 189 män och 266 kvinnor har skrivits ut och då de skrivits in hade 37% av männen har försörjningsstöd, medan siffran bland kvinnor är 27%. Kvinnornas andel av sjukpenning/rehabiliteringsersättning är istället större, 46% mot männens 33%. Den procentuella förändring av försörjningsstöd som sker efter aktiviteterna är förhållandevis jämn, vilket kan tolkas som att män och kvinnor har samma nytta av insatserna.

1.5 Styrelse, ledning och administration

1.5.1 Styrelse

Styrelsen som leder Sjuhärads samordningsförbund har bestått av fyra ledamöter och tio ersättare. Kommunerna, som tillsammans utgör en part, har vardera haft en representant som fördelas på en ledamot och sju ersättare medan övriga tre parter haft en ledamot och en ersättare per part.

Styrelsen har under året haft sju möten: 24 januari, 23 mars, 1juni, 24 augusti, 25oktober, 16 november samt 13december. Ordförande och vice ordförande har under året bildat presidium som har träffats inför styrelsemöten.

Beslutande ledamöter:
Ann Larsson Försäkringskassan, ordförande tom 25/10
Cecilia Andersson (C), Västra Götalandsregionen, vice ordförande tom 31/10, därefter ordförande
Sofia Sandänger, Försäkringskassan vice ordförande sedan 1/11, tidigare ersättare
Jonas Ryhr, Arbetsförmedlingen, ordinarie ledamot
Åsa Olsson (tidigare Mukhopadhyay) (M) Vårgårda, ordinarie tom 17/5, därefter ersättare
Gulli Håkanson (L), Ulricehamns kommun ersättare tom 17/5, därefter ordinarie ledamot

Ersättare
Hanne Jensen (S), Västra Götalandsregionen
Lars-Åke Johansson (S), Borås Stad
Kerstin Göss-Lindh (S), Svenljunga kommun
Barbro Orrestrand (S), Bollebygds kommun
Viktoria Haraldsson (C), Tranemo kommun tom 3/4
Gunilla Blomgren (L), from 4/4
Christina Abrahamsson (M) Herrljunga kommun
Anders Lindal (M) Marks kommun
Rickard Svahn, Arbetsförmedlingen tom 15/3
Arben Doroci, Arbetsförmedlingen från och med 16/3
Lars Hermansson, Försäkringskassan från 25/10

1.5.2 Beredningsgrupper

Till stöd inför styrelsens verksamhetsplanering konsulterades fyra olika beredningsgrupper som ger en relativt lokal förankring. Grupperna består av tjänstemän på ledningsnivå som beställarparter, plus utförare. Medverkande kommer från vardera av kommunerna (ofta kopplat till den enhet som ansvarar för försörjningsstöd) tillsammans med en representant från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och vårdcentral(/-er) för varje delområde. Borås har en egen grupp medan Bollebygd och Mark samverkar parvis liksom Herrljunga och Vårgårda. Svenljunga-Tranemo-Ulricehamn utgör med tre kommuner ytterligare ett gemensamt beredningsområde.
I beredningsmöten medverkar även kommunernas utförare (tex chef för arbetsmarknadsenhet) och olika behov uppmärksammas i dialog. Parternas kanal för påverkan är respektive beredningsgrupp.

1.5.3 Personal och lokaler

Förbundet har följt sin policy för rekrytering av personal och har för gemensam övergripande administration under året köpt tjänster från medverkande parter:

Förbundschef: Anna Fagefors, En heltidstjänst för förbundets övergripande förvaltning enligt styrelsens anvisningar.
Projektledning Point och biträdande förbundschef: Pernilla Knutsson, heltid.
Projektledare Space: Linda Harju årets första tre kvartal och därefter Malin Karlsson, båda heltid. Under årets första tre kvartal arbetade Malin med ansvar för gruppaktiviteter inom projektet.
Projektledning Positiv Rörelse: heltid genom Marie Irvang sista kvartalet och dessförinnan deltid (mindre än halvtid, fördelat på Sofia Sandänger och Linnea Nilsson)
Projektadministration: Helena Thelin, deltidstjänst 80 % och Malin Ekunger, 50 % av heltid.

Det huvudsakliga direkta projektarbetet utförs enligt avtal med Sjuhäradskommunerna och där utöver har det funnits ett fåtal personrelaterade avtal, vilka övervägande tecknats genom parterna:

Projektmedarbetare: Avtal gällande Anki Hanssen för Point avslutades under sommaren.
För Space har Hanna Granander haft en heltidstjänst och Linda Hemphälä rekryterades med påbörjan av uppdrag under december. Även två volontärer har på deltid arbetat för projekt Space, vilket arrangerats i samarbete med Borås Stad. En person har tillfälligt arvoderats på timuppdrag genom VG-Regionens löneservice för att förbereda transnationellt samarbete med Tyskland.

Kansliet hyr lokaler på Österlånggatan 74 genom Arbetslivsförvaltningen i Borås Stad som även ställt upp med tillgång till konferenslokaler i samband med styrelsemöten och utbildningar.
I viss mån har även externa lokaler hyrts för utbildningar, konferenser och samverkansmöten.

1.5.4 Externa resurser

Bokföring, redovisning och hantering av styrelsens arvoden etc. köps av Västra Götalandsregionen och utförs av ekonomiservice i Mariestad samt Löneservice i Vänersborg.
En person har gemensamt för förbunden i VGregionen arbetat med verksamhetsuppföljning, analyser, rapporter och utbildning kopplat till SUS (sektorsövergripande system för uppföljning av samverkan). På motsvarande vis har vissa informationsinsatser under året köpts och utförts för den gemensamma hemsidan www.samverkanvg.se.
Konsulter/Föredragshållare har anlitats i samband med olika konferenser och informationsinsatser.
Förbundet betalar en årlig kostnad för revision. Kommunerna och regionen har genom Regionfullmäktige utsett Marie Engström Rosengren till gemensam revisor. För Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen utses en gemensam revisor. Sedan 2012 har Deloitte upphandlats med Pernilla Rehnberg utsedd som revisor.

2. Ekonomiskt utfall

2.1 Ekonomisk sammanfattning

Belopp i tkr	Utfall jan-dec 2017	Budget jan-dec 2017	Avikelse jan-dec 2017	Prognos helår 2017	Utfall jan-dec 2016
1.Nettokostnad och finansnetto	**-19 601**	**-20 000**	**399**	**-20 000**	**-17 590**
2.Bidrag	**20 000**	**20 000**	**0**	**20 000**	**17 669**
3.Resultat	**399**	**0**	**399**	**0**	**79**
4.Utgående EK	**3 065**				**2 665**

2.2 Resultaträkning

		Utfall jan-dec 2017		Utfall jan-dec 2016
Intäkter				
	Space	2 203 852,45		1 526 908,55
	Point	9 616 457,80		5 698 430,20
	Positiv Rörelse	461 040,00		0,00
	Övriga bidrag, (2016; Finsam 9,0)	0,00		496 200,00
	Övriga intäkter,(2017;Space mottagande)	332 967,61	Not 1	132,98
Summa Verksamhetens intäkter		**12 614 317,86**		**7 721 671,73**
Kostnader				
	Arvoden	-156 114,16		-120 280,06
	Reseersättning	-62 237,43		-52 852,61
	Sociala avgifter	-47 024,00		-40 397,26
	Övriga Personalkostnader	-969 989,03		-494 387,75
	Verksamhetsanknutna kostnader	-30 637 203,03	Not 2	-23 687 762,28
	Lokalkostnader	-110 760,00		-86 762,00
	Övriga kostnader	-230 132,83	Not 3	-828 299,17
Summa Verksamhetens kostnader		**-32 213 460,48**		**-25 310 741,13**
RES1	**Verksamhetens nettokostnad**	**-19 599 142,62**		**-17 589 069,40**
	Erhållna bidrag från huvudmännen	20 000 001,00		17 669 048,00
	Övriga finansiella intäkter	788,20		1 056,04
	Övriga finansiella kostnader	-2 191,00		-1 678,43
Summa Finansiella intäkter/kostnader		**19 998 598,20**		**17 668 425,61**
RES2	**Resultat före extraordinära poster o spec beslut**	**399 455,58**		**79 356,21**
	Extraordinära intäkter	0,00		0,00
	Extraordinära kostnader	0,00		0,00
RES3	**PERIODENS RESULTAT**	**399 455,58**		**79 356,21**

NOTER TILL RESULTATRÄKNING

Not 1 Övriga intäkter		*Jan-dec 2017*
3919	Intäkter från transnationellt samarbete	332 981,40
3740	Öres- och kronutjämning	-13,79
Summa:		**332 967,61**

Not 2 Verksamhetsanknutna kostnader		*Jan-dec 2017*
5538	Verksamhetsanknutna IT-kostnader	-7 019,65
5539	Övriga verksamhetsanknutna tjänster	-29 237 283,67
5540	Övriga verksamhetsanknutna kostnader	-23 464,38
5542	Verksamhetsanknutna resekostnader	-942 411,15
5544	Verksamhetsanknutna utbildnings-, kurs- och konferenskostnader	-410 573,36
5545	Verksamhetsanknutna trycksaker	-11 902,50
5548	Verksamhetsanknuten telefonkostnad	-4 548,32
Summa:		**-30 637 203,03**

Not 3 övriga kostnader		*Jan-dec 2017*
6230	Datakommunikation	-19 148,77
6412	Möbler	-3 200,00
6419	Övriga förbrukningsinventarier	-22 154,64
6451	Kontorsmaterial	-8 462,10
6911	Kostnader för information och	-401,60
7071	Representation (ej personal)	-1 746,11
7212	Tele, mobil	-1 164,32
7541	IT-tjänster	-7 092,60
7551	Konsultarvoden spec utredn	-63 525,00
7599	Övriga tjänster	-93 135,71
7619	Övriga kostnader	-10 101,98
Summa:		**-230 132,83**

2.3 Balansräkning

	Ingående balans 2017-01-01	Förändring	Utgående balans 2017-12-31	
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar	0,00	0,00		
Summa anläggningstillgångar	**0,00**	**0,00**	**0,00**	
Omsättningstillgångar				
Kortfristiga fordringar	6 125 772,75	-361 117,75	5 764 655,00	Not 1
Likvida medel	5 602 639,38	2 215 078,70	7 817 718,08	Not 2
Summa omsättningstillgångar	**7 922 353,59**	**1 853 960,95**	**13 582 373,08**	
SUMMA TILLGÅNGAR	**7 922 353,59**	**1 853 960,95**	**13 582 373,08**	
EGET KAPITAL, AVS. och SKULDER				
Eget kapital				
Eget kapital	2 665 272,38	0,00	2 665 272,38	
Periodens resultat	0,00	399 455,58	399 455,58	
Summa Eget kapital	**2 665 272,38**	**399 455,58**	**3 064 727,96**	
Skulder				
Kortfristiga skulder	9 063 139,75	1 432 505,37	10 495 645,12	Not 3
Summa skulder	**5 336 437,42**	**1 432 505,37**	**10 495 645,12**	
SUMMA EGET KAPITEL, AVS. och SKULDER	**7 922 353,59**	**1 831 960,95**	**13 560 373,08**	

	NOTER	*UB 2017-12-31*
	Not 1: Kortfristiga fordringar	
1511	Kundfordringar	2 778 250,00
1687	Redovisningskonto, Ludvikamoms	102 647,00
1711	Förutbetalda kostnader	500,00
1712	Upplupna intäkter	2 883 258,00
	Summa:	**5 764 655,00**
	Not 2: Likvida medel	
1930	Bankgiro	5 804 895,51
1970	Företagskonto	2 012 822,57
	Summma:	**7 817 718,08**
	Not 3: Kortfristiga skulder	
2411	Leverantörsskulder	6 800 843,50
2711	Innehållen personalskatt	6 855,00
2931	Upplupna sociala avgifter	7 763,00
2991	Upplupna kostnader	3 680 183,62
	Summa:	**10 495 645,12**

2.4 Uppföljning per kostnadsställe

Nettokostnad och finansnetto i tkr per område		Utfall jan-dec 2017	Budget jan-dec 2017	Avvikelse jan-dec 2017
1001	Styrelse (arvoden, konferenser, bilers etc)	-251	-200	-51
1003	Gemensamma kostnader (revision, SUS, ek service)	-111	-200	89
1010	Kansli (personal, hyra, IT, div mtrl)	-1 170	-1 550	380
2000	Information (del av VG-informatör, trycksaker)	-7	-44	37
3001	Verksamheter i Borås	-5 050	-4 850	-200
3002	Aktiv hälsa Borås	-600	-600	0
3004	Sociala företag	-460	-500	40
3005	Utbildning/Utveckling	-3 320	-3400	80
3006	Gröna Vägen i Borås	-1 250	-1 250	0
3007	Aktiv hälsa Mark	-225	-225	0
3008	Ny kraft Mark	-1 875	-1 875	0
3010	Aktiv hälsa Bollebygd	-75	-75	0
3011	Ny kraft Bollebygd	-450	-450	0
3012	Aktiv hälsa Svenljunga	-75	-75	0
3013	Ny kraft i Svenljunga	-550	-550	0
3015	Ny kraft i Tranemo	-650	-650	0
3016	Ny kraft i Ulricehamn	-1 250	-1 250	0
3018	Vårgårda arbetslivsinriktad verksamhet	-675	-675	0
3019	Herrljunga arbetslivsinriktad verksamhet	-575	-575	0
3020	Tranemo Aktiv hälsa	-75	-75	0
3021	Ulricehamn Aktiv hälsa	-150	-150	0
3036	Uppåt-framåt	-491	-500	9
*	Medfinansiering till ESF Projekt, se nedan	-266	-281	15
Summa		**-19 601**	**-20 000**	**399**

* Kostnadsställe 3001 ackumulerar kostnader för individinriktade aktiviteter genom Arbetslivsförvaltningen i Borås: Framsteget, K20, K-plus, Unga vägval och Första steget. Verksamheten har enligt styrelsebeslut tillförts extra medel (200tkr) under året.

* Kostnadsställe 3005 omfattar enligt budget samordningsförbundets dag och medel för prioritering under året. Summan var ursprungligen 1068tkr har därefter utökats med den extra tilldelning som medgivits av parterna vilket bekostar Vägen Framåt kommande år.
Fria medel har under året nyttjats till ACT och Supported Employment utbildningar samt andra utvecklingsinsatser Medel att prioritera under året har därutöver kunnat ökas till följd av lägre kansliomkostnad.

* Medfinansiering till ESF-projekten är en estimering baserat på den totala summa som avsatts för projekten under den treårsperiod de pågår.

Nettokostnad och finansnetto i tkr per område		Utfall jan-dec 2017
3040	Space mottagande, avräknat intäkter enl RR not 1	3
3041	Space genomförande, faktiska	-239
3042	Space, Schablonbaserade	-2 243
3043	Point analys, faktiska	0
3044	Point genomförande, faktiska	-544
3045	Point Schablonbaserade	-9 096
3046	Sverigekompassen	0
3047	Positiv Rörelse -faktiska	-74
3048	Positiv Rörelse -Schablonbaserade	-355
Summa		**-12 548**

ESF-projekten baseras på en blandning av schablonbelopp och faktiska kostnader.
Det finns en eftersläpning av sökta intäkter i projekten, och kostnaderna är inte linjära. Förbundets redovisning ovan omfattar endast direkta penningflöden och inte medfinansiering i form av deltagartid eller andra värden som på olika vis kan tillföras ett projekt. Förbundet har en extra förskjutning som beredskap för att kunna lösa eventuell medfinansiering som kan uppstå till följd av uteblivna externa värden etc. Projekten ska bedrivas under tre år och har budgetperioder för olika tidsintervall som inte sammanfaller med kalenderår. Projekten omfattar flera kostnadsställen vardera för att anpassa redovisning och uppföljning enligt de kriterier som ESF kräver. Projekten kommer att balanseras i samband med att respektive projektperiod upphör.

2.5 Kassaflödesanalys

Löpande verksamhet	Årets resultat	399 455,58
Kassaflöde från löpande verksamhet		**399 455,58**
	Kortfristiga fordringar	361 117,75
	Kortfristiga skulder	1 432 505,37
	Överlåtelse inkomster	
Förändring av rörelsekapital		**1 793 623,12**
	Investeringar	0,00
Investeringsnetto		**0,00**
	Långfristiga fordringar	0,00
	Långfristiga skulder	0,00
Finansieringsnetto		**0,00**
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		**2 193 078,70**
Kontroll (Se Balansrapporten)		
UB Likvida medel		7 817 718,08
IB Likvida medel		5 602 639,38
Summa:		**2 215 078,70**

2.6 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning i tillämpliga delar.

Styrelsen har bedömt att förbundet har ett långsiktigt behov av eget kapital på minst 2 mnkr för att kunna möta oplanerade verksamhetsförändringar. Det egna kapitalet uppgår till 3 mnkr per balansdagen.

Beträffande balanskravsavstämning är årets resultat enligt resultaträkningen 399tkr. Av detta avgår inga realisationsvinster och ingen justering mot övriga poster enligt KRL.
Förbundet har inga pensionsåtaganden åt personal eller styrelse. Förbundet har inga materiella anläggningstillgångar och har inte haft investeringsbudget 2017.

3. Styrelsens beslut

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt kostnader, intäkter och förbundets ekonomiska ställning.

Borås 2018- 01 - 22

…….. ……..
Cecilia Andersson **Sofia Sandänger**
Ordförande Vice Ordförande
(Västra Götalandsregionen) (Försäkringskassan)

…….. ……..
Gulli Håkansson **Jonas Ryhr**
Ledamot Ledamot
(Kommunerna, Ulricehamn kommun) (Arbetsförmedlingen)

Till
Styrelsen i Sjuhärads Samordnings förbund
Fullmäktige i respektive medlemskommun
Försäkringskassan
Arbetsförmedlingen

REVISIONSBERÄTTELSE för år 2017

Sjuhärads Samordningsförbund
Organisationsnummer 222000-2105

Vi har granskat räkenskaperna, årsredovisningen och förbundsstyrelsens förvaltning i Sjuhärads Samordningsförbund (organisationsnummer 222000-2105) för verksamhetsåret 2017.

Förbundsstyrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen upprättar en årsredovisning som ger en rättvisande bild samt svarar för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamhet och räkenskaper.

Vi ansvarar för att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om årsredovisningen ger en rättvisande bild och om den interna kontrollen som styrelsen bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter.

Vi har utfört vår granskning utifrån lagen om finansiell samordning, kommunallagen, förbundsordningen, god revisionssed samt revisionsreglementet. Granskning enligt god revisionssed innebär för den auktoriserade revisorn att han eller hon utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att den auktoriserade revisorn följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. *)

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i Sjuhärads Samordningsförbund har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och att årsredovisningen har upprättats enlighet med tillämpliga delar av lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som är uppställda.

Vi tillstyrker att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet.

Borås 2018

Marie L Engström

För Kommunerna och Västra Götalandsregionen

Deloitte AB /Pernilla Rehnberg
Auktoriserad revisor
För staten

*) Vår granskning av årsredovisningen innefattar att genom olika åtgärder inhämta underlag om belopp och annan information i årsredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur förbundet upprättar årsredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i förbundets interna kontroll. Granskningen innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen.

Bilagor:
De sakkunnigas rapporter

KS § 49 DNR KS 32/2018 264

Tillståndsansökan - Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler uppförande av hall för bilreparation

Sammanfattning
Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler avser att uppföra en hall för bilreparation. Byggnaden skall etableras på en tomt som kommer att styckas av från Herrljunga kommun och köpas av Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler.
Kostnaden ryms inom tidigare beviljad borgensram. Ansökan är i enlighet med stiftelsens stadgar § 13 och § 16.

Beslutsunderlag
Ordförandeskrivelse i ärendet daterad 2018-03-12
Skrivelse från Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler daterad 2018-02-02

Förslag till beslut
Kommunstyrelsens ordförandes förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att bevilja Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler tillstånd att uppföra byggnaden.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om kommunstyrelsens ordförandes förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att bevilja Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler tillstånd att uppföra byggnaden.

Ärende 7

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen

2018 -02- 06

Dnr KS 32/2018 | Beteckning 264

2018-02-02

Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler
Box 31, 524 21 Herrljunga
(Org. nr. 864000-0892)
0703 313 062

Kommunfullmäktige i Herrljunga

Tillstånds ansökan!

Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler avser att uppföra en hall för bilreparation. Byggnaden skall etableras på en tomt som kommer att styckas av från Herrljunga kommun och köpas av Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler.

Byggnadens yta är ca 1000m2

Byggnaden skall hyrköpas av BeMa BIL& Motor AB

Beräknad kostnad 5 miljoner kronor.

Kostnaden ryms inom tidigare beviljad borgensram.

Härmed ansöks enligt ovan, tillstånd att uppföra Byggnaden.

För Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler,

Bengt Ottosson, Ordförande

Ärende 7

3:8
2

2:153
1

3:2
6

7:1

10:8
1

2:111

31:1
3

31:1
1

2:131

gning

1:3
2

Kartholmen

34:5

34:1
1

4

14
1

1:3
4

Museum

Sporthall

100m

KS § 42 DNR KS 47/2018 101

Policy för informationssäkerhet och personuppgiftshantering

Sammanfattning

Policyn för informationssäkerhet innehåller Herrljunga kommuns viljeinriktning och övergripande principer gällande informationssäkerhetsarbetet och personuppgiftshanteringen i kommunen. Alla verksamheter inom Herrljunga kommun omfattas av denna policy, undantaget de kommunala bolagen. Information är en av Herrljunga kommuns viktigaste tillgångar. Med informationstillgångar avses all information oavsett om den behandlas manuellt eller automatiserat och oberoende av i vilken form eller miljö den förekommer.

Informationssäkerhet handlar om att skapa och upprätthålla rutiner och skydd av information utifrån fyra aspekter:

- Tillgänglighet: åtkomlighet för behörig person vid rätt tillfälle.
- Spårbarhet: härledning av utförda aktiviteter till en identifierad användare.
- Konfidentialitet: att information inte tillgängliggörs eller avslöjas till obehörig.
- Riktighet: att information är korrekt, aktuell och fullständig.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-03-02
Policy för informationssäkerhet i Herrljunga kommun

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut;

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta Policy för informationssäkerhet och personuppgiftshantering i Herrljunga kommun.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta Policy för informationssäkerhet och personuppgiftshantering i Herrljunga kommun (bilaga 1, KS § 42/2018-03-19).

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Anthon Gustavsson

Tjänsteskrivelse
2018-02-26
DNR KS 47/2018 101

Policy för informationssäkerhet och personuppgiftshantering i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Denna policy innehåller Herrljunga kommuns viljeinriktning och övergripande principer gällande informationssäkerhetsarbetet och personuppgiftshanteringen i kommunen. Alla verksamheter inom Herrljunga kommun omfattas av denna policy, undantaget de kommunala bolagen.

Information är en av Herrljunga kommuns viktigaste tillgångar. Med informationstillgångar avses all information oavsett om den behandlas manuellt eller automatiserat och oberoende av i vilken form eller miljö den förekommer.

Informationssäkerhet handlar om att skapa och upprätthålla rutiner och skydd av information utifrån fyra aspekter:

- Tillgänglighet: åtkomlighet för behörig person vid rätt tillfälle.
- Spårbarhet: härledning av utförda aktiviteter till en identifierad användare.
- Konfidentialitet: att information inte tillgängliggörs eller avslöjas till obehörig.
- Riktighet: att information är korrekt, aktuell och fullständig.

Att arbeta med informationssäkerhet höjer värdet på våra tjänster och den service vi erbjuder. Ett korrekt och säkert arbetssätt ökar förtroendet och tilliten till organisationen. Ett tryggat och säkert arbetssätt och en hög medvetenhet ger högre kvalité och bättre förutsättningar för att lösa arbetsuppgifter på bästa sätt

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad, 2018-03-02
Policy för informationssäkerhet i Herrljunga kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår fullmäktige att anta Policy för informationssäkerhet och personuppgiftshantering i Herrljunga kommun.

Anthon Gustavsson
Nämndsamordnare

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Anthon Gustavsson

Tjänsteskrivelse
2018-02-26
DNR KS 47/2018 101

Bakgrund

En förstudie genomfördes i samverkan mellan Herrljunga och Vårgårda kommun hösten 2016, *”Informationssäkerhet i allmänhet och Dataskyddsförordningen i synnerhet”*. Av förstudien framgick att informationssäkerhetsarbetet i kommunerna var bristfälligt; avsaknad av strukturerat arbetssätt, avsaknad av organisation och en otydlighet i organisationen.
De befintliga underlag, dokument, riktlinjer och rutiner som ska stödja processen, är i behov av revidering och aktualisering, samt göras kända i en strukturerad modell.
EU:s Dataskyddsförordning träder i kraft maj 2018 och ersätter PUL. Individens rättigheter stärks och kraven på behandling och hantering av personuppgifter ökar, samt att en ny tillsynsfunktion inrättas i form av ett dataskyddsombud som ska vara oberoende i organisationen. Till detta kommer tillsynsmyndighetens möjlighet till vitesföreläggande om inte efterlevnad sker. En omställning för att tillmötesgå och uppfylla förordningens intentioner måste göras i hela organisationen.

För att möta ovan krav på bättre hantering av informationssäkerhetsarbetet samt en anpassning av organisationen inför datatskyddsförordningens ikraftträdande startades det kommungemensamma projektet *”Infosäk 2018”*.Projektet består av styrgrupp, projektgrupp samt arbetsgrupper. Projektgruppen har tagit fram förslag till Policy för informationssäkerhet och personuppgiftshantering vilken behandlats av respektive ledningsgrupp samt styrgrupp.

Ekonomisk bedömning

Ärendet utgör ingen ekonomisk påverkan.

DIARIENUMMER:	xxxx
FASTSTÄLLD:	åååå-mm-dd
VERSION:	xxxx
SENAS T REVIDERAD:	åååå-mm-dd
GILTIG TILL:	åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR:	funktion

Policy

Policy för informationssäkerhet och personuppgiftshantering i Herrljunga kommun

Beslutsinstans, nämnd och/eller chef och vem dokumentet gäller för – förklarar man här på ett kortfattat sätt.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Inledning 2
Om informationssäkerhet 2
Om personuppgiftshantering 2
Principer 3
Arbetssätt 4
Uppföljning 4

Inledning

Denna policy innehåller Herrljunga kommuns viljeinriktning och övergripande principer gällande informationssäkerhetsarbetet och personuppgiftshanteringen i kommunen. Alla verksamheter inom Herrljunga kommun omfattas av denna policy, undantaget de kommunala bolagen. Det är inte tillåtet att besluta om lokala regler som avviker från denna policy.

Denna policy konkretiseras i styrdokument *Riktlinjer för Informationssäkerhet i Herrljunga kommun* och *Riktlinjer för Personuppgiftshantering.*

Om informationssäkerhet

Information finns och hanteras i alla kommunens verksamheter. Att information som kommunen hanterar i relationer med kommuninvånare, företag och organisationer såväl som inom vår egen organisation är korrekt, utgör en grund för tillit och förtroende. Det är viktigt att information i alla externa och interna relationer och kontakter är tillgänglig när det behövs och att information skyddas vid behov för att vi ska kunna fullgöra vårt uppdrag i samhället.

Informationssäkerhet handlar om att skapa och upprätthålla rutiner och skydd av information utifrån fyra aspekter:

- Tillgänglighet: åtkomlighet för behörig person vid rätt tillfälle.
- Spårbarhet: härledning av utförda aktiviteter till en identifierad användare.
- Konfidentialitet: att information inte tillgängliggörs eller avslöjas till obehörig.
- Riktighet: att information är korrekt, aktuell och fullständig.

Information kan vara text, ljud, bild, film, tal med mera som hanteras med stöd av IT, papper eller direkt av människor. Hantering av information kan vara insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring. Informationssäkerhet handlar således om administrativ säkerhet såväl som IT-säkerhet. Ägaren av en viss typ av informationstillgång kallas objektsägare.

Att arbeta med informationssäkerhet höjer värdet på våra tjänster och den service vi erbjuder. Ett korrekt och säkert arbetssätt ökar förtroendet och tilliten till organisationen. Ett tryggat och säkert arbetssätt och en hög medvetenhet ger högre kvalité och bättre förutsättningar för att lösa arbetsuppgifter på bästa sätt.

Om personuppgiftshantering

I många avseenden förekommer även personuppgifter i information som hanteras. Personuppgifter står under särskilt skydd och råder under särskilda bestämmelser enligt Dataskyddsförordningen samt nationell kompletterande lag; Dataskyddslag. För personuppgifter

gäller således särskilda regler för hantering. Inom ramen för informationssäkerhet är det viktigt att identifiera personuppgifter som särskilt skyddsvärda samt ändamålsenligt hanterade.

Principer

Policyn ska vara normerande, stödjande och kontrollerande. Innehållet ska stödja arbetet med att identifiera hot, sårbarhet, risker och införliva risk- och sårbarhetsanalyser för våra behandlingar. Vidare möjliggöra processer för att genomföra åtgärder som reducerar hot, sårbarheter och risker till acceptabel nivå.

Arbete med informationssäkerhet och personuppgifter i Herrljunga kommun ska:

- Vara systematisk och bygga på standardserien SS-ISO/IEC 27 000 med mål att skapa ledningssystem för informationssäkerhet (LIS).
- Löpande ses över och utvecklas då omvärld och hot är under ständig förändring.
- Arbeta förebyggande och ha en förmåga att hantera säkerhets- och personuppgiftsincidenter, störningar, och eventuella kriser.
- Vara kommunicerat till verksamheten, personal ska vara medvetna, utbildade, få information för att nå och upprätthålla högt säkerhetsmedvetande, korrekt hantering av personuppgifter och leva upp till denna policy samt underliggande styrdokument för informationssäkerhet.
- Innebära säker och tillförlitlig informations- och personuppgiftshantering
- Efterleva krav i lagar, förordningar, föreskrifter och avtal
- Höja kvalitet, effektivitet, och stärka den personliga integriteten
- Följa och samverka med omgivande samhället: Myndigheter, företag och nätverk. Särskilt normgivande aktörer inom informationssäkerhet såsom Sveriges kommuner och landsting (SKL), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Swedish institute of standardization (SIS).

Med det möter vi förväntan och ställer krav på våra system och hantering. Organisationen säkerställer för säker personuppgiftshantering, e-arkiv och öppen data. Vi medverkar i det digitala samhället och den digitala utvecklingen.

Arbetssätt

Herrljunga kommuns informationssäkerhetsarbete ska vara långsiktigt och kontinuerligt. Arbetet bygger på den svenska och internationella standarden ISO 27000 (ledningssystem för informationssäkerhet, LIS). Med stöd av LIS får vi rätt nivå på informationssäkerheten samtidigt som våra anställda får ett stöd i sitt dagliga arbete.

Arbetet ska omfatta alla delar av vår verksamhet och de informationstillgångar som vi äger och/eller hanterar.

Uppföljning

Efterlevnaden av informationssäkerhetspolicy, riktlinjer för informationssäkerhet och riktlinjer för personuppgiftshantering ska regelbundet följas upp. Informationssäkerhetsansvarig ska rapportera läge och status gällande informationssäkerhet till kommunstyrelsen, rapporteringen ska ske en gång per år. Om särskilda skäl finns, som exempelvis allvarliga incidenter, brister eller behov, ska det motivera ytterligare rapporteringar.

KS § 43 KS 52/2018 101

Biblioteksplan Herrljunga kommun

Sammanfattning

Bildningsförvaltningen fick 2016-02-01 (BN §6) i uppdrag att revidera biblioteksplanen och införa ett avsnitt gällande skolbiblioteken. Förvaltningen har satt samman en arbetsgrupp med uppdrag att genomföra revideringen. Revideringen innebär att ett avsnitt av deskriptiv karaktär är författat om skolbiblioteken, samt att mål är föreslagna för verksamheten. Skolbiblioteken runt om i kommunen ser ganska olika ut, främst beroende på att skolorna runt om i kommunen skiftar till sin storlek och skolform. För att säkerställa att målen kan uppfyllas ser arbetsgruppen att det krävs en adekvat resurstilldelning till skolbiblioteken över tid.

Målen för skolbiblioteken i Herrljunga kommun föreslås bli:

- Skolbiblioteket ska stärka skolans måluppfyllelse
- Skolbiblioteket ska vara tillgängligt och inbjudande.
- Skolbiblioteket ska erbjuda en lugn läsmiljö, som stimulerar elevernas intresse för läsning och litteratur.
- Skolbiblioteket ska användas aktivt i undervisningen av lärare och elever.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-01-25
Reviderad Biblioteksplan 2018-02-05

Förslag till beslut

Bildningsnämndens förlag till beslut;

- Reviderad biblioteksplan antas.

Gunnar Andersson (M) bifaller bildningsnämndens förslag.

Anette Rundström (S) föreslår att ärendet återremitteras till bildningsnämnden för att omarbetas målen så att de blir mätbara.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om ärendet idag eller ska återremitteras och finner att det ska avgöras idag.

Omröstning.

Ordföranden ställer följande omröstningsordning:
Ja – biblioteksplanen antas i enlighet med bildningsnämndens förslag.
Nej – biblioteksplanen återremitteras i enlighet med Anette Rundströms (S) förslag.
Med 5 ja-röster mot 5 nej-röster, med ordförandens röst som utslagsröst, beslutar kommunstyrelsen i enlighet med bildningsnämndens förslag (omröstningsbilaga 1, KS § 43/2018-03-19).

Fortsättning KS § 43

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Reviderad Biblioteksplan antas (bilaga 5, BN § 26/2018-02-26).

Reservation

Anette Rundström (S) reserverar sig till förmån för eget förslag.

Expedieras till: Kommunstyrelsen
För kännedom till: Bibliotekschef, Bildningsförvaltningen

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Erik Thaning

Tjänsteskrivelse
2018-01-25
DNR UN 19/2018 648

Revidering av Biblioteksplan

Sammanfattning

Bildningsförvaltningen fick 2016-02-01 (BN §6) i uppdrag att revidera biblioteksplanen och införa ett avsnitt gällande skolbiblioteken. Förvaltningen har satt samman en arbetsgrupp med uppdrag att genomföra revideringen. Revideringen innebär att ett avsnitt av deskriptiv karaktär är författat om skolbiblioteken, samt att mål är föreslagna för verksamheten. Skolbiblioteken runt om i kommunen ser ganska olika ut, främst beroende på att skolorna runt om i kommunen skiftar till sin storlek och skolform. För att säkerställa att målen kan uppfyllas ser arbetsgruppen att det krävs en adekvat resurstilldelning till skolbiblioteken över tid.

Målen för skolbiblioteken i Herrljunga kommun föreslås bli:

- Skolbiblioteket ska stärka skolans måluppfyllelse
- Skolbiblioteket ska vara tillgängligt och inbjudande.
- Skolbiblioteket ska erbjuda en lugn läsmiljö, som stimulerar elevernas intresse för läsning och litteratur.
- Skolbiblioteket ska användas aktivt i undervisningen av lärare och elever.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad, 2018-01-25
Reviderad Biblioteksplan 2018-02-05

Förslag till beslut

Reviderad Biblioteksplan antas.

Erik Thaning
Utvecklingsledare

Eva-Lena Liljedahl
Bibliotekschef

Expedieras till: Kommunstyrelsen
För kännedom till: Bibliotekschef, Bildningsförvaltningen

BN § 26

DNR UN 19/2018 648

Revidering av biblioteksplan

Sammanfattning

Bildningsförvaltningen fick 2016-02-01 (BN §6) i uppdrag att revidera biblioteksplanen och införa ett avsnitt gällande skolbiblioteken. Förvaltningen har satt samman en arbetsgrupp med uppdrag att genomföra revideringen. Revideringen innebär att ett avsnitt av deskriptiv karaktär är författat om skolbiblioteken, samt att mål är föreslagna för verksamheten. Skolbiblioteken runt om i kommunen ser ganska olika ut, främst beroende på att skolorna runt om i kommunen skiftar till sin storlek och skolform. För att säkerställa att målen kan uppfyllas ser arbetsgruppen att det krävs en adekvat resurstilldelning till skolbiblioteken över tid.

Målen för skolbiblioteken i Herrljunga kommun föreslås bli:

- Skolbiblioteket ska stärka skolans måluppfyllelse
- Skolbiblioteket ska vara tillgängligt och inbjudande.
- Skolbiblioteket ska erbjuda en lugn läsmiljö, som stimulerar elevernas intresse för läsning och litteratur.
- Skolbiblioteket ska användas aktivt i undervisningen av lärare och elever.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-01-25
Presidieskrivelse i ärendet daterad 2018-02-09
Reviderad Biblioteksplan 2018-02-05

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Reviderad Biblioteksplan antas.

Presidiets förslag till beslut:

- I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om presidiets förslag till beslut antas och finner att så sker.

Bildningsnämndens beslut

1. Reviderad biblioteksplan antas(bilaga 5, § 26 2018-02-26).

Ärende 9
(bilaga 5, § 26 2018-02-26).

DIARIENUMMER:	UN-19/2018
FASTSTÄLLD:	208-xx-xx
VERSION:	2
SENAST REVIDERAD:	
GILTIG TILL:	2018-12-31
DOKUMENTANSVAR:	Bibliotekschef

Plan

Biblioteksplan för Herrljunga kommun 2016-2019

KF, Bildningsnämnden, för Herrljunga kommuns verksamhet på biblioteksområdet

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Varför en biblioteksplan? 2

Biblioteksverksamhet i allmänhet 3

Folkbiblioteksverksamhet 3

Prioriterade grupper i folkbibliotekets verksamhet: 4

Samverkan – samarbete 5

Växtkraft 10 000 6

Skolbiblioteksverksamhet ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

RA

Varför en biblioteksplan?

"Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.
Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används."
(Bibliotekslagen SFS 2013:801
17 § och 18 §)

Biblioteksplanen för Herrljunga kommun utgör det övergripande styrdokumentet för kommunens samlade verksamhet på biblioteksområdet. Den är ett politiskt dokument och ska ge en tydlig riktning in i framtiden.
Biblioteksplanen kompletteras med årliga verksamhetsplaner och revideras vart fjärde år.

Biblioteksplanen utgår från Bibliotekslagen.
Andra viktiga kommunala styrdokument att ta i beaktande är "Fritids-, kultur- och turismpolitiskt program" (KF 2011-12-13) och "Utvecklingsplan för Herrljunga kommun fram till år 2020 : Växtkraft 10 000 – våga, vilja, växa" (KF 2009-02-03).
Andra för Biblioteksplanen viktiga styrdokument är "Regional biblioteksplan" (2016-), "Sjuhärads kulturplan" (2016-), Västragötalandsregionens kulturplan" (2016-2018), "En mötesplats i världen" (Kulturstrategi för Västra Götaland 2012 -) och "VG2020" (Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020).
En annan källa till inspiration och stöd är IFLA/Unescos olika internationella manifest för bibliotek, t ex Folkbiblioteksmanifestet och Skolbiblioteksmanifestet.

Biblioteksverksamhet i allmänhet

En övergripande uppgift för all biblioteksverksamhet är att **främja**

- **litteraturens ställning**
  och
- **intresset för bildning, utbildning och kulturell verksamhet i övrigt**
  samt
- **verka för samhällets demokratiska utveckling, förmedla kunskap och bidra till fri åsiktsbildning**

Prioriterade grupper i all biblioteksverksamhet

- **Personer med funktionsnedsättning**

Dessa ska utifrån behov och förutsättningar erbjudas litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

- **Nationella minoriteter**

Dessa ska erbjudas litteratur på sitt modersmål.

- **Personer som har annat modersmål än svenska**

Dessa ska erbjudas litteratur på sitt modersmål och lättläst svenska.

Folkbiblioteksverksamhet

Herrljunga kommuns folkbibliotek (Herrljunga bibliotek och filialbiblioteket i Ljung) ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.
Att låna ska vara kostnadsfritt.
Hur?

- Ett generöst öppethållande.
- Tillgängliga lokaler.
- Medier och teknik anpassade till användarnas olika behov.
- Regelbundna användarenkäter.
- Biblioteket som kulturarena: Bjuda in till, för allmänheten, öppna arrangemang, som författarbesök, föreläsningar, debatt, musik, teater, konstutställningar och andra former av utställningar.

Biblioteket ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur och media, som är allsidiga, aktuella och av god kvalitet.

Hur?

Genom ett ambitiöst och professionellt arbete med bibliotekets medier och i kontakten med biblioteksanvändarna:

- Följa bokutgivningen och utifrån mediaanslaget se till att inköpen präglas av allsidighet och kvalitet och svarar upp mot användarnas behov och önskemål.
- Kontinuerlig kassation av sliten media och media som inte efterfrågats på flera år.
- Magasinering av sådan media som man bedömer bör finnas kvar trots att efterfrågan är svag.
- Ett litteraturförmedlande förhållningssätt i all biblioteksverksamhet.
- Bjuda in till författarbesök, bokcafé, berättarcafé, högläsning, bokcirkel eller liknande.

Biblioteket ska aktivt arbeta med att öka kunskapen om informationsteknik hos allmänheten.

Hur?

- Erbjuda tillgång till internet via bibliotekets bokningsbara datorer och/eller via trådlös uppkoppling (Wifi) för den som använder egen laptop/surfplatta.
- Regelbundet återkommande internet-drop-in för användare med behov av stöd för att komma igång med användningen av datorer, internet och digitala medier och program.
- Bibliotekspersonalen vidareutbildar och uppdaterar sig i informationsteknik, informationssökning, källkritik, digitala medier och databaser.

Prioriterade grupper i folkbibliotekets verksamhet:

Barn och unga:

Dessa ska erbjudas litteratur utifrån sina behov och förutsättningar. Folkbiblioteket ska:

- Främja språkutveckling.
- Stimulera till läsning.

Hur?

- Aktuellt, allsidigt litteraturutbud.
- Erbjuda tillgång till anpassad media och möjlighet till egen nedladdning av talböcker.
- Litteraturförmedling till förskolan/skolan. t ex boklådor med skönlitteratur och olika önskade teman.
- Gåvoböcker till vissa yngre åldersgrupper för att särskilt främja deras läsning.
- Tillfälle för grupper från förskolan/skolan att besöka biblioteket, låna böcker, sitta och läsa och/eller att bibliotekspersonal berättar om hur biblioteket fungerar och/eller tipsar om böcker.

RA

Personer med funktionsnedsättning
Dessa ska utifrån behov och förutsättningar erbjudas litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.
Hur?
- Erbjuda ett aktuellt och attraktivt bestånd av anpassad media.
- Erbjuda möjlighet till egen nedladdning av talböcker.
- Uppsökande litteraturförmedling till enskilda och till vård- och omsorgsboenden.
- Läs- och skrivstation med olika hjälpmedel för t ex synnedsättning och läs- och skrivsvårigheter.

Nationella minoriteter
Dessa ska erbjudas litteratur på sitt modersmål.
Hur?
- Erbjuda litteratur på romani chib och finska, de nationella minoritetsspråk som förnärvarande är aktuella i Herrljunga.

Personer som har annat modersmål än svenska
Dessa ska erbjudas litteratur på sitt modersmål och lättläst svenska.
Hur?
- I samverkan med skolan, t ex modersmålsundervisningen, introduktionsenheten och boenden för ensamkommande barn och asylsökande låna och/eller köpa in litteratur på de språk som för tillfället är aktuella i kommunen.
- Erbjuda ett aktuellt och attraktivt bestånd av lättlästa romaner och faktaböcker på svenska.

Samverkan – samarbete

Ett nära samarbete finns mellan folkbiblioteket och de verksamheter i kommunen där biblioteksverksamhet förekommer, t ex förskola, skola och äldreomsorg.

Folkbiblioteket samverkar nationellt och regionalt med andra bibliotek i Sverige.
Hur?
- Fjärrlåneverksamheten: möjligheten att för användares, t ex studerandes, räkning låna in litteratur från andra bibliotek i Sverige eller att i vår tur låna ut litteratur till andra bibliotek.
- Bli ett Libris-bibliotek, vilket innebär att vi under 2016 ansluter oss till och gör våra böcker sökbara i Kungliga bibliotekets nationella katalog, Libris.
- Möten i nätverk och kurser regionalt via Kultur i Väst.

Folkbiblioteket samarbetar särskilt med de övriga biblioteken i Sjuhärad. Regelbundna nätverksträffar förekommer för t ex bibliotekschefer och barnbibliotekarier och biblioteken driver gemensamma projekt med ekonomiskt stöd från kommunalförbund och region. Biblioteken ingår också i ett kluster som får ekonomiskt stöd från Västragötalandsregionen för inköp av litteratur på mångspråk.

Folkbiblioteken i Herrljunga och Vårgårda avser att titta på möjliga samarbetsområden för att berika och effektivisera biblioteksverksamheten i de båda kommunerna.

Folkbiblioteken i Herrljunga och Vårgårda ingår i ett samarbete med flera bibliotek i Skaraborg, ett kluster som tillsammans har upphandlat mediainköp.

Växtkraft 10 000

I förhållande till visionspunkterna i Växtkraft 10 000 – våga, vilja, växa (Utvecklingsplan för Herrljunga kommun fram till år 2020) ska biblioteken särskilt bidra när det gäller dessa:

- Där det är "gott att leva.
- Med en tydlig och välkomnande VI-känsla i kommunen.

Hur?

- Erbjuda en välkomnande och inkluderande miljö för våra besökare.
- En bred satsning på medier på andra språk än svenska.

Skolbiblioteksverksamhet

Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:8) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Bildningsförvaltningen är huvudman och ansvarar för skolbiblioteken i Herrljunga kommun. Bildningsförvaltningen är sedan 2015 även huvudman för folkbiblioteket.

Vilka skolbibliotek finns i kommunen?
I Herrljunga kommun finns sju F-6-skolor som alla erbjuder någon form av bibliotek med ett aktuellt bestånd av media, både facklitteratur och skönlitteratur, ljudböcker, talböcker och uppslagsverk. Lokalen där skolbiblioteket finns kan variera mellan att vara en del i matsal, korridor eller skyddsrum och ibland även användas som fritidshemslokal.

I högstadieskolan finns biblioteket i en stor och ljus lokal. Biblioteket innehåller enbart skönlitteratur. Facklitteraturen i form av bredvidläsningslitteratur är spridd ute på de olika ämnesinstitutionerna i skolan.

I gymnasieskolan ligger biblioteket centralt i skolan i rymliga, trevliga lokaler. Det finns studieplatser för enskilda studier, informationssökning och grupparbeten. Biblioteket innehåller skönlitteratur, facklitteratur och tidskrifter. Det finns romaner på engelska och en del andra språk tillsammans med lättlästa böcker, ljudböcker och talböcker.
Biblioteket har gemensamt katalog- och utlåningssystem med Herrljunga bibliotek.

Vilken bemanningsgrad har skolbiblioteken?
Gymnasieskolan är bemannad av bibliotekarie 10 tim/vecka.
Högstadieskolan bemannas av svensklärare 80 min/vecka.
Den största F-6-skolan är bemannad av bibliotekarie 4 tim/varannan vecka. Bibliotekarien ansvarar också för mediainköp.
Vad gäller övriga F-6-skolor är vanligtvis en eller två lärare och ibland vissa elever ansvariga för ordningen i biblioteket.

Vilken samverkan finns det mellan skolbiblioteken och folkbiblioteket?
I F-6-skolorna består samverkan i första hand av lån av boklådor från folkbiblioteket samt studiebesök på folkbiblioteket.
I den största F-6-skolan finns bibliotekarie på plats och kan ta in önskemål och synpunkter från elever och lärare, ge boktips och bokprata i klasserna.

I högstadieskolan sker samverkan med folkbiblioteket genom lärarna direkt i sina ämnen, ej via skolbiblioteket.

Gymnasieskolan samverkar i stor utsträckning med folkbiblioteket genom att gymnasiebibliotekarien också arbetar där. Biblioteken förmedlar lån av böcker mellan sig.

Mål för skolbiblioteken i Herrljunga kommun
- Skolbiblioteket ska stärka skolans måluppfyllelse
- Skolbiblioteket ska vara tillgängligt och inbjudande.
- Skolbiblioteket ska erbjuda en lugn läsmiljö, som stimulerar elevernas intresse för läsning och litteratur.
- Skolbiblioteket ska användas aktivt i undervisningen av lärare och elever.

KS § 50 DNR KS 35/2018 828

Startbeslut VA-anslutningar Södra Horsby

Sammanfattning
Kommunfullmäktige har avsatt 4 600 tkr för anslutningar för VA (vatten och avlopp). VA-lagen anger att huvudmannen för VA ska ta ut anslutningsavgifter när förbindelsepunkten är förmedlad. Det innebär att byggklara tomter, där anslutning för VA är förberett ska debiteras anslutningsavgift även om en byggnad inte byggs på tomten.
Området Södra Horsby Etapp 1 färdigställdes i slutet av 2016. Kommunen, som fastighetsägare, ska därför ansluta även de obebyggda tomterna till VA-nätet. Anslutningsavgifterna kommer sedan debiteras de som köper tomterna. Sådan debitering sker då från kommunen och inte från VA-huvudmannen (Herrljunga Vatten).

Beslutsunderlag
Tekniska nämnden § 11/2018-02-01
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-01-19

Förslag till beslut
Tekniska nämndens förslag till beslut

- Kommunfullmäktige föreslås bevilja igångsättning av projekt VA-anslutningar.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om tekniska nämndens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Kommunfullmäktige föreslås bevilja igångsättning av projekt VA-anslutningar.

TN § 11 TK 36/2018

Startbeslut VA-anslutningar Södra Horsby

Sammanfattning
Kommunfullmäktige har avsatt 4 600 tkr för anslutningar för VA (vatten och avlopp). VA-lagen anger att huvudmannen för VA ska ta ut anslutningsavgifter när förbindelsepunkten är förmedlad. Det innebär att byggklara tomter, där anslutning för VA är förberett ska debiteras anslutningsavgift även om en byggnad inte byggs på tomten.
Området Södra Horsby Etapp 1 färdigställdes i slutet av 2016. Kommunen, som fastighetsägare, ska därför ansluta även de obebyggda tomterna till VA-nätet. Anslutningsavgifterna kommer sedan debiteras de som köper tomterna. Sådan debitering sker då från kommunen och inte från VA-huvudmannen (Herrljunga Vatten).

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-01-19

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut

- Kommunfullmäktige föreslås bevilja igångsättning av projekt VA-anslutningar.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut
1. Kommunfullmäktige föreslås bevilja igångsättning av projekt VA-anslutningar.

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom:

KS § 46 DNR KS 113/2017 7744

Konsekvensbeskrivning tvättverksamhet

Sammanfattning

Socialnämnden har föreslagit kommunfullmäktige att fatta ett inriktningsbeslut om att kommunens tvättverksamhet ska drivas i privat regi. Kommunstyrelsen har, i beredning av ärendet, begärt en konsekvensberedning av förslaget. Konsekvensberedningen visar att det inte är ekonomiskt fördelaktigt att driva kommunens tvättverksamhet i privat regi. Dessutom finns andra nackdelar som talar emot förslaget.

Beslutsunderlag

Tekniska nämnden § 7/2018-02-01
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-01-22
Tekniska nämnden § 90/2017-06-08
Socialnämnden §44/2017-05-02
Kommunstyrelsen §104/2017-05-29
Konsekvensberedning

Förslag till beslut

Tekniska nämndens förslag till beslut;

- Konsekvensberedningen redovisas till kommunstyrelsen.
- Kommunfullmäktige föreslås avslå socialnämndens begäran om att anta ett inriktningsbeslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör.

Gunnar Andersson (M) och Anette Rundström (S) bifaller tekniska nämndens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om tekniska nämndens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Konsekvensberedningen redovisas till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige föreslås avslå socialnämndens begäran om att anta ett inriktningsbeslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör.

Expedieras till: Kommunfullmäktige,
För kännedom till:

TN § 7 DNR TK 130/2017

Konsekvensbeskrivning tvättverksamhet

Sammanfattning

Socialnämnden har föreslagit kommunfullmäktige att fatta ett inriktningsbeslut om att kommunens tvättverksamhet ska drivas i privat regi. Kommunstyrelsen har, i beredning av ärendet, begärt en konsekvensberedning av förslaget. Konsekvensberedningen visar att det inte är ekonomiskt fördelaktigt att driva kommunens tvättverksamhet i privat regi. Dessutom finns andra nackdelar som talar emot förslaget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-01-22
Tekniska nämnden § 90/2017-06-08
Socialnämnden §44/2017-05-02
Kommunstyrelsen §104/2017-05-29
Konsekvensberedning

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut

- Konsekvensberedningen redovisas till Kommunstyrelsen.
- Kommunfullmäktige föreslås avslå socialnämndens begäran om att anta ett inriktningsbeslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker

Tekniska nämndens beslut

1. Konsekvensberedningen redovisas till kommunstyrelsen.
2. Kommunfullmäktige föreslås avslå socialnämndens begäran om att anta ett inriktningsbeslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör.

Expedieras till: Kommunstyrelsen, Kommunfullmäktige
För kännedom till: socialnämnden

HERRLJUNGA KOMMUN

TEKNISK FÖRVALTNING
ALFRED DUBOW

TJÄNSTESKRIVELSE
2018-01-22
DNR TK2017/130 220

Konsekvenser av förslag om drift av tvättverksamhet i privat regi

Sammanfattning

Socialnämnden har föreslagit kommunfullmäktige att fatta ett inriktningsbeslut om att kommunens tvättverksamhet ska drivas i privat regi. Kommunstyrelsen har, i beredning av ärendet, begärt en konsekvensberedning av förslaget.

Konsekvensberedningen visar att det inte är ekonomiskt fördelaktigt att driva kommunens tvättverksamhet i privat regi. Dessutom finns andra nackdelar som talar emot förslaget.

Beslutsunderlag

SN §44 2017-05-02
KS §104 2017-05-29
Konsekvensberedning

Presiets förslag till beslut

Konsekvensberedningen redovisas till Kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktige föreslås avslå socialnämndens begäran om att anta ett inriktningsbeslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör.

Alfred Dubow
Teknisk chef

Expedieras till:

Konsekvensberedning

Kommunens tvättverksamhet erbjuder så kallad cirkulationstvätt av sängkläder och handdukar för äldreomsorgen och tvättar även de boendes tvätt. Cirkulationstvätt innebär att verksamheten får utbytesvaror som är likvärdiga när de lämnar in för tvätt. Vissa verksamheter, som måltidsservice, skolor och hemtjänst, tvättar arbetskläder och gardiner. Även privatpersoner kan utnyttja tvätten.

Socialnämnden har föreslagit kommunfullmäktige att fatta ett inriktningsbeslut om att kommunens tvättverksamhet ska drivas i privat regi. Kommunstyrelsen har, i beredning av ärendet, begärt en konsekvensbeskrivning av förslaget.

2003 var ett liknande ärende aktuellt och en konsekvensbeskrivning genomfördes, vilket ledde fram till att tvättverksamheten beslutades vara kvar i kommunal regi.

Marknadsanalys

Privata alternativ erbjuder ofta antingen cirkulationstvätt en enskild tvätt. Kombinationen är ovanlig och leverantörer som kan täcka hela kommunens behov av både cirkulationstvätt och tvätt av de boendes privata kläder har ännu inte hittats. Alternativet är att upphandla cirkulationstvätt och tvätt av de boendes privata kläder var för sig. Kostnaden för de boendes privata kläder bedöms dock bli mycket hög eftersom det är kemtvättinrättningar som normalt hanterar den typen av tvätt.

Ett annat alternativ är att enbart upphandla cirkulationstvätten och istället låta respektive avdelning tvätta de boendes privata tvätt. På de flesta avdelningar finns dock idag inget utrymme för tvättmaskiner av de modeller som krävs och ombyggnationer kan bli nödvändigt.

Beredskap

En fördel med att ha tvättverksamheten i kommunal regi är den beredskap som finns. Den egna verksamheten kan vara mer flexibel och hantera avvikelser, så som längre perioder med magsjuka på äldreboendena. Verksamheten kan även fungera som en del av krisberedskapen där tvätt är nödvändigt vid exempelvis tillfälliga boenden i andra lokaler.

Privata leverantörer bedöms kunna uppfylla flera av de beredskapsbehov som kommunen har, men det är troligt att den egna verksamheten kan agera snabbare än en privat leverantör. I en eventuell upphandling bör detta beaktas och krav bör ställas på att leverantören ska åta sig att vara en del av kommunens beredskap.

Externa tjänster

Idag erbjuder tvättverksamheten sina tjänster till privatpersoner. Kommunens medborgare tvättar årligen för ca 76 tkr. Vid större idrottsevenemang lånar ibland verksamheten ut sängkläder och handdukar och svenska kyrkan, posten,

Herrljunga Elektriska, golfklubben och föreningar är några av de privata organisationer som använder tvättverksamheten.

Kommunen har inget ansvar för de privatpersoner eller andra aktörer som utnyttjar tvättverksamheten, men tjänsterna uppskattas av användarna.

Ekonomisk bedömning

Socialnämnden har bedömt besparingen utifrån budgeterad kostnad för tvätt 2016 som motsvarade 1 335 tkr. I uträkningen har man jämfört cirkulationstvättens priser och kom då fram till en årlig besparing om 200 tkr (15 procent.)

Siffror från tvätten visar dock att det bara är ca 50 procent av kostnaderna som går mot cirkulationstvätt, resterande 50 procent är för privattvätt. Det innebär att faktisk besparing för cirkulationstvätten egentligen är 100 tkr.

Aktörer som tillhandahåller privattvätt har dubbelt så höga priser som kommunens tvätteri har. Det innebär att 50 procent av socialförvaltningens kostnader skulle dubblas.

Om samtliga delar av de behov som tvättverksamheten fyller ska ersättas blir bedömningen att den totala kostnaden ökar med omkring 500 tkr. Avvikelsen beror alltså främst på de höga priserna för att tvätta de boendes privata kläder. Total kostnad, med 2016 års budgetering som utgångspunkt, blir 1 835 tkr för kommunen. Alternativet är att ordna så att verksamheterna kan tvätta privattvätten själva.

Under 2017 går verksamheten med 400 tkr i underskott. Att låta tvättens verksamhet fortgå, även här med 2016 års budgetering som utgångspunkt samt 2017 års underskott, kostar kommunen totalt 1 735 tkr.

Juridisk bedömning

Det är fullt möjligt att driva tvättverksamheten i privat regi. Tjänsterna ska då upphandlas i enlighet med LOU.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mängden transporter förväntas öka om verksamheten ska upphandlas. Den totala miljöpåverkan är svårbedömd eftersom det är mycket svårt att bedöma hur fler transporter vägs upp av en möjligtvis mer energieffektiv tvätt till följd av större volymer.

Samverkan

Förslaget har varit föremål för samverkan.

Motivering av förslag till beslut

Eftersom det är inte är ekonomiskt fördelaktigt och dessutom förknippat med andra kvalitetsförluster föreslås kommunfullmäktige avslå begäran om att fatta ett inriktningsbeslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör.

KS § 104 DNR KS 113/2017 7744

Hantering av tvätt

Sammanfattning
Socialnämnden leasar idag tvättservice från tekniska nämnden och kommunens eget tvätteri på Hemgården. I och med att socialnämnden införde arbetskläder inom verksamheten ser nämnden över möjligheterna kring hantering av övrig tvätt i samband med den upphandling som ska göras av arbetskläder.
Kostnaderna för tvätt budgeteras 2016 till 1 335 tkr. Skulle det läggas ut på extern leverantör beräknas kostnaden minska med ca 15 %.
Tekniska nämnden ansvarar idag för tvätten i kommunen. Utifrån deras expertis bör tekniska nämnden vara den som verkställer eventuellt beslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör.

Beslutsunderlag
Socialnämnden § 44/2017-05-02
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-04-21

Förslag till beslut
Socialnämndens förslag till beslut:

- Kommunfullmäktige föreslås anta ett inriktningsbeslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör samt att tekniska nämnden får i uppdrag att verkställa beslutet.
- Socialnämnden hemställer om att tekniska nämnden genomför en konsekvensberedning avseende ovan beslut.

Björn Wilhelmsson (S) föreslår att punkt 1 avslås och att punkt 2 bifalles.

Beslutsgång
Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller Björn Wilhelmssons (S) förslag till beslut.

Kommunstyrelsens beslut
1. Kommunstyrelsen uppdrar åt tekniska nämnden att genomföra en konsekvensberedning avseende ett inriktningsbeslut om att lägga ut tvätten på extern leverantör.

Expedieras till: Kommunfullmäktige, tekniska nämnden
För kännedom till:

KS § 45 DNR KS 7/2017 730

Rapportering av ej verkställda gynnande beslut enligt SoL och LSS per 2017-12-31

Sammanfattning

Socialnämnden ska till fullmäktige lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SOL och 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Socialnämnden ska även rapportera gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SOL och 9 § LSS som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut.
Denna rapporteringsskyldighet regleras i 16 kap 6 h § SOL och 28h § LSS.
Anledning till ej verkställda beslut är oftast bristande resurser.
Det rapporterade ärendet gällande boendestöd har verkställts efter ca 5 månader från datum för det gynnande beslutet.
Av Individ och familjeomsorgens tre rapporterade ärenden har den enskilde tackat nej till erbjuden insats jourplacering. Gällande familjebehandling har det enskilde själv valt att avsluta ärendet innan verkställighet, då behovet inte anses kvarstå. Insatsen kontaktperson är verkställd efter 4 månader från datum för det gynnande beslutet.
Sex rapporterade ärendena enligt LSS, samtliga gäller kontaktperson och orsaken är svårigheten att finna lämpliga personer för uppdraget. Två av dessa rapporterade ärenden är verkställda efter närmare 6 månader från datum för det gynnande beslutet. Ett av de rapporterade ärendena avser ett avbrott i verkställighet men som åter har verkställts inom 8,5 månad från datum för avbrottet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-02-07
Rapportering av ej verkställda gynnande beslut enligt SOL och LSS 2017-12-31

Förslag till beslut

Socialnämndens förslag till beslut:

- Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att lägga rapporten av ej verkställda gynnande beslut enligt SOL och LSS per 2017-12-31 till handlingarna.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om socialnämndens förslag till beslut antas och finner att så ske

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att lägga rapporten av ej verkställda gynnande beslut enligt SOL och LSS per 2017-12-31 till handlingarna.

SN § 27 DNR SN 27/2017

Rapportering av ej verkställda gynnande beslut enligt SoL och LSS per 2017-12-31

Sammanfattning

Socialnämnden ska till fullmäktige lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SOL och 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Socialnämnden ska även rapportera gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SOL och 9 § LSS som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut.

Denna rapporteringsskyldighet regleras i 16 kap 6 h § SOL och 28h § LSS. Anledning till ej verkställda beslut är oftast bristande resurser.

Det rapporterade ärendet gällande boendestöd har verkställts efter ca 5 månader från datum för det gynnande beslutet.

Av Individ och familjeomsorgens tre rapporterade ärenden har den enskilde tackat nej till erbjuden insats jourplacering. Gällande familjebehandling har det enskilde själv valt att avsluta ärendet innan verkställighet, då behovet inte anses kvarstå. Insatsen kontaktperson är verkställd efter 4 månader från datum för det gynnande beslutet.

Sex rapporterade ärendena enligt LSS, samtliga gäller kontaktperson och orsaken är svårigheten att finna lämpliga personer för uppdraget. Två av dessa rapporterade ärenden är verkställda efter närmare 6 månader från datum för det gynnande beslutet. Ett av de rapporterade ärendena avser ett avbrott i verkställighet men som åter har verkställts inom 8,5 månad från datum för avbrottet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-02-07
Rapportering av ej verkställda gynnande beslut enligt SOL och LSS 2017-12-31

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att lägga rapporten av ej verkställda gynnande beslut enligt SOL och LSS per 2017-12-31 till handlingarna.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning SN § 27

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att lägga rapporten av ej verkställda gynnande beslut enligt SOL och LSS per 2017-12-31 till handlingarna.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN
Socialförvaltningen

2018-02-07

Rapportering av ej verkställda gynnande beslut[1] enligt SOL och LSS 2017-12-31

SOCIALTJÄNSTLAGEN – SOL

Äldreomsorg

Typ av bistånd	Datum för beslut	Datum för avbrott	Individ	Kön

Handikappomsorg

Typ av bistånd	Datum för beslut	Datum för avbrott	Individ	Kön
Boendestöd	2017-07-26		Vuxen	Man

Individ och familjeomsorg

Typ av bistånd	Datum för beslut	Datum för avbrott	Individ	Kön
Jourplacering	2017-07-07		Ungdom	Pojke
Familjebehandlare	2017-05-23		Ungdom	Pojke
Kontaktperson	2017-08-04		Ungdom	Pojke

LAG OM STÖD OCH SERVICE TILL VISSA FUNKTIONSHINDRADE – LSS

Handikappomsorg

Typ av bistånd	Datum för beslut	Datum för avbrott	Individ	Kön
Kontaktperson	2017-05-18		Ungdom	Pojke
Kontaktperson	2017-06-01		Ungdom	Pojke
Kontaktperson	2017-07-04		Vuxen	Kvinna
Kontaktperson	2017-07-06		Vuxen	Kvinna
Kontaktperson	2017-08-22		Vuxen	Man
Kontaktperson		2017-02-07	Vuxen	Kvinna

I tjänsten

Heléne Backman Carlsson
SAS/Kvalitetssamordnare

** Rapport kvarstår från föregående kvartal*
*** Rapport gjord två kvartal*
**** Rapport gjord tre kvartal*
***** Rapport gjord fyra kvarta kvartal*

[1] Beslut är, per definition, verkställda om verkställighet har skett inom 3 (tre) månader från beslutsdatum.

KS § 47 DNR KS 41/2018 901

Redovisning av ej färdigberedda motioner 2018

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i april varje år redovisa ej färdigberedda motioner. Följande motioner är ej färdigberedda per den 26 februari 2018:

- Motion – Utöka Herrljunga Sportcenters öppettider.
- Motion - Aktivitetscenter för alla äldre i kommunen.
- Motion om Informationstavla i Annelund.
- Motion om Struktur med ordning och reda på Återvinningscentralen i Annelund.
- Motion om fri pedagogisk måltid.
- Motion om höjt friskvårdsbidrag.
- Motion, Personalköp elcykel/cykel.
- Motion – Staty av Helgonet Elisabeth Hesselblad.
- Motion angående platsen vid informationstavlan korsningen Hudene-Vedum.
- Motion avseende gratis kollektivtrafik inom kommunen för pensionärer.
- Motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler.
- Motion om annonsering/marknadsföring av Allmänhetens frågestund.
- Motion om att avskaffa delade turer.

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut;

- Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under våren 2018 till handlingarna.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under våren 2018 till handlingarna.

Expedieras till: Kommunfullmäktige,
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2018-02-26
DNR KS 41/2018 901

Redovisning av ej färdigberedda motioner 2018

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i april varje år redovisa ej färdigberedda motioner.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under våren 2018 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Ej besvarade motioner per den 26 februari 2018

- Motion – Utöka Herrljunga Sportcenters öppettider, Inkom 180205 från Elin Alavik (L), Diarienummer 29/18
- Motion - Aktivitetscenter för alla äldre i kommunen, Inkom 180122 från Björn Wilhelmsson (S), Diarienummer 22/18
- Motion om Informationstavla i Annelund, Inkom 171130 från Anette Rundström (S) Diarienummer 249/17
- Motion om Struktur med ordning och reda på Återvinningscentralen i Annelund Inkom 171130 från Anette Rundström (S), Diarienummer 248/17
- Motion om fri pedagogisk måltid, Inkom 171127 från Elin Hegg (MP) Diarienummer 245/17
- Motion om höjt friskvårdsbidrag, Inkom 171127 från Elin Hegg (MP) Diarienummer 244/17
- Motion, Personalköp elcykel/cykel, Inkom 171009 från Bert-Åke Johansson (S) Diarienummer 215/17
- Motion – Staty av Helgonet Elisabeth Hesselblad, Inkom 170612 från Christina Abrahamsson (M), Diarienummer 140/17 ks 180219
- Motion angående platsen vid informationstavlan korsningen Hudene-Vedum Inkom 170407 från Jan-Olof Brorsson (L), Diarienummer 83/17
- Motion avseende gratis kollektivtrafik inom kommunen för pensionärer Inkom 170216 från Lennart Ottosson (KV), Diarienummer 42/17
- Motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler Inkom 170616 från Lennart Ottosson (KV), Diarienummer 41/17
- Motion om annonsering/marknadsföring av Allmänhetens frågestund Inkom 160929 från Tony Niva (SD), Diarienummer 252/16

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

- Motion om att avskaffa delade turer KS, Inkom 160304 från Robert Andersson (S) Diarienummer 101/16

KS 48 DNR KS 40/2018 901

Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2018

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i april varje år redovisa ej färdigberedda medborgarförslag. Följande medborgarförslag är ej färdigberedda per den 26 februari 2018:

- Medborgarförslag – Mer valfrihet i skolan.
- Medborgarförslag – IT i skolan.
- Medborgarförslag – Det digitala samhället.
- Medborgarförslag - Den smarta Herrljungabygden.
- Medborgarförslag om cykel och gångväg från Eggvena via Fölene till Herrljunga tätort.
- Medborgarförslag om tydligare kommunfullmäktigesammanträden.
- Medborgarförslag – Laddstolpar i Herrljunga kommun.
- Höja friskvårdsbidraget och ta tillbaka friskvårdstimmen för alla inom vården hos personal.

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut;

- Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under våren 2018 till handlingarna.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under våren 2018 till handlingarna.

Expedieras till: Kommunfullmäktige.
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2018-02-26
DNR KS 40/2018 901

Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2018

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i april varje år redovisa ej färdigberedda medborgarförslag.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under våren 2018 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Ej färdigberedda medborgarförslag per den 26 februari 2018

- Medborgarförslag – Mer valfrihet i skolan, Inkom från Magnus Lennartsson, Herrljunga, Diarienummer 16/18
- Medborgarförslag – IT i skolan, Inkom från Magnus Lennartsson, Herrljunga Diarienummer 6/18
- Medborgarförslag – Det digitala samhället, Inkom från Magnus Lennartsson, Herrljunga, Diarienummer 280/17
- Medborgarförslag - Den smarta Herrljungabygden, Inkom 171222 från Magnus Lennartsson, Herrljunga, Diarienummer 279/17
- Medborgarförslag om cykel och gångväg från Eggvena via Fölene till Herrljunga tätort, Inkom 171016 från Ronny Norrman, Herrljunga, Diarienummer 220/17
- Medborgarförslag om tydligare kommunfullmäktigesammanträden, Inkom 170815 från Simon Fredriksson, Herrljunga, Diarienummer 171/17
- Medborgarförslag – Laddstolpar i Herrljunga kommun, Inkom 170612 från Simon Fredriksson, Herrljunga, Diarienummer 141/17
- Höja friskvårdsbidraget och ta tillbaka friskvårdstimmen för alla inom vården hos personal, Inkom 140403 från Elisabeth Svensson, Ljung, Diarienummer 70/14

Meddelande 1

www.pwc.se

Granskning av intern kontroll i lönehanteringen

Vårgårda kommun och Herrljunga kommun

Juni 2017

Anna Lycke Börjesson
(Certifierad kommunal revisor)
Erik Sellergren
Amanda Elg

Juni 2017

pwc

Innehåll

1. Sammanfattning
2. Inledning
3. Resultat av granskningen

Appendix: Sammanställning avvikelser

1. Sammanfattning

Revisorerna i Vårgårda och Herrljunga kommun har gett PwC i uppdrag att genomföra en granskning av intern kontroll i lönehanteringen.

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunerna i huvudsak har ändamålsenliga kontroller på plats för att stödja verksamheten och ge tillräcklig intern kontroll. Vi har dock noterat ett antal områden där den interna kontrollen kan förstärkas ytterligare för att säkerställa att den lönerelaterade finansiella informationen är fullständig och riktig.

Nedan redovisar vi våra mest väsentliga rekommendationer som respektive kommunstyrelse bör tillse att den gemensamma nämnden - Servicenämnd Ekonomi och Personal beaktar och vidtar åtgärder på.

- *PwC rekommenderar att det tas fram en övergripande dokumenthanteringsplan samt en rutin för att följa upp och periodvis uppdatera sina styrande dokument. (M)*
- *PwC rekommenderar att det säkerställs att loggningsfunktionen fungerar som den ska. Därefter bör det analyseras vilka ändringar som är mest känsliga i Personec P och regelbundet följa upp loggar för dessa ändringar. (M)*
- *PwC rekommenderar att det införs en formell rutin för hantering av behörigheter där det framgår vilken behörighet användare ska ha i systemet, exempelvis med hjälp av en behörighetsblankett. Vi rekommenderar även att en formell rutin för uppföljning av behörigheter implementeras. (M)*
- *PwC rekommenderar Herrljunga kommunstyrelse att säkerställa att löneutbetalningen alltid blir attesterad av ansvarig chef. (H)*
- *PwC rekommenderar att det införs en kontroll för att säkerställa att överföringen från TimeCare till Personec P är fullständig. (M)*
- *PwC rekommenderar att undersöka möjligheten att säkerställa att överföringen från Personec P till Raindance har skett fullständigt och riktigt. (M)*
- *PwC rekommenderar att utreda vad differensen i semesterlöneskuld mellan PS Utdata och Raindance beror på och se till att detta åtgärdas. (M)*

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Kostnad för löner och lönebikostnader är en betydande del av den totala kostnaden för Vårgårda och Herrljunga kommun. Att lönehanteringsprocessen är korrekt och innehåller tillräcklig intern kontroll är därför väsentligt. Konsekvenserna av bristande rutiner och kontroller kan få både ekonomiska och förtroendemässiga följder.

2.2. Syfte och revisionsfråga

Granskningen syftar till att besvara följande övergripande revisionsfråga:

- Säkerställer respektive kommunstyrelse att det finns ändamålsenliga kontroller för att stödja verksamheten och ge tillräcklig intern kontroll med avseende på lönehanteringen?

2.3. Revisionskriterier

Revisionskriterierna för denna granskning har hämtats ur följande:

- Kommunallagen
- Kommunal redovisningslag
- God redovisningssed (rekommendationer utgivna av rådet för kommunal redovisning RKR)

2.4 Kontrollmål

Kontrollmålen och bedömningen av dessa möjliggör att revisionsfrågan kan besvaras. Kontrollmålen kan kopplas till något eller några av revisionskriterierna.

Inom ramen för denna granskning ska följande kontrollmål besvaras:

- Finns det policys, riktlinjer och regler inom området som är ändamålsenliga och aktuella?
- Finns det en god arbetsfördelning avseende processen gällande registrering av löneuppgifter, upplägg av fasta data, godkännande av lön samt utbetalning av lön?
- Säkerställs en god intern kontroll genom en ändamålsenlig arbetsfördelning och behörighetsstruktur i berörda system?
- Finns det dokumenterade manuella och automatiska rutiner för tillräcklig intern kontroll inom lönehanteringen som säkerställer att endast godkända och riktiga lönetransaktioner bokförs och betalas?
- Finns det kontroller på plats för att säkerställa att lönetransaktioner uppdaterar huvudboken fullständigt och riktigt?

2. Inledning

2.5 Metod och avgränsningar

Granskningen har genomförts genom intervjuer med företrädare från kommunerna. Vidare har en översiktlig genomgång av riktlinjer och regler kring processen för lönehantering skett. Analys av erhållet material och information från intervjuer har utgjort underlag för en samlad bedömning av den interna kontrollen.

Analys av information från intervjuer baseras på PwC:s tidigare erfarenhet av granskningar av liknande processer och rutiner. Följande personer har varit intervjuade i granskningen:

- Gun Rydetorp – Lönechef
- Agneta Sahlquist – Systemförvaltare Personec P
- Lena Martinsson – Systemförvaltare TimeCare
- Johanna Eliasson – Redovisningsansvarig, Herrljunga kommun
- Elin Stål-Tingbratt – Redovisningsansvarig, Vårgårda kommun

Granskningen har genomförts under juni 2017 av Anna Lycke Börjesson (projektledare), Erik Sellergren, Amanda Elg och Fredrik Carlsson (uppdragsledare), samtliga från PwC. Rapporten är faktaavstämd med berörd personal.

3. Resultat av granskningen

3.1 Finns det policys, riktlinjer och regler inom området som är ändamålsenliga och aktuella?

Iakttagelser

Vårgårda och Herrljunga kommun har en löneavdelning bestående av åtta medarbetare som hanterar löneprocessen inom de båda kommunerna. Löneavdelningen har tagit fram styrande dokument och riktlinjer, bl.a. bevakningslistor och rutinbeskrivning för hur lönekörning ska göras. Både Vårgårda kommun och Herrljunga kommun har ett eget intranät där anställda kan ta del av information om aktuella händelser och eventuella förändringar.

Det pågår ett arbete för att ta fram en personalhandbok och en dokumenthanteringsplan.

Se område 3.1. i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att kommunerna har vissa styrande dokument som avser lönehanteringen. Vi noterar dock att det inte finns någon personalhandbok på plats i dagsläget, men att det pågår ett arbete för att ta fram detta. Det finns inte heller någon dokumenthanteringsplan med information om hur ofta styrande dokument ska revideras för att säkerställa att dessa är aktuella och ändamålsenliga.

PwC rekommenderar kommunstyrelserna att ta fram en övergripande dokumenthanteringsplan samt en rutin för att följa upp och periodvis uppdatera sina styrande dokument.

3. Resultat av granskningen

3.2 Finns det en god arbetsfördelning avseende processen gällande registrering av löneuppgifter, upplägg av fasta data, godkännande av lön samt utbetalning av lön?

Iakttagelser

I kommunerna ansvarar löneadministratörer för registrering av löneuppgifter i systemet, vilket baseras på anställningsavtal. Det är ingen ytterligare person som kontrollerar att de registrerade uppgifterna är korrekta. Tidigare har loggning av registrerade uppgifter funnits i Personec P, men i dagsläget fungerar inte loggningen.

Kostnadsersättningar hanteras också den av löneavdelningen. För att ersättning ska erhållas måste anställda lämna in kvitton som ska godkännas av ansvarig chef. Kvitton lämnas sedan till löneavdelningen som registrerar uppgifterna i Personec P. Uppgifterna kontrolleras sedan genom en analyslista över lönetransaktioner av chef. Chefen stämmer av analyslistan månadsvis.

Se område 3.2 i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att kommunerna har en god arbetsfördelning utifrån kontrollmålet men att det finns visst utrymme för förbättringar. För att stärka den interna kontrollen ytterligare avseende registrering av löneuppgifter bör kommunerna tillämpa fyra ögons principen vid registrering av anställningsuppgifter och kostnadsersättningar. Utöver detta noterar vi att det i dagsläget inte finns någon loggning av ändringar i systemet som kan användas för uppföljning av registrerade uppgifter.

PwC rekommenderar att säkerställa att loggningsfunktionen fungerar som den ska. Därefter bör kommunen analysera vilka ändringar som är mest känsliga i Personec P och regelbundet följa upp loggar för dessa ändringar.

3. Resultat av granskningen

3.3 Säkerställs en god intern kontroll genom en ändamålsenlig arbetsfördelning och behörighetsstruktur i berörda system

Iakttagelser

Behörigheter i Personec P hanteras via behörighetssystemet Neptune. IT-avdelningen lägger upp nya användare i Neptune efter godkännande från ansvarig chef och därefter beviljar systemförvaltaren användaren och tilldelar relevanta behörigheter. Det är endast två personer (lönechef och systemförvaltare) som har den högsta behörigheten i Personec P.

Behörighetsprocessen är till viss del informell då systemförvaltaren inte erhåller något underlag med information om vilken behörighet nya användare ska ha i Personec P. Det finns inte heller någon rutin för hur ändring av behörigheter ska hanteras.

I samband med granskningen noterade vi att det inte görs någon genomgång av användare för att säkerställa att deras behörighet/roll i systemet stämmer överens med deras arbetsuppgifter.

Se område 3.3 i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att kommunerna har en god behörighetsstruktur i systemet där endast ett fåtal personer har höga behörigheter. Däremot kan kontrollen vid tilldelning och ändring av behörigheter formaliseras för att säkerställa att användare får korrekt behörighet. För att ytterligare stärka den interna kontrollen i behörighetsprocessen anser vi att kommunerna bör införa ett kontrollmoment för att regelbundet gå igenom användares behörigheter i Personec P.

PwC rekommenderar att inför en formell rutin för hantering behörigheter där det framgår vilken behörighet användare ska ha i systemet, exempelvis med hjälp av en behörighetsblankett. Vi rekommenderar även att en formell rutin för uppföljning av behörigheter implementeras.

3. Resultat av granskningen

3.4 Finns det dokumenterade manuella och automatiska rutiner för tillräcklig intern kontroll inom lönehanteringen som säkerställer att endast godkända och riktiga lönetransaktioner bokförs och betalas?

Iakttagelser

Löneavdelningen bearbetar lönerna löpande och den definitiva lönekörningen görs runt den 20:e i varje månad. I samband med lönekörningen görs flera kontroller för att identifiera felaktigheter, bl.a. uppföljning av varningslistor och bevakningslistor. Identifierade felaktigheter rättas i Personec P. Dokumentation av de kontroller som utförs sparas inte.

Efter att lönen är bearbetad och färdigställd skapas en betalfil och en bokföringsfil. Betalfilen skickas via SUS (Swedbanks betalningslösning) till banken efter att löneadministratör har krypterat filen med sigillnyckel. Om en ändring görs i betalfilen bryts sigillet och utbetalningsfilen accepteras inte av banken. För Vårgårda kommun attesteras därefter löneutbetalningen av lönechef på underlag som inkluderar utbetalningsförslag från Personec P, kvittens från banken samt logglista från SUS. För Herrljunga kommun görs ingen attest av löneutbetalningen.

Se område 3.4 i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att Vårgårda kommun har en god nivå på den interna kontrollen inom lönehanteringen för att säkerställa att endast godkända och riktiga lönetransaktioner bokförs och betalas. För att stärka rutinen ytterligare bör dokumentation av de kontroller som utförs i samband med lönekörningen sparas för att öka spårbarheten i processen.

I Herrljunga kommun ser lönehanteringen ut på liknande sätt som i Vårgårda kommun och vi anser även här att kommunen bör stärka rutinen ytterligare genom att dokumentera de kontroller som utförs. Vi noterade dessutom att löneutbetalningen för Herrljunga kommun inte godkänns av lönechefen.

PwC rekommenderar Herrljunga kommunstyrelse att säkerställa att löneutbetalningen alltid blir attesterad av ansvarig chef.

3. Resultat av granskningen

3.5 Finns det kontroller på plats för att säkerställa att lönetransaktioner uppdaterar huvudboken fullständigt och riktigt?

Iakttagelser

Kommunerna använder systemet TimeCare för bemanningsplanering. Bokningarna i försystemet läses in till Personec P dagligen. I samband med granskningen noterade vi att det inte finns något kontrollmoment för att säkerställa fullständigheten och riktigheten i överföringen.

Uppdatering av huvudboken sker genom automatiskt filinläsning ifrån Personec P till kommunernas ekonomisystem Raindance. En filinläsning kan endast göras om det inte är några fel i filen. Vid fel måste uppgifterna rättas i Personec P och därefter görs en ny överföring. Det finns i dagsläget ingen möjlighet att kontrollera att filöverföringen är fullständig då Raindance inte visar antal inlästa rader eller inläst belopp som kan jämföras med extraherad fil från Personec P.

Ekonomiavdelningen tar varje månad ut rapporter och gör kontoavstämningar för att säkerställa fullständigheten och riktigheten i huvudboken. Semesterlöneskuld följs upp tre gånger per år av redovisningsekonomer. I samband med granskningen noterades det att det finns en större differens mellan semesterlöneskulden i PS Utdata (rapportmodul i Personec P) och Raindance.

Se område 3.5 i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att kommunerna kan förbättra processen och stärka kontrollerna för att säkerställa att överföring från försystem och uppdatering av huvudboken görs fullständig och riktigt.

Vi anser vidare att kommunerna fortsätter utreda vad orsaken till differensen av semesterlöneskulden beror på och åtgärdar detta för att säkerställa korrekt rapportering.

PwC rekommenderar att införa en kontroll för att säkerställa att överföringen från TimeCare till Personec P är fullständig. Vi rekommenderar även att undersöka möjligheten att säkerställa att överföringen från Personec P till Raindance har skett fullständigt och riktigt.

Slutligen rekommenderar vi att utreda vad differensen i semesterlöneskuld mellan PS Utdata och Raindance beror på och se till att detta åtgärdas.

Meddelande 1

Datum:

Anna Lycke Börjesson
Projektledare

Fredrik Carlsson
Uppdragsledare

Appendix: Sammanställning avvikelser

På följande sidor redogör vi mer i detalj för de avvikelser och risker som vi har sett i vår granskning, kopplat till respektive kontrollmål. Vi ger även rekommendationer för noterade avvikelser.

Vi har gjort en prioritering av iakttagelserna där L står för låg prioritet, M för medel och H för hög. Definitionen av denna klassificering visas nedan:

Prioritet	**Förklaring till prioritet**
Hög	Syftar på en svaghet som har stor inverkan på system, processer och relaterade kontroller och som kan utsätta enheten för större förluster, ineffektivitet och/eller kan resultera i en väsentlig felaktighet i räkenskaperna.
Medel	Syftar på en situation eller arbetssätt som skiljer sig från vad PwC anser vara god praxis och som vi bedömer har en negativ inverkan på den interna kontrollen över den finansiella rapporteringen.
Låg	Syftar på en situation eller arbetssätt som enbart har en begränsad effekt på den interna kontrollen.

Sammanställning avvikelser

Område	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.1	M	Kommunerna har ingen övergripande dokument-hanteringsplan på plats. Kommunen har inte heller någon rutin att periodvis gå igenom de styrande dokument som finns och uppdatera dessa.	Avsaknad av formaliserade rutiner för revidering av styrande dokument ökar risken för att regler och lagkrav inte efterlevs. Därtill ökar risken för att det interna kontrollarbetet inte utförs eller inte utförs i tillräcklig omfattning eller på rätt sätt.	PwC rekommenderar att ta fram en övergripande dokumenthanteringsplan samt en rutin för att följa upp och periodvis uppdatera sina styrande dokument.
3.2	M	Loggningsfunktionen fungerar inte i Personec P och det finns därmed ingen rutin för uppföljning av loggar för att säkerställa att inga känsliga ändringar görs i systemet.	Utan uppföljning av loggar i systemet ökar risken för att felaktiga ändringar inte upptäcks i tid, eller inte upptäcks alls, vilket kan leda till felaktiga löneutbetalningar.	PwC rekommenderar att säkerställa att loggningsfunktionen fungerar som den ska. Därefter bör kommunen analysera vilka ändringar som är mest känsliga i Personec P och regelbundet följa upp loggar för dessa ändringar. Uppföljningen bör dokumenteras.

Sammanställning avvikelser

Område	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.3	M	Vid tilldelning och ändring av behörigheter i Personec P erhåller systemansvarig inget underlag där det framgår vilken behörighet användaren ska ha. Det saknas även en rutin för att regelbundet gå igenom befintliga behörigheter.	Avsaknad av formella rutiner avseende behörighetsadministration ökar risken för att användare har behörighet som ej är aktuell i relation till deras arbetsuppgifter.	PwC rekommenderar att införa en formell rutin för hantering behörigheter där det framgår vilken behörighet användare ska ha i systemet, exempelvis med hjälp av en behörighetsblankett. Vi rekommenderar även att en formell rutin för uppföljning av behörigheter implementeras.
3.4	L	Vid lönekörningen görs flera kontroller för att identifiera felaktigheter, bl.a. uppföljning av varningslistor och bevakningslistor. Dokumentationen av kontrollerna som utförs sparas inte.	Om utförda kontroller inte dokumenteras minskar spårbarheten i processen och det går inte heller att följa upp det interna kontrollarbetet, vilket ökar risken för att det interna kontrollarbetet inte utförs eller inte utförs i tillräcklig omfattning eller på rätt sätt.	PwC rekommenderar att dokumentera de kontroller som utförs i samband med lönekörning.
3.4	H	I Herrljunga kommun görs ingen attest av löneutbetalningen av ansvarig chef för att säkerställa att utbetalningsförslag från Personec P stämmer överens med kvittens från banken.	Avsaknad av attest av löneutbetalningen ökar risken för att felaktiga utbetalningar inte upptäcks i tid eller inte upptäcks alls.	PwC rekommenderar Herrljunga kommunstyrelse att säkerställa att löneutbetalningen alltid blir attesterad av ansvarig chef.

Sammanställning avvikelser

Område	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.5	M	Bokningar i försystemet TimeCare överförs till Personec P dagligen. I dagsläget görs ingen kontroll för att säkerställa fullständighet i överföringen.	Avsaknad av kontroll för att säkerställa att överföringen från TimeCare är fullständig ökar risken för att Personec P inte uppdateras korrekt, vilket kan leda till felaktiga löneutbetalningar.	PwC rekommenderar att införa en kontroll för att säkerställa att överföringen från TimeCare till Personec P är fullständig.
3.5	M	I filöverföringen från Personec P till ekonomisystemet Raindance görs ingen kontroll för att säkerställa fullständigheten i inläsningen genom att stämma av att antalet inlästa poster eller totalbeloppet mot den ursprungliga filen.	Avsaknad av kontroll för att säkerställa att samtliga poster kommer med i överföringen från Personec P till Raindance ökar risken för att huvudboken inte uppdateras korrekt, vilket kan leda till fel i den finansiella rapporteringen.	PwC rekommenderar att undersöka möjligheten att säkerställa att överföringen från Personec P till Raindance har skett fullständigt och riktigt.
3.5	M	Genom underlag ifrån PS Utdata stäms semesterlöneskulden av tre gånger per år. Det har under en längre tid funnits en större differens mellan semesterlöneskulden i PS Utdata (rapportmodul i Personec P) och Raindance.	Differenser i avstämning av semesterlöneskulden kan leda till felaktigheter i den finansiella rapporteringen.	PwC rekommenderar att utreda vad differensen i semesterlöneskuld mellan PS Utdata och Raindance beror på och se till att detta åtgärdas.